

Ivan Anđelić

HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG BOSNA 1997. – 2009.

Ivan Anđelić
Hrvatska zajednica Herceg Bosna
1997. – 2009.

Nakladnik
Hrvatska zajednica Herceg Bosna
Mostar

Za nakladnika
predsjednik Glavnog vijeća
mr. Vladimir Šoljić

Urednik
mr. Vladimir Šoljić

Likovno grafičko oblikovanje
akademski slikar Ivica Čavar

DTP
Branka Čavar

Fotografije
Arhiv Hrvatske zajednice Herceg Bosna

Lektura i korektura
prof. Stjepan Galić

Kompjutorski unos
Marica Šagolj

Ivan Anđelić

HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG BOSNA 1997. – 2009.

HZ HB Mostar, 2009.

PROSLOV

*Hrvati kao narod, a posebno Hrvati u Bosni i Hercegovini stoljećima su živjeli pod tuđinskom vlasti ili pak u državnim zajednicama, najčešće kao „**narod drugog reda**“. Poznata je sudbina naroda koji nemaju vlastitu nacionalnu državu ili koji bar ne žive kao ravnopravan narod u demokratskim i dobro uređenim višenacionalnim zajednicama. Iz života u neravnopravnim državnim zajednicama Hrvati imaju bogata, ali uglavnom negativna iskustva. I u takvim okolnostima Hrvati su opstali kao narod u najvećoj mjeri zahvaljujući zajedništvu koje su njegovali u raznim oblicima. Nacionalnim institucijama često su davali imena koja nemaju nacionalne predznake.*

Neposredna ratna opasnost 90-ih godina 20. stoljeća i neravnopravni ustavnopravni status i nesređeno zakonodavstvo nakon rata nagnali su Hrvate Bosne i Hercegovine na odgovarajuće oblike samoorganiziranja. U posljednjih 18 burnih ratnih i poratnih godina Hrvati Bosne i Hercegovine su osnovali dvije različite institucije pod istim nazivom Hrvatska zajednica Herceg Bosna. Oba ova subjekta imaju u osnovi isti cilj – opstanak i ostanak Hrvata u Bosni i Hercegovini. Različitost proizlazi iz bitno drugačijih okolnosti u kojima su osnivane ove institucije. Hrvatska zajednica Herceg Bosna je prvi put osnovana neposredno pred rat u Bosne i Hercegovine, 18. studenoga 1991. godine. Njezina prva i osnovna zadaća je bila organiziranje obrane radi opstojnosti Hrvata u Bosni i Hercegovini budući da aktualna vlast nije uradila ništa u vezi s obranom Bosne i Hercegovine. Ova Hrvatska zajednica Herceg Bosne je u cijelosti opravdala svoje osnivanje i postojanje. Sukladno odlukama Washingtonskog sporazuma Hrvatska zajednica Herceg Bosne (kasnije Hrvatska Republika Herceg Bosna) je zajedno s Republikom Bosnom i Hercegovinom (Hrvatska Republika Herceg Bosna i Republika Bosna i Hercegovina su nazivane istim imenom - administrativni aranžmani) svoje nadležnosti postupno prenijela na novoformirane organe Federacije Bosne i Hercegovine.

Hrvatska zajednica Herceg Bosna je drugi put osnovana poslije rata, a osnovni je razlog u tome što su Hrvati Daytonskim sporazumom u Bosni i Hercegovini dovedeni u neravnopravan položaj. Tim sporazumom Bosna i Hercegovina je podijeljena na dva dijela, odnosno dva entiteta u kojima je u jednom (Republika Srpska) osigurana institucionalna i stvarna dominacija Srba, a u drugom (Federacija Bosne i Hercegovine) omogućena a kasnije i realizirana dominacija Bošnjaka.

Drugi važan razlog ponovnog osnivanja Hrvatske zajednice Herceg Bosne temeljen je na činjenici da su nakon Washingtonskog sporazuma jedino Hrvati, za razliku od druga dva konstitutivna naroda, ostali bez nacionalnih institucija. Naime, Srbi su u Republici Srpskoj osnovali sve nacionalne institucije a u Federaciji Bosne i Hercegovine Bošnjaci su preuzeli predratne institucije Bosne i Hercegovine čija sjedišta su se nalazila, uglavnom, u Sarajevu. Ponovno osnovana Hrvatska zajednica Herceg Bosna sada u drugačijim okolnostima i zbog drugačijih razloga trebalo je bar dijelom ublažiti posljedice nedostatka nacionalnih institucija i neravnopravne pozicije nametnute Daytonskim sporazumom. Nije bilo iluzija da su pred Hrvatskom zajednicom Herceg Bosnom složene i teške, a dijelom i nesavladive prepreke. Nesavladive prepreke su posljedica Daytonskog sporazuma kojim je osigurana dominacija Srba u Republici Srpskoj i Bošnjaka u Federaciji Bosne i Hercegovine. Zbog toga, bez pomoći Međunarodne zajednice koja je nametnula Daytonski sporazum, u kome su Hrvati dovedeni u neravnopravan položaj, oni ne mogu izići iz takvog položaja. Realni cilj kojeg je Hrvatska zajednica Herceg Bosna trebala postići jest onemogućavanje daljnjeg urušavanja ustavnopravne pozicije Hrvata u Bosni i Hercegovini. Nažalost, pojedini najviši predstavnici Međunarodne zajednice su nametali zakone i odluke koje su umjesto poboljšavanja pogoršavale poziciju Hrvata u Bosni i Hercegovini. Dovoljno je navesti samo dva primjera koji su posljedica tako nametnutih odluka. Prva je u vezi sa

statusom grada Mostara, gdje je Hrvatima potrebno nekoliko puta više glasova glasača za jedno mjesto u Skupštini grada Mostara nego npr. Bošnjacima. Drugi primjer je odluka Visokog predstavnika Međunarodne zajednice u vezi s nacionalnim sastavom vlada Republike Srpske i Federacije Bosne i Hercegovine. Prema toj odluci Vladu Republike Srpske čine: 8 Srba, 5 Bošnjaka i 3 Hrvata, a Vladu Federacije Bosne i Hercegovine 8 Bošnjaka, 5 Hrvata i 3 Srbina. Dakle, u vladama dvaju entiteta ima: 11 Srba, 13 Bošnjaka i 8 Hrvata. Iz sastava Vlade je vidljivo da se punovažne odluke mogu donositi bez suglasnosti pa i bez nazočnosti hrvatskih ministara, u oba entiteta.

Kad je riječ o Hrvatskoj zajednici Herceg Bosna uvijek se iznova postavlja pitanje: što je Hrvatska zajednica Herceg Bosna danas? Na njega nije moguće jednoznačno odgovoriti. Naime, ona je registrirana kao udruga građana ali ipak ona nije samo to. Ona nije ni znanstvena ni samo kulturna institucija, a jest dijelom i jedno i drugo jer realizira projekte iz tih oblasti. Ukratko, Hrvatska zajednica Herceg Bosna jest ili bi bar trebala biti središnja institucija za očuvanje nacionalnog identiteta Hrvata u Bosni i Hercegovini na cijelom prostoru jer nju, na određen način, čine sve nacionalne institucije Hrvata u Bosni i Hercegovini.

Hrvatska zajednica Herceg Bosna nema ni zakonodavnu ni izvršnu vlast pa joj je preostalo da brojne uočene probleme elaborira i inicira njihovo rješavanje. Iz naslova tema i kratkog prikaza njihovog sadržaja u ovoj knjizi bit će vidljivo da se radilo o aktualnim i važnim oblastima kao što su povratak izbjeglica, prognanika, gospodarstva, demografija itd. pa i općih tema kao što je npr. budućnost Hrvata u Bosni i Hercegovini itd. U izdavačkoj djelatnosti Glavnog vijeća, Hrvatska zajednica Herceg Bosna je na razne načine pomagala projekte u vezi s utvrđivanjem istine o Domovinskom ratu te iz oblasti kulture i svega što je u vezi s identitetom i opstankom Hrvata u Bosni i Hercegovini.

Hrvatska zajednica Herceg Bosna je postala prepoznatljiva institucija a što je najbitnije - uz manju potporu ona je samoodrživa. U ovoj knjizi bit će prikazan najveći dio onoga što je Hrvatska zajednica Herceg Bosna u minulom razdoblju radila.

Predsjednik Glavnog vijeća

mr. *Vladimir Šoljić*

I. UTEMELJITELJSKI SABOR

Panorama Neuma

I sabor Hrvatske zajednice Herceg Bosne,
Neum, 24. svibnja 1997.
Radno predsjedništvo

I sabor Hrvatske zajednice Herceg Bosne,
Neum, 24. svibnja 1997.

UVOD

Daytonskim mirovnim sporazumom konstituirana je BiH, na novom teritorijalnom ustroju u okviru granica utvrđenih u razgraničenju između republika nakon okončanja Drugog svjetskog rata 1945. godine.

Sadašnja Bosna i Hercegovina je potpuno drugačije uređena zemlja kao asimetrična država s dva entiteta i tri naroda. Hrvatski narod je izišao iz Domovinskog rata bitno reduciran u broju, a potpuno institucionalno obezglavljen jer institucije koje su formirane tijekom rata u okviru Hrvatske zajednice pa potom Hrvatske Republike Herceg Bosne morale su se rasformirati temeljem potpisanih međunarodnih akata, a još nisu zaživjele institucije u okviru županija, Federacije Bosne i Hercegovine i države Bosne i Hercegovine.

Srbi kao konstitutivni narod u Bosne i Hercegovine, temeljem istih međunarodnih akata, zadržali su Srpsku Republiku nastalu u ratu i samo je transformirali u duhu novih ustavnih rješenja nastavljajući kontinuitet institucionalnog organiziranja naroda iz rata. Bošnjaci uporno njegujući i ponavljajući kako baštine čitavu Bosnu i Hercegovinu zadržavaju sve institucionalne okvire u djelovanju kroz institucije gdje su većina i razvijaju svoj narodnosni i ostali identitet s težnjom za učvršćenjem svoje dominacije u mjestima gdje su relativna većina.

Zbog želje za što bržim okončanjem rata a istovremeno i velikog pritiska međunarodnih čimbenika na hrvatsko vodstvo u Bosni i Hercegovini i vodstvo Republike Hrvatske, Hrvati u Bosni i Hercegovini su pristali na nova rješenja kao i u svim ranijim mirovnim međunarodnim inicijativama, jer su znali da svako produženje rata najviše šteti najmalobrojnijem narodu.

Hrvatsko vodstvo se nadalo da će uspostavom Federacije Bosne i Hercegovine i postupnim prelaskom nadležnosti s entiteta na državu Bosnu i Hercegovinu položaj hrvatskog naroda se poboljšati i stanje normalizirati. Kako je ustroj Federacije Bosne i Hercegovine i države Bosne i Hercegovine išao sporo i neefikasno, te kako su institucije kod bošnjačkog i srpskog naroda normalno nastavile životni razvoj, institucije hrvatskog naroda gubile ne samo značaj nego izvore financiranja, pa se već tijekom 1996. i početkom 1997. godine intenzivno razmišljalo o utemeljenju jedne krovne organizacije Hrvata u Bosni i Hercegovini. Dugo se raspravljalo o modelu organiziranja koji neće biti, „ni država ni državni surogat, ali jeste nezaobilazan subjekt u prepoznavanju i definiranju općih nacionalnih interesa Hrvata u Bosni i Hercegovini“, kako stoji u programskim načelima usvojenim na utemeljiteljskom saboru Hrvatske zajednice Herceg Bosne održanog 24. svibnja 1997. godine u Neumu.

Programska načela jasno ukazuju na nužnost formiranja takve institucije ali sadrži jasnu odrednicu po kojoj je Hrvatska zajednica Herceg Bosna utemeljena radi očuvanja i razvoja svog hrvatskog nacionalnog identiteta te radi njegovanja vlastitog izraza u integrativnim procesima koji će se razvijati u Bosni i Hercegovini, prihvaćajući Bosnu i Hercegovinu kao svoj državnopravni okvir, koji nije dovršen, a iziskuje napore da se permanentno dograđuje. U tom cilju će ona i djelovati. Valja napomenuti da je registrirana kao Udruga građana u Sarajevu, pod brojem 03-054-124/97 od 6. kolovoza 1997. godine kod federalnog Ministarstva pravde.

Njezina programska načela, širina djelovanja, sveobuhvatnost problematike izdižu je iznad uobičajenih udruga civilnog društva ali i na ovaj način se odlučilo poštovati postojeće pozitivne zakonske propise želeći potvrditi temeljno opredjeljenje svih sudionika utemeljiteljskog sabora o izgradnji pravne države i želje za ostvarivanjem svojih ciljeva demokratskim putem u institucijama vlasti.

Zbog njezinog naziva koji podsjeća na naziv slične institucije formirane kao vid samoorganiziranja naroda tijekom minulog rata, odmah je izazvala podozrenje kod nekih domaćih i međunarodnih subjekata.

To podozrenje će u minulom razdoblju otežavati njezino programsko djelovanje i sustavno umanjiti postignuća koja se sada iznose u ovoj knjizi pred ukupnu javnost. Iz tog podozrenja sve ovo vrijeme je budno analizirano njezino djelovanje, kritički proučen svaki javni istup pa čak i vršene sistematičnije kontrole financijskog poslovanja u odnosu na druge slične subjekte.

Načelima Hrvatske zajednice Herceg Bosne je predviđeno i u praksi dokazano da ona neće ni na koji način ulaziti u djelokrug rada drugih velikih hrvatskih institucija i udruga (***HKD Napredak, Matica hrvatska i dr.***). Hrvatska zajednica Herceg Bosna je nastojala, dobrim dijelom i uspijevala biti mjesto dobrovoljne koordinacije, mjesto razgovora, formalnih i neformalnih dogovora i novih inicijativa.

Po prirodi starosti, pozitivne i kreativne tradicije ova društva su prihvatila Hrvatsku zajednicu Herceg Bosnu ali bez punine u sadržajnoj suradnji, što će se u narednom razdoblju produbljivati i očekivati je puninu sadržaja i zajedničkih aktivnosti.

Kako se politička scena stranaka s hrvatskim predznakom burno razvijala od 1997. do 2009. godine, to je utjecaj općih stavova i razvoj programskih načela bilo teže ostvarivati ali odnos sa svim strankama s hrvatskim predznakom je uvijek bio primjeren i veoma pozitivan. Kao što se i zna ukupna politička scena stranaka s hrvatskim predznakom pokazuje razlike u pristupu Bosne i Hercegovine te dinamici razvoja političkih odnosa koji se kreće od težnji za posebnim entitetom i raznih drugih modaliteta, Hrvatska zajednica Herceg Bosna je neprekidno izbjegavala političke utjecaje i ulogu arbitra, tim više što u njezinim tijelima rade predstavnici svih opcija, a držeći se temeljnog načela po kome se nacionalno stavlja iznad dnevnopolitičkog djelovanja. Hrvatska zajednica Herceg Bosna u ukupnom minulom razdoblju nije nikada samostalno politički djelovala podržavajući sve aktivnosti legitimnih predstavnika hrvatskog naroda i njihovih stranaka na svim razinama vlasti. Istina, mnoge aktualne teme je elaborirala na znanstvenim skupovima, radove objavljivala te time pomagala pozitivnoj stručnoj i političkoj misli, o čemu će biti govora u posebnom poglavlju ove knjige.

Poseban razlog utemeljenja Hrvatske zajednice Herceg Bosne je bio u nedostatku pozitivnih propisa za registraciju i život institucija s hrvatskim predznakom nastalih u razdoblju 1991. – 1995. godine, a koje su nastavile živjeti i djelovati nakon dekonstrukcije Hrvatske Republike Herceg Bosne. Te institucije su: ***Sveučilište u Mostaru, Studentski centar, Hrvatska radio televizija, HABENA, Zavod za školstvo, Zavod za zaštitu spomenika, Hrvatsko narodno kazalište, Simfonijski orkestar, Muzej Hrvatske zajednice Herceg Bosne, Arhiv Hrvatske zajednice Herceg Bosne, Društvo hrvatskih književnika, Društvo likovnih stvaratelja, Centar za pravnu pomoć, Centar za istraživanje i dokumentaciju.***

Hrvatska zajednica Herceg Bosna je utemeljena 1997. godine kao asocijacija hrvatskih nacionalnih interesa u Bosni i Hercegovini tako da institucionalni dodiri i kontakti s državnim institucijama Republike Hrvatske se odvija uglavnom kroz projekte, a ne institucionalno. To je sasvim razumljiv pristup jer Republika Hrvatska, priznajući potpuni suverenitet Bosne i Hercegovine, djeluje institucionalno putem redovitih međudržavnih diplomatskih kontakata. Moramo istaknuti kako njezina pomoć kroz sveučilišnu razvojnu pomoć, pomoć drugim hrvatskim institucijama i sve druge pomoći Hrvatima u Bosni i Hercegovini jesu izuzetno raznovrsne i značajne.

UTEMELJITELJSKI SABOR HRVATSKE ZAJEDNICE HERCEG BOSNE 24. SVIBNJA 1997. GODINE

Nakon potpisanog Washingtonskog pa potom Daytonskog mirovnog sporazuma 1995. godine uočile su se početne teškoće oko funkcioniranja Bosne i Hercegovine, a pogotovo u nejasnim formulacijama oko ravnopravnosti tri naroda u budućoj državi. Hrvati preko svojih opunomoćenih predstavnika potpisali su oba mirovna sporazuma, sve u cilju da se okonča rat te da se u mirnodopskom okruženju postupno pristupi izgradnji države na modernim demokratskim osnovama, uz puno poštovanje individualnih građanskih i kolektivnih nacionalnih prava. Odmah se uočila nelogičnost kapaciteta odlučivanja u Republici Srpskoj u odnosu na dva druga naroda, a potom ista nelogičnost u Federaciji Bosne i Hercegovine s većinskim bošnjačkim narodom. Nazirali su se obrisi proturječnosti koje će se ubuduće produbljivati i postupno reducirati deklarirana a ne ostvarena prava hrvatskog naroda na jednakopravnost i konstitutivnost na čitavoj teritoriji Bosne i Hercegovine.

Hrvati su najmalobrojniji narod u Bosni i Hercegovini koji žive u svim općinama, ali kao apsolutno većinski samo u 23 općine a u svim ostalim su manjina. Pošto politički subjekti nisu mogli zbog broja glasova osigurati adekvatno ravnopravno zastupanje u tijelima općinskih i županijskih vlasti, Hrvati su imali dvije mogućnosti: ili seliti u općine s hrvatskom većinom, Republiku Hrvatsku ili pokušati formirati u skladu sa Zakonom asocijaciju koja će se demokratskim i javnim metodama boriti za status Hrvata kao jednakopravnog naroda u Federaciji Bosne i Hercegovine i Bosne i Hercegovine kao države. Takva asocijacija je imala zadatak povezati sve interesne niti hrvatskog nacionalnog bića, od kulture preko znanstvenih institucija do povezivanja udruga s hrvatskim predznakom, sve u cilju borbe za opstanak Hrvata u Bosni i Hercegovini.

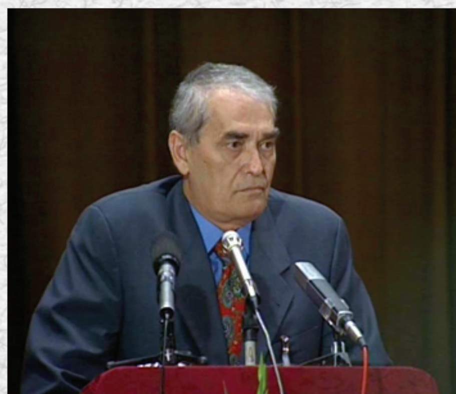
Hrvatska demokratska zajednica Bosne i Hercegovine svjesna svih budućih implikacija koje nose budućnost, odričući se svakog ekskluziviteta u potpunom oblikovanju hrvatskog narodnosnog bića, sukladno svojoj odluci Predsjedništva od 14. ožujka 1997. godine formira inicijativno tijelo za uspostavu Hrvatske zajednice Herceg Bosne. To tijelo je po sastavu potpuni reprezentant svih institucija Hrvata u Bosni i Hercegovini. Imalo je zadaću pripremiti nacrte temeljnih dokumenata za sazivanje Sabora Hrvatske zajednice Herceg Bosna.

*Božo Rajič, predsjednik HDZ-a Bosne i Hercegovine
uvodno izlaganje*

Gojko Šušak, ministar obrane RH

Franjo Gregurić, predsjednik Vlade RH
posebni izaslanik predsjednika Tuđmana

U Inicijativni odbor su imenovani:

1. Božo Rajič, predsjednik HDZ BiH, predsjednik
2. Krešimir Zubak, član Predsjedništva BiH, član
3. Vladimir Šoljić, predsjednik F BiH, član
4. Drago Bilandžija, ministar financija i zamjenik premijera Vlade F BiH, član
5. Neven Tomić, zamjenik supredsjedatelja Vijeća ministara BiH, član
6. Mariofil Ljubić, predsjednik Doma naroda F BiH, član
7. Stjepan Mikić, zamjenik predsjedatelja u Zastupničkom domu FbiH, član
8. Ivan Bender, predsjednik Kluba zastupnika u Domu naroda F BiH, član
9. Mate Franjičević, predsjednik Kluba zastupnika u Zastupničkom domu F BiH, član
10. Ivo Lozančić, predsjedatelj Zastupničkog doma BiH, član
11. Petar Majić, supredsjedatelj u Domu naroda BiH, član
12. Stipo Vujević, predsjednik Kluba zastupnika u Domu naroda BiH, član
13. Mirko Baković, župan hercegbosanski, član
14. Ivan Šarić, župan srednjobosanski, član
15. Pavo Kobaš, župan posavski, član
16. Jozo Marić, župan zapadnohercegovački, član
17. Pero Marković, zamjenik župana hercegovačkoneretvanskog, član
18. Željko Glasnović, zapovjednik Zbora HVO-a, član
19. Tri predsjednika udruga iseljenih Hrvata BiH, članovi
20. Tri predsjednika udruga proisteklih iz Domovinskog rata, članovi
21. Jadranko Prlić, ministar vanjskih poslova BiH, član
22. Srećko Vučina, HDZ BiH, član
23. Predsjednik HSS BiH, član
24. Predsjednik HSP BiH, član
25. Izaslanik Vrhbosanske nadbiskupske BiH, član
26. Izaslanik Banjalučke biskupije BiH, član
27. Izaslanik Mostarsko-duvanjske biskupije, član
28. Rektor Sveučilišta u Mostaru, član
29. Predsjednik HKD Napredak, član
30. Predsjednik Matice hrvatske, član
31. Predsjednik HDZU, član
32. Predsjednik Društva hrvatskih književnika, član
33. Predsjednik Društva hrvatskih novinara, član
34. Predsjednik Hrvatskog društva likovnih umjetnika, član
35. Predsjednik Udruge regularne hrvatske vojske '41. - '45., član
36. Predsjednik Društva političkih zatvorenika, član
37. Predsjednik Hrvatskog športskog saveza Herceg Bosna, član
38. Predsjednik Gospodarske komore Herceg Bosna, član
39. Predsjednik Hrvatske matice iseljenika, član

Jadranko Prlić, ministar vanjskih poslova BiH

Drago Bilandžija, ministar financija i podpredsjednik Vlade F BiH glasovanje za organe HZ HB

Ivo Andrić Lužanski, predsjednik sabora Hz HB

Vladimir Šoljić, predsjednik F BiH i predsjednik Glavnog vijeća

Inicijativni odbor je usvojio Odluku o broju, sastavu i načinu izbora u Sabor Hrvatske zajednice Herceg Bosne.

Da bi se doista vidjela ukupnost zastupnika i svih struktura hrvatskog nacionalnog bića, Odluku donosimo u cjelini:

Na temelju prijedloga Inicijativnog odbora Sabor Hrvatske zajednice Herceg Bosne na svom prvom zasjedanju od 24. svibnja 1997. godine donio je

ODLUKA
o broju, sastavu i načinu izbora zastupnika u Sabor Hrvatske zajednice Herceg Bosne

U Sabor Hrvatske zajednice Herceg Bosne ulaze:

1. član Predsjedništva Bosne i Hercegovine iz reda hrvatskoga naroda
2. predsjednik odnosno potpredsjednik Federacije Bosne i Hercegovine iz reda hrvatskoga naroda
3. predsjedavajući, odnosno zamjenik predsjedavajućega Vijeća ministara Bosne i Hercegovine iz reda hrvatskoga naroda
4. predsjednik odnosno potpredsjednik Vlade Federacije Bosne i Hercegovine iz reda hrvatskoga naroda
5. ministri, odnosno zamjenici ministara u Vijeću ministara BiH i Vladi Federacije BiH iz reda hrvatskoga naroda

6. hrvatski zastupnici Zastupničkog doma Skupštine Bosne i Hercegovine
7. hrvatski zastupnici Doma naroda Skupštine Bosne i Hercegovine
8. hrvatski zastupnici Zastupničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine
9. hrvatski zastupnici Doma naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine
10. župani odnosno dožupani županija u Federaciji Bosne i Hercegovine,
11. predsjednici, odnosno dopredsjednici županijskih vlada iz reda hrvatskog naroda u Federaciji Bosne i Hercegovine
12. predsjednici odnosno dopredsjednici skupština županija iz reda hrvatskog naroda u Federaciji Bosne i Hercegovine
13. zapovjednik hrvatske sastavnice Oružanih snaga Federacije Bosne i Hercegovine
14. deset zastupnika iseljenih Hrvata Bosne i Hercegovine, od čega četiri iz europskih zemalja, a po dva iz Sjeverne i Južne Amerike i Australije, prema odluci nadležnog tijela
15. dvanaest zastupnika hrvatskih udruga (HVIDRE, obitelji poginulih, nestalih, dragovoljaca i veterana, prognanih i raseljenih, političkih zatvorenika, pripadnika regularne Hrvatske vojske 1941. – 1945., svaki po dva zastupnika, prema odluci nadležnih tijela
16. po dva zastupnika svih hrvatskih stranaka registriranih u Bosni i Hercegovini, prema odluci nadležnog tijela
17. pet zastupnika Katoličke crkve, prema popisu crkvenih nadležnih tijela
18. tri zastupnika HKD Napredak, prema odluci nadležnih tijela
19. dva zastupnika Matice hrvatske, prema odluci nadležnih tijela
20. dva zastupnika Društva hrvatskih književnika, prema odluci nadležnog tijela
21. dva zastupnika Udruge hrvatskih javnih glasila, prema odluci nadležnog tijela
22. dva zastupnika Društva hrvatskih novinara, prema odluci nadležnog tijela
23. dva zastupnika Hrvatske akademske zajednice, prema popisu nadležnog tijela
24. rektor i četiri zastupnika Sveučilišta u Mostaru, prema odluci Senata Sveučilišta
25. dva zastupnika Hrvatskog društva znanosti i umjetnosti, prema odluci nadležnog tijela
26. dva zastupnika Hrvatskog društva likovnih umjetnosti, prema odluci nadležnog tijela
27. tri zastupnika Hrvatskog športskog saveza, prema odluci nadležnog tijela
28. dva zastupnika Gospodarske komore Herceg Bosne, prema odluci nadležnog tijela
29. dva zastupnika Hrvatske matice iseljenika Bosne i Hercegovine, prema odluci nadležnog tijela.

Predsjednik Sabora
Ivo Andrić Lužanski

Izaslanici prate izlaganja na I. sabnoru HZ HB

Izaslanici prate izlaganjea na I. sabnoru HZ HB

Inicijativni odbor sazvao je Sabor Hrvatske zajednice Herceg Bosne za 24. svibnja 1997. godine, u hotelu *Neum* u Neumu.

Saboru su pristupili većina pozvanih shodno Odluci, i to:

1. Krešimir Zubak, član Predsjedništva Bosne i Hercegovine iz reda hrvatskog naroda
2. Vladimir Šoljić, predsjednik Federacije Bosne i Hercegovine iz reda hrvatskog naroda
3. Neven Tomić, zamjenik predsjedavajućega Vijeća ministara Bosne i Hercegovine iz reda hrvatskog naroda
4. Drago Bilandžija, ministar financija i potpredsjednik Vlade Federacije BiH iz reda hrvatskog naroda
5. *Ministri, odnosno zamjenici ministara u Vijeću ministara BiH*
   1. Jadranko Prlić
   2. Nikola Grabovac
   3. Milan Križanović.
6. *Ministri u Vladi Federacije BiH:*
   1. Ante Jelavić
   2. Mato Tadić
   3. Ile Krezo
   4. Božo Ljubić,
   5. Nikola Antunović.
7. *Zamjenici ministara u Vladi Federacije BiH:*
   1. Jozo Leutar
   2. Perica Jukić
   3. Pavo Boban
   4. Jakov Pehar
   5. Damir Ljubić.
8. *Hrvatski zastupnici Zastupničkog doma Skupštine BiH:*
   1. Ivo Lozančić
   2. Ivan Bagarić
   3. Vitomir Ćošković
   4. Ivan Šarić
   5. Iko Stanić
   6. Ivan Vrankić
   7. Stijepo Pranjić.
9. *Hrvatski zastupnici Doma naroda Skupštine BiH:*
   1. Ivo Andrić Lužanski
   2. Stipo Vujević
   3. Pero Marković
   4. Mariofil Ljubić
   5. Petar Majić.
10. *Hrvatski zastupnici Zastupničkog doma Skupštine Federacije BiH:*
    1. Božo Rajič
    2. Srećko Vučina
    3. Mate Franjičević
    4. Stjepan Mikić
    5. Niko Grubešić
    6. Ivo Lučić
    7. Franjo Ljubić
    8. Zdenko Ćosić
    9. Perica Jukić
    10. Mijo Anić
    11. Jozo Petrović
    12. Zoran Tomić

13. Ivan Šarac
14. Vinko Zorić
15. Branko Antunović
16. Vladislav Pogarčić
17. Zoran Prskalo
18. Tihomir Perić
19. Ante Bošnjak
20. Ivo Živković
21. Mile Kudić
22. Marko Jurišić
23. Ivan Ivić
24. Ivica Marinović
25. Branimir Huterer
26. Mile Lasić
27. Jasna Zlomislić
28. Dragan Vrankić
29. Dragutin Krišto
30. Marinko Bošnjak
31. Miro Grabovac – Titan
32. Marko Prskalo
33. Davor Čordaš
34. Petar Ravlija
35. Miljenko Lasić Mića
36. Ilija Jakovljević
37. Zdravko Hrstić
38. Tihomir Popović.

11. *Hrvatski zastupnici Doma naroda Skupštine Federacije BiH:*
1. Tomo Ćurić
2. Mato Madžarević
3. Slavo Bago
4. Nikola Gavrić
5. Marko I. Amidžić
6. Nikola Antunović
7. Josip Krajina
8. Miroslav Pejčinović
9. Ante Mrinčić
10. Jozo Boro
11. Zoran Marić
12. Stipo Vujević
13. Bernard Čakarić
14. Marijan Skopljak
15. Ivan Bender
16. Valentin Ćorić
17. Pero Marković
18. Rade Bošnjak
19. Ivica Karlović
20. Velimir Jukić
21. Petar Majić
22. Mariofil Ljubić
23. Vice Majić
24. Jozo Leutar
25. Radoslav Ljubas
26. Ile Krezo
27. Drago Tokmakčija
28. Tihomir Marinčić
29. Josip Perić.

12. *Župani odnosno dožupani županija u Federaciji BiH*
1. Pavo Kobaš, župan, Posavska županija
2. Ivan Šarić, župan, Srednjobosanska županija
3. Pero Marković, dožupan Hercegovačko-neretvanske županije
4. Jozo Marić, župan, Zapadnohercegovačka županija
5. Mladen Bevanda, dožupan, Sarajevske županije
6. Mirko Baković, župan, Herceg-bosanske županije.

13. *Predsjednici, odnosno potpredsjednici županijskih vlada u Federaciji BiH*
1. Neven Đukić, predsjednik, Posavske županije
2. Mirko Batinić, dopredsjednik Srednjobosanske županije

Izaslanici i novinari prate izlaganjea na I. sabnoru HZ HB

3. Mijo Brajković, predsjednik Hercegovačko-neretvanske županije
4. Bariša Čolak, predsjednik Zapadnohercegovačke županije
5. Branko Bilić, dopredsjednik Vlade Sarajevske županije
6. Filip Andrić, predsjednik, Hercegbosanske županije.

14. *Predsjednici odnosno dopredsjednici skupština županija u Federaciji BiH*
1. Mato Madžarević, predsjednik, Posavska županija
2. Ivo Andrić Lužanski, dopredsjednik Tuzlansko-podrinjskog kantona
3. Jozo Boro, dopredsjednik Srednjobosanske županije
4. Ivan Bender, predsjednik, Hercegovačko-neretvanska županije
5. Vice Majić, predsjednik, Srednjobosanska županija
6. Radoslav Ljubas, dopredsjednik, Sarajevski kanton
7. Mijo Tokić, predsjednik, Hercegbosanske županije.

15. *Zapovjednik hrvatske sastavnice Oružanih snaga Federacije BiH*
1. Željko Glasnović

16. *Predstavnici udruga proisteklih iz Domovinskog rata*
1. Ivan Andabak
2. Ivan Azinović
3. Mira Jozić
4. Ljilja Buhač
5. Drago Aničić
6. Nikola Mandić
7. Štefo Masatović
8. Blaško Pavlović
9. Ivan Kraljević
10. Želimir Crnogorac
11. Ivica Zovko
12. Franjo Matković.

17. Po dva zastupnika svih hrvatskih stranaka registriranih u BiH, prema odluci nadležnog tijela.
1. Slavica Josipović, HDZ BiH
2. Milan Šimić, HDZ BiH
3. Miljenko Miloš, HSP
4. Marko Pehar, HSP.

18. *Pet zastupnika Katoličke crkve, prema popisu crkvenih nadležnih tijela*

19. *Tri zastupnika HKD Napredak, prema odluci nadležnih tijela*
1. Tvrtko Nevjestić
2. Zdravko Puljić
3. Mijo Nikolić.

20. *Dva zastupnika Matice hrvatske, prema odluci nadležnih tijela*

21. *Dva zastupnika Društva hrvatskih književnika, prema odluci nadležnog tijela*

22. *Dva zastupnika Udruge hrvatskih javnih glasila, prema odluci nadležnog tijela*
1. Tomislav Mazal
2. Zdravko Nikić.

23. *Dva zastupnika Društva hrvatskih novinara, prema odluci nadležnog tijela*
1. Željko Raguž
2. Veselko Čerkez.

Izaslanici I. sabora HZ HB prate izlaganja

Izaslanici I. sabora HZ HB prate izlaganja

24. *Dva zastupnika Hrvatske akademske zajednice, prema odluci nadležnog tijela*
    1. Zdenko Lučić
    2. Marinko Jurilj.

25. *Rektor i četiri zastupnika Sveučilišta u Mostaru, prema odluci Senata Sveučilišta*
    1. Zdenko Kordić
    2. Hrvoje Soče
    3. Željko Šuman
    4. Vlado Prusina
    5. Ivan Pavlović.

26. *Dva zastupnika Hrvatskog društva znanosti i umjetnosti*
    1. Nikola Filipović
    2. Ante Mišković.

27. *Dva zastupnika Hrvatskog društva likovnih umjetnosti*
    1. Anđelko Mikulić
    2. Florijan Mičković.

28. *Tri zastupnika Hrvatskih športskih saveza*
    1. Jadran Topić
    2. Nevenko Herceg
    3. Marijan Kvesić.

29. *Dva zastupnika Gospodarske komore Herceg Bosne*
    1. Jago Lasić
    2. Milan Lovrić.

30. *Dva zastupnika Hrvatske matice iseljenika BiH*
    1. Vlado Glavaš
    2. Miroslav Šilić.

31. *Dva zastupnika Hrvatske kulturne zajednice BiH*
    1. Anto Mandić
    2. Darko Cipan.

Sabor je održan u kino dvorani Hotela *Neum*, u izuzetnoj atmosferi međusobnog poštovanja svih nazočnih i uz goste akreditiranog diplomatskog zbora iz Bosne i Hercegovine te goste iz Republike Hrvatske. Gosti iz diplomatskog kora koji su nazočili su:

1. Philip Laidlow (Filip Lejdlov), *drugi tajnik veleposlanstva SAD*
2. Guillaumme Bazard (Đulijam Bazard), *politički savjetnik francuskog veleposlanika*
3. Murat Adali, *turski konzul u BiH*
4. Muhahad Nikhah i Hasan Por Jvad iz *iranskog konzulata*
5. Muhamed Jorahim Tahorijan, *iranski veleposlanik*.

Član Predsjedništva BiH Krešimir Zubak s veleposlanikom Irana Tahorijanom

Nazočni gosti iz međunarodnih organizacija:

1. Juhani Vanenen, *politički savjetnik sir Martina Geroda iz Ureda visokog predstavnika*
2. Sipma Garučos *iz promatračke misije Europske zajednice.*

Nazočni gosti iz Republike Hrvatske:

1. Gojko Šušak, ministar obrane RH
2. Franjo Gregurić, posebni izaslanik predsjednika Tuđmana
3. Darinko Bago, veleposlanik RH u BiH
4. Ćiro Grubišić, generalni konzul RH u Mostaru
5. Ljubo Ćesić, general bojnik
6. Krešimir Alerić, konzul Republike Hrvatske u BiH
7. Bernardo Jurlina, konzul Republike Hrvatske u BiH
8. Vice Vukojević, zastupnik u Saboru Republike Hrvatske
9. Ante Beljo, predsjednik Matice iseljenika Republike Hrvatske
10. Slobodan Praljak, general
11. Marijan Lovrić
12. Dalibor Čepo
13. Jure Burić
14. Luka Bebić
15. Ivan Valent
16. Ante Baković.

Nakon intoniranja himne Sabor je otvorio predsjednik Inicijativnog odbora Božo Rajić, predsjednik HDZ-a BiH te predložio Radno predsjedništvo i Dnevni red.

Predložen je i usvojen sljedeći Dnevni red:

1. Otvaranje Sabora HZ HB i izbor Radnog predsjedništva
2. Utvrđivanje i usvajanje Dnevnog reda
3. Usvajanje Poslovnika o radu Sabora
4. Izbor radnih tijela Sabora
5. Donošenje odluke o uspostavi Hrvatske zajednice Herceg Bosne
   - 5.1. Izlaganje predsjednika Inicijativnog odbora
   - 5.2. Programska načela
   - 5.3. Odluka o uspostavi Hrvatske zajednice Herceg Bosne.

6. Pozdravni govori gostiju
7. Razmatranje i usvajanje Statuta HZ HB
   7.1. Donošenje odluke o zastavi, grbu, žigu i pečatu HZ HB.
8. Izbori
   8.1. Predsjednika Sabora
   8.2. Potpredsjednika Sabora
   8.3. Članova Glavnog vijeća
   8.4. Članova Nadzornog odbora.
9. Izvješće Izbornog povjerenstva i proglašenja rezultata izbora
10. Zaključivanje rada Sabora.

Nakon rasprava o svim točkama dnevnog reda usvojeni su predloženi dokumenti među koje posebno ističemo: ***Programska načela Hrvatske zajednice Herceg Bosne*** koja sadrže ukupnu problematiku hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini, načela kako pristupiti i rješavati sva tekuća, aktualna i perspektivna pitanja, načela pristupa društvu, državi, demokratskom ustroju zemlje, hrvatskim asocijacijama u Bosni i Hercegovini, udrugama Domovinskog rata i ostalim udrugama, načela demokršćanskog pristupa životu, obitelji, uopće interakciji svih čimbenika koji čine europski uljudbeni okvir u funkcioniranju države i društva.

Zbog sadržaja i legitimacije nakana za utemeljenje Hrvatske zajednice Herceg Bosne programska načela donosimo u cjelini.

Radno predsjedništvo I. sabora HZ HB

NAČELA
HRVATSKE ZAJEDNICE HERCEG BBOSNE

I. PROSLOV

U životu naroda i etničkih skupina odgovarajuće vrste zajedništva, uspostavljenog kroz institucije, ili održavanog načelima morala i običaja, pokazale su se nezamjenjivim oblikom borbe protiv svakovrsnog ugrožavanja opstojnosti i samobitnosti. Hrvatski narod u Bosni i Hercegovini tijekom burne i teške povijesti imao je različite oblike povezivanja i zajedništva, počevši od onih koje poznajemo kao hrvatsku državu pod upravom narodnih vladara, preko onih koja je u vremenima okupacije i potlačenosti održavao skrovito i daleko od očiju tuđinske vlasti, do različitih oblika zajedništva omeđenih stupnjem slobode u državnim zajednicama s drugim narodima. Povijesna iskustva da samo država osigurava optimum zaštite i zajedništva, ali isto tako ukazuje da je institucionalno zajedništvo uvijek bilo uvjet opstanka, razmjerno stupnju ugrožavanja prava i sloboda, osobito u uvjetima državne nestabilnosti i nejednakih prava cjeline hrvatskoga naroda u Bosni i Hercegovini.

U tom smislu, nakon prenošenja ovlasti Hrvatske Republike Herceg Bosne na novouspostavljena tijela vlasti Bosne i Hercegovine, sukladno Wasingtonskom i Daytonskom sporazumu, hrvatski narod u Bosni i Hercegovini je ušao u posve novo državno-pravno i socijalno stanje, koje hrvatski korpus u Bosni i Hercegovini ustavno-pravno različito tretira u dva entiteta što čine Bosnu i Hercegovinu. Shvaćajući i prihvaćajući činjenicu da je rat prestao, ali da nisu na cjelovit i jedinstven način riješena vitalna pitanja hrvatskoga naroda u Bosni i Hercegovini, pronalaženje primjerenog oblika organizacije i zajedništva Hrvata Bosne i Hercegovine postavlja se kao imperativ. Bez odgovarajućeg oblika nacionalnog organiziranja, osim političkog, bez stabilne i učinkovite državne strukture, u uvjetima prognanosti i raseljenosti, uvjetima socijalne iscrpljenosti i gospodarske besperspektivnosti, hrvatskome narodu u Bosni i Hercegovini nužno je dodatno jamstvo za opstojnost, kako onih koji su ostali, tako i onih za čiji povratak je nužno stvoriti pretpostavke. Jer, održanjem nepovoljnog trenda na duži rok najmalobrojnijem narodu u Bosni i Hercegovini prijeti nestanak, ili barem opasno približavanje razini marginalne skupine sa statusom nacionalne manjine. Svjestan kako primjerenom formom zajedništva, uzajamnosti i solidarnosti negativne procese može neutralizirati i zaustaviti, hrvatski narod u Bosni i Hercegovini prepoznaje dodatno jamstvo svoje opstojnosti u uspostavi Hrvatske zajednice Herceg Bosne kao krovne i zborne institucije svih Hrvata Bosne i Hercegovine, oslobođene državno-pravnih atribucija, ali ne i brige za ustroj i funkcioniranje države. Ovo utoliko prije što u zastoju uspostave državnih tijela vlasti, kao svakodnevnoj borbi protiv nastojanja za promjenu ustavno-pravnih pozicija na štetu hrvatskoga naroda Bosne i Hercegovine, ovlašteni dužnosnici ovoga naroda trebaju snažnu potporu jedne sveobuhvatne institucije, odnosno kolektivnog mislećeg tijela. Mišljenje, odluke i demokratskim sredstvima dobiveni odgovori hrvatskoga naroda u Bosni i Hercegovini o bitnim pitanjima njegovog položaja i perspektive predstavljaju, ne samo snažnu potporu, već i putokaz u traganju za najboljim rješenjima, uvažavajući interese i prava drugih konstitutivnih naroda.

Shvaćena u takvoj širini i s takvom ulogom Hrvatska zajednica Herceg Bosna nastaje iz potrebe aktualnog trenutka, ali i kao potvrda stoljetne težnje hrvatskoga naroda u Bosni i Hercegovini za ostvarenjem svoje slobode i samobitnosti.

Hrvatska zajednica Herceg Bosna nastupa kao promicateljica i zaštitnica političkih, nacionalnih, kulturnih i povijesnih tradicija, interesa i identiteta hrvatskoga naroda u

Bosni i Hercegovini, pri čemu nije niti država niti državni surogat, ali jest nezaobilazni subjekt u prepoznavanju i definiranju općih nacionalnih interesa u Bosni i Hercegovini.

Hrvatska zajednica Herceg Bosna je krovna i zborna institucija hrvatskoga naroda Bosne i Hercegovine, koja okuplja sve slojeve hrvatskoga naroda bez razlike na političko i vjersko opredjeljenje, socijalni status, kao i sve institucije hrvatskoga naroda Bosne i Hercegovine, oslanjajući se na hrvatsku državotvornu političku misao i načela kršćanske demokracije.

Hrvatska zajednica Herceg Bosna baštinikom je svih pozitivnih stečevina hrvatskoga naroda Bosne i Hercegovine, a napose stečevina koje su rezultat uspješno vođene samoobrane protiv agresije na hrvatski narod u Bosni i Hercegovini, izgrađenim kroz samostojne hrvatske institucije Hrvatske zajednice Herceg Bosne, HVO i Hrvatske Republike Herceg Bosne, kao supstance na kojoj se temelji sadašnji ustavnopravni položaj Hrvata Bosne i Hercegovine, a koji su svoja postignuća ugradili u institucije vlasti složene državne zajednice triju jednakopravnih i konstitutivnih naroda.

Hrvatska zajednica Herceg Bosna osigurava zaštitu nacionalnih interesa hrvatskoga naroda u Bosni i Hercegovini u novonastalim okolnostima nakon Daytonskog mirovnog sporazuma, ostajući privržena načelima mira, suradnje i razumijevanja, ali i odlučna spriječiti promjenu državnopravnog ustroja položaja na štetu hrvatskoga naroda Bosne i Hercegovine, osobito onih procesa koji bi Bosnu i Hercegovinu vratili u jugoslavenske ili balkanske asocijacije.

Hrvatska narodna nošnja, Kraljeva Sutjeska

II. TEMELJNE VRIJEDNOSTI U ZAJEDNICI

Polazeći od demokršćanskih načela prema kojima je čovjek osobnost temelj ljudske zajednice, Hrvatska zajednica Herceg Bosna u središtu svoje pozornosti ima konkretnu osobu, njezino dostojanstvo, slobodu i društvenost, usklađujući zahtjeve i interese pojedinca s interesima zajednice – naroda.

Dosljedno tome za Hrvatsku zajednicu Herceg Bosnu čovjek je stvoren da bi živio i da bi se razvijao u zajednici s drugima i s jednakim pravima, obvezama i mogućnostima oso-bito u jednakosti pred zakonom. Odnosi u zajednici temelje se na djelatnom shvaćanju ljubavi prema bližnjemu. Iz takvog humanističkog shvaćanja čovjeka u Zajednici se njeguju i razvijaju temeljne vrijednosti, sloboda osobnosti, pravednost, solidarnost i uzajamnost, te supsidijarnost.

Zajednica promiče slobodni razvitak osobnosti, te slobodni prostor mišljenja i činjenja, slobodu razumijevanu i doživljavaju kao mogućnost osobnog izbora, pri tom uvažavajući da onaj tko zahtijeva slobodu za sebe priznaje i brani slobodu drugoga. Nema slobode bez obveze i odgovornosti, a niti obratno. Sloboda osobnosti unutar Zajednice ima svoje ograničenje u slobodi drugoga i u odgovornosti za druge.

Pravednost se izražava u jednakom pravu članova Zajednice. Pravednost počiva na dostojanstvu i slobodi. U Zajednici nema pravednosti bez obveza i odgovornosti.

Solidarnost i uzajamnost razumijeva se kao međusobnu upućenost jednih na druge, izvodeći je izvedenica iz kršćanskog nauka ljubavi prema bližnjemu. Ona obvezuje pojedinca na suradnju s bližnjim, a sve pojedince na međusobnu suradnju na dobrobit čitave Zajednice.

U Zajednici se njeguju i razvijaju načela supsidijarnosti među članovima Zajednice usklađivanjem međusobnog djelovanja u smjeru zajedničkog dobra. Zajednica neće preuzeti one zadatke koje mogu riješiti pojedinac ili skupina unutar Zajednice.

1. OBITELJ

U obitelji se ujedinjuju nacionalne, duhovne, kulturne, socijalne, biološko-reproduktivne i gospodarske vrijednosti i zadaće.

Zajednica se zalaže za odgovorno roditeljstvo i odgoj drži temeljnom zadaćom obitelji.

Bez duhovno i nacionalno izgrađene obitelji nema ni budućnosti hrvatskoga naroda na prostorima Bosne i Hercegovine.

U razdoblju komunističke vladavine i nakon ovog rata u kojem je hrvatska obitelj duhovno i biološki stradala, kako od „bijele“, tako i osnaženje obitelji kao temelja uljuđenosti Zajednice mjerama koje sadrže:

- obranu prava na život, njegovanjem kulture života
- uspostavu institucija za pomoć obiteljima
- izgradnju ustanova za odgoj djece
- primjerenom pomoći za obitelj s više djece.

Posebnu pozornost i skrb Zajednica posvećuje mladima, napose tek zasnovanima obiteljima.

Zajednica će izraditi strateški program za zaštitu obitelji na sljedećim načelima:

- otklanjanje razloga zbog kojih bi i dalje iseljavao hrvatski narod s ovih povijesnih prostora
- povratak prognanih i izbjeglica
- stvaranje povoljnijih sigurnosnih, gospodarskih i socijalnih prilika za povrat iseljenih Hrvata
- poticajnim mjerama za naseljavanje opustošenih hrvatskih krajeva.

Pored zauzimanja za zakonsko reguliranje pobrojanih mjera, Zajednica će iznalaziti i dodatna sredstva za provedbu ovoga programa.

2. KULTURA, OBRAZOVANJE I ZNANOST

Kulturni identitet hrvatskoga naroda u Bosni i Hercegovini višestoljetna je činjenica i neprolazna vrijednost.

Puna kulturna emancipacija hrvatskoga naroda u Bosni i Hercegovini jamac je nacionalnog opstanka na ovim prostorima. Hrvatski jezik i hrvatski nacionalni obrazovni program bitni su za očuvanje samosvijesti i samobitnosti hrvatskoga naroda u Bosni i Hercegovini.

Sadašnje stanje kulturne politike u relaciji prema ostvarivanju dugoročnih hrvatskih narodnih interesa ne predstavlja dovoljno snažnu osnovu koja bi odgovorila tomu cilju.

Zajednica će usmjeriti sve potencijale članica-institucija kako bi se izgradio jedan informacijski sustav i napravila baza podataka o svim relevantnim pokazateljima iz oblasti kulture, obrazovanja i znanosti.

Zajednica će podupirati oživljavanje i obnavljanje rada kulturnih, obrazovnih i znanstvenih institucija od interesa za budućnost Hrvata na ovim prostorima.

Zajednica će poduprijeti rad postojećih kulturnih institucija i poraditi na oživljavanju rada Društva hrvatskih književnika, hrvatskih likovnih umjetnika, hrvatskih novinara i sličnih udruga. Posebna pozornost posvetit će se nakladničkoj djelatnosti i uspostavi knjižnica s hrvatskim i svjetskim fundusom. Zajednica će potpuno poduprijeti rad Hrvatskog društva za znanost i umjetnost i pomoći njegovoj punoj afirmaciji.

Posebnu pozornost prema primarnoj instituciji Hrvata u Bosni i Hercegovini, Zajednica će posvetiti Sveučilištu u Mostaru. Interes za ovo Sveučilište s hrvatskim programom i hrvatskim jezikom, koje ostaje otvoreno za sve, uz odgovarajuću potporu, predstavlja strateški interes hrvatskoga naroda BiH i ove Zajednice.

Uspostava etnoloških i povijesnih instituta jedna je od prvotnih zadaća. Odgoju i obrazovanju visokoškolovanih i znanstvenih kadrova posvetit će se posebna pozornost Zajednice, držeći da su takvi kadrovi preduvjet opstanka i budućnosti Hrvata u Bosni i Hercegovini.

Zajednica će djelatno promicati olimpijska načela i etičke norme u športu, te razvijati masovni šport i tjelesnu kulturu.

Rektorat Sveučilišta Mostar

3. GOSPODARSTVO

Zajednica će poticati programe socijalno-tržišnog gospodarstva, koje svoje temelje ima u demokršćanskom shvaćanju čovjeka, štiteći rad od surovih zakonitosti tržišta mjerama socijalne politike.

Zajednica podupire i potiče različite oblike privatnog poduzetništva, sa zajamčenim pravom privatnog vlasništva.

Gospodarski razvitak je temeljna pretpostavka opstanka i ostanka Hrvata na prostorima Bosne i Hercegovine i preduvjet njegove kulturne, obrazovne, zdravstvene i socijalne nadgradnje.

Kako bi se postigli bitni ciljevi blagostanja pojedinca, obitelji i narod u cjelini, izradit će dugoročna strategija gospodarskog razvitka. Pod tim se podrazumijeva definiranje strateških ciljeva gospodarskog razvoja, izbor primjerenih sredstava, te uključivanje svih raspoloživih resursa, uključujući znanje i kapital iseljenih Hrvata Bosne i Hercegovine.

U tu svrhu, strategija gospodarskog razvitka će biti u funkciji obnove ratom porušenih hrvatskih prostora poticanjem ulaganja u te prostore kombiniranim mjerama stimulacije, revitalizacijom prostora za povratak iseljenika i obnavljanje gospodarstva u postojećim kapacitetima s promijenjenim titularom.

Zajednica će koordinirati višestrukim naporima različitih hrvatskih institucija radi priskrbljivanja potrebitih novčanih sredstava i utemeljiti nove financijske institucije, koje bi osigurale i planirale potrebna financijska sredstva za obnovu sela, te malih i srednjih poduzeća.

Strategija gospodarstvenog razvitka uključit će znanstvenu politiku jer bez znanosti, tehnike i tehnologije nemoguć je moderni gospodarski razvitak.

Plantaža vinograda Žitomislići

4. SOCIJALNA POLITIKA

Pod socijalnom politikom u Zajednici razumijeva se svjesno djelovanje pri reguliranju odnosa u svezi sa socijalnim životom. Smisao socijalne politike u službi čovjeka jest primjerenim sredstvima poboljšati položaj pojedinca i skupina, posebice slabijih, onemoćalih ili onih koji su na bilo koji način nesposobni za privređivanje.

Svjesna svih različitosti, pa i onih koje se tiču urođenih i stečenih sposobnosti, posebice nakon rata, koji za posljedicu ima sve veći broj onih koji bez pomoći Zajednice ne bi mogli živjeti život dostojan čovjeka, primjeren civilizacijskoj razini hrvatskoga naroda, Zajednica će djelovati u smjeru izgradnje suvremenih institucija socijalne skrbi za socijalno ugrožene i hendikepirane.

U uvjetima poslijeratnog stanja prijeko potrebna socijalna pomoć bit će usmjerena k hrvatskim prognanicima i izbjeglicama za njihovu socijalnu reintegraciju.

Mrtvima koji su dali život za slobodu hrvatskoga naroda nitko se ne može odužiti, ali će Zajednica svojim mjerama nastojati odužiti se obiteljima poginulih i nestalih hrvatskih branitelja pružanjem maksimalne skrbi, rješavanjem stambenih prilika i školovanjem djece poginulih branitelja.

Duboko cijeneći stradanja stotina tisuća prognanih i izbjeglih, te nemjerljivi doprinos slobodi hrvatskoga naroda koji su dali razvojačeni vojnici, što su časno branili i obranili hrvatski nacionalni interes u Bosni i Hercegovini, Zajednica će poduprijeti izradu nacionalnog programa pomoći bivšim hrvatskim bojovnicima, ratnim vojnim invalidima i civilnim žrtvama rata.

Posebna i specifična pozornost posvetit će se dodatnoj skrbi umirovljenika iz hrvatske populacije na čitavom prostoru Bosne i Hercegovine.

5. ODNOS ZAJEDNICE PREMA DRŽAVI

Zajednica polazi od demokršćanskog načela kako je država ustanova zajedničkog dobra, koja počiva na slobodnom izboru, demokraciji, stabilnom pravnom sustavu i pravdi.

Zajednica će djelatno doprinositi smanjenju napetosti među narodima koji čine zajedničku državu.

Razumijevanje, praštanje do pomirenja jest put nadilaženja suprotstavljenosti i napetosti među narodima i u Bosni i Hercegovini, čemu će Zajednica davati stalne poticaje.

Spram odnosima u uspostavi i izgradnja višenacionalne države, sukladno međunarodno preuzetim sporazumima, Zajednica će biti u ulozi čimbenika koji doprinosi učvršćenju državnog ustroja na načelima primjene ali ne i promjene temeljnih akata koji uređuju pitanja strukture i djelovanja države.

Temeljno polazište Zajednice jest da je Bosna i Hercegovina jedino moguća kao država tri jednakopravna konstitutivna naroda (Hrvati, Bošnjaci i Srbi), u kojoj se jamče ljudska i građanska prava prema najvišim međunarodnim standardima.

Zajednica će djelovati u smjeru očuvanja legitimiteta i legaliteta Ustavom zajamčenih odnosa u Bosni i Hercegovini, čije promjene nisu moguće bez suglasja sva tri konstitutivna naroda.

Polazeći od načela da je u demokratskom društvu volja naroda primarna, Zajednica će u svim bitnim pitanjima koja se tiču položaja hrvatskoga naroda u Bosni i Hercegovini demokratskim sredstvima osigurati provjeru političke volje hrvatskoga naroda, odnoseći se prema njoj kao prema neotuđivom pravu i konačnoj odluci.

Svjesna činjenice kako je sustav vrijednost Zajednice sastavnicom europske uljudbe utemeljene na načelima kršćanske civilizacije Zajednica će se zalagati za proces integracije Bosne i Hercegovine u euroatlantski institucionalni sustav.

Pritom će voditi računa o tomu da model integriranja uvažava očuvanje integriteta i hrvatskoga nacionalnoga interesa u Bosni i Hercegovini.

Sukladno preuzetim međunarodnim sporazumima u Bosni i Hercegovini Zajednica će aktivno poticati svestrano povezivanje Hrvata Bosne i Hercegovine i ovih prostora s Republikom Hrvatskom, shvaćajući to sastavnicom procesa integracije u euroatlantski institucionalni sustav.

6. PROVEDBENE MJERE

U procesu oživotvorenja programskih načela Hrvatska zajednica Herceg Bosna će primarno djelovati prema institucijama vlasti u Bosni i Hercegovini, osobito u području donošenja zakonske regulative koja čini pretpostavku za realizaciju većine postavljenih ciljeva.

Zajednica će informativno i instruktivno djelovati prema ovlaštenim predstavnicima hrvatskoga naroda u političkim tijelima i tijelima vlasti Bosne i Hercegovine kako bi svojim zalaganjem i argumentacijom osigurali provođenje pojedinačnih rješenja koja sadrže ova programska načela, vodeći računa o pravima i interesima drugih naroda u Bosni i Hercegovini.

Zajednica će samostalno i u suradnji s drugim zainteresiranim institucijama realizirati one zadaće iz Programskih načela za čiju realizaciju postoji pravno utemeljenje, odnosno potrebite materijalne, tehničke i kadrovske pretpostavke.

7. IZBORI ORGANA HRVATSKE ZAJEDNICE HERCEG BOSNA

Nakon usvajanja Odluke o uspostavi Hrvatske zajednice Herceg Bosne i Statuta prišlo se izborima i to: predsjednika Sabora, dva potpredsjednika, članova Glavnog vijeća i Nadzornog odbora.

U tijela Hrvatske zajednice Herceg Bosne izabrani su:

1. Ivo Andrić Lužanski, *predsjednik Sabora,*
2. Željko Crnogorac, *dopredsjednik Sabora,*
3. dr. Jakov Pehar, *dopredsjednik Sabora*

Članovi Glavnog vijeća:
1. Vladimir Šoljić,
2. Krešimir Zubak
3. Božo Rajič
4. Jadranko Prlić
5. Nikola Filipović
6. Pavo Kobaš
7. Zdenko Kordić
8. Tvrtko Nevjestić
9. Mira Jozić.

Članovi Nadzornog odbora:
1. Neven Tomić
2. Drago Bilandžija
3. Filip Andrić.

Glavno vijeće je konstituirano na sjednici u Kiseljaku 18. srpnja 1997. godine i za predsjednika je izabran mr. Vladimir Šoljić.

Na sjednici Glavnog vijeća od 5. studenoga 1997. godine formirani su odjeli kao tijela Glavnog vijeća koji će pratiti razvoj regulative, proučavati određena pitanja u državi Bosni i Hercegovini i Federaciji Bosne i Hercegovine te pružati odgovore na sva aktualna pitanja za dogradnju društvenog i državnog ustroja Bosne i Hercegovine.

U odjele su imenovani:

Odjel za medije
1. prof. dr. Mladen Bevanda
2. Anđelko Vuletić
3. Mirko Marjanović
4. Krešimir Šego
5. Vlatko Filipović
6. Jozo Marić
7. Mijo Kelava
8. Mladen Ančić
9. Veso Vegar
10. Marko Dragić
11. Željko Raguž
12. Zoran Tomić
13. Srećko Paponja.

Odjel za ustavna i politička pitanja HZ HB
1. Krešimir Zubak, dipl. iur.
2. Ivan Bender, dipl. iur.
3. Hrvoje Ištuk, dipl. iur.
4. Franjo Kožul, prof. dr.
5. Ljubomir Zovko, dipl. iur.
6. Zvonko Miljko, prof. dr.
7. Mato Tadić, dipl. iur.

Odjel za šport HZ HB
1. Vlado Mišković
2. Marijan Kvesić
3. Iljo Dominiković
4. Ljiljanko Naletilić
5. Davor Ćordaš
6. Pero Zelić
7. Mladen Kvesić
8. Zdenko Vukić.

Odjel za međunacionalnu i međunarodnu suradnju HZ HB
1. Tvrtko Nevjestić, mr.
2. Lidija Pehar, prof. dr.
3. Željko Šuman, prof. dr.
4. Pavo Živković, prof. dr.
5. Zdravko Pujić, prof. dr.
6. Rudi Tomić, dr.
7. Drago Marić, prof.
8. Nikola Grabovac, prof.
9. Mihovil Malbašić
10. Ivo Lozančić.

Odjel za gospodarstvo HZ HB
1. Jadranko Prlić, prof. dr.
2. Tvrtko Nevjestić, mr.
3. Drago Bilandžija, dipl. oec.
4. Neven Tomić, dipl. oec.
5. Marko Tadić, prof. dr.
6. Jago Lasić, dipl. oec.
7. Joso Damjanović.

Odjel za znanost, školstvo i kulturu
1. Zdenko Kordić, prof. dr.
2. Jakov Pehar, prof. dr.
3. Nikola Filipović, prof. dr.
4. Ante Pavlović, prof. dr.
5. Vlado Majstorović, prof. dr.
6. Željko Šuman, prof. dr.
7. Radovan Marušić, prof. dr.
8. Luka Tunjić, mr.
9. Tihomir Glavaš, prof.
10. Ivo Jelušić, prof.
11. Branko Zrno, prof.
12. Zdravko Kordić, prof.
13. Jozo Marić, prof.

Odjel za iseljenike i prognanike HZ HB
1. Damir Ljubić
2. Martin Raguž
3. Davor Ćordaš
4. Niko Lozančić
5. Željko Obradović
6. Ivan Ivić
7. Niko Grubišić
8. Ivica Marinović.

Odjel za zdravstvo, socijalnu skrb i obitelj HZ HB
1. Božo Ljubić, doc. dr. med. sci
2. Ivan Bagarić, dr.
3. Hrvoje Gardavski, dr.
4. Darko Kondža, dr.
5. Tihomir Perić, dr
6. Ivica Selak, prof. dr.
7. Ljubo Šimić, prof. dr.
8. Dragica Zovko
9. Pero Jelčić, prim. dr.
10. Tomislav Kos, dr.

Odmah nakon konstituiranja svih tijela Hrvatske zajednice Herceg Bosna Glavno vijeće je usvojilo nekoliko projekata i tekućih aktivnosti koje će obilježiti ukupno razdoblje od 1997. do 2009. godine.

ON-01-005/97
06.08.'97

Bosna i Hercegovina
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
FEDERALNO MINISTARSTVO PRAVDE
S A R A J E V O

Broj: 03-054-12Ꞁ1/97
Sarajevo, 06. 08. 1997. godine

Federalno ministarstvo pravde rješavajući po zahtjevu za upis u registar udruženja građana udruženja "Hrvatska zajednica Herceg-Bosna" Mostar, temeljem članka 27. stavak 2. Zakona o udruživanju građana ("Službene novine Federacije BiH", broj 6/95), d o n o s i

R J E Š E NJ E

1. Upisuje se u registar udruženja građana kod Federalnog ministarstva pravde Sarajevo udruženje građana "Hrvatska zajednica Herceg-Bosna", sa sjedištem u Mostaru, ulica Kneza Domagoja b.b.

2. Upis je izvršen pod registarskim brojem 59., knjiga I registra, dana 06. 08. 1997. godine.

3. Osnovni sadržaj djelatnosti udruženja je: demokratsko povezivanje Hrvata Federacije Bosne i Hercegovine i Bosne i Hercegovine, određivanje strateških smjerova i dugoročno planiranje nacionalnog, kulturnog i opće društvenog razvitka, kao i razvijanje svestrane suradnje Hrvata u Bosni i Hercegovini i izvan Bosne i Hercegovine i razvijanje njihove solidarnosti i uzajamnosti unutar Zajednice; trajna skrb za očuvanje i zaštitu kulturne i povijesne baštine hrvatskog naroda, osiguranje uvjeta za zaustavljanje iseljavanja Hrvata iz Bosne i Hercegovine i povratak prognanih i raseljenih pripadnika hrvatskog naroda, zaštita i skrb za pripadnike hrvatskog naroda, obitelji poginulih branitelja, invalida, ranjenika i sudionika Domovinskog rata; ostvarivanje pune kulturne emancipacije hrvatskog naroda kroz povezivanje na kulturnom i obrazovnom planu s Republikom Hrvatskom, razvitak Sveučilišta u Mostaru, odgoj i obrazovanje; osnivanje sredstava javnog priopćavanja, TV, radija i tiska; osnivanje gospodarskih tvrtki, zaklada i ustanova; doprinos smanjenju napetosti i netrpeljivosti među narodima i uspostava trajnog mira i suradnje.

4. Udruženje će djelovati na području Federacije Bosne i Hercegovine.

Djelovanje Zajednice na teritoriji drugog Entiteta vršit će se sukladno propisima Republike Srpske i odgovarajućim propisima Bosne i Hercegovine.

5. Udruženje ima svojstvo pravne osobe, a zastupa ga i predstavlja Mr Vladimir Šoljić, Predsjednik Glavnog vijeća.

O b r a z l o ž e n j e

Udruženje "Hrvatska zajednica Herceg-Bosna" Mostar podnijelo je zahtjev za upis u registar udruženja građana koji se vodi kod ovog ministarstva.

Uz zahtjev je priložena sva propisana dokumentacija: Zapisnik sa Utemeljiteljskog sabora od 24. svibnja 1997. godine, Odluka o uspostavi Zajednice od 24. svibnja 1997. godine, Statut, ime i prezime osobe ovlaštene za zastupanje i predstavljanje Zajednice, popis članova Upravnog tijela i popis osnivača.

Uvidom u priloženu dokumentaciju utvrđeno je da su ispunjeni svi uvjeti predviđeni Zakonom o udruživanju građana za upis navedenog udruženja u registar, pa je temeljem članka 27. st. 2. i 3. citiranog zakona riješeno kao u dispozitivu donesenog rješenja.

POUKA O PRAVNOM LIJEKU:

Ovo rješenje je konačno u upravnom postupku, te protiv njega nije dopuštena žalba, ali se može pokrenuti upravni spor. Upravni spor se pokreće tužbom kod Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine u Sarajevu, u roku od 30 dana od dana prijema ovog rješenja. Tužba se podnosi u dva istovjetna primjerka, a uz istu se prilaže i ovo rješenje u originalu ili prijepisu.

Dostaviti:
1. Udruženje,
2. Zbirka isprava,
3. A r h i v a.

MINISTAR
Mato Tadić

STRATEGIJA RAZVITKA HRVATSKE ZAJEDNICE HERCEG BOSNA

PROJEKT
STRATEGIJA RAZVITKA HRVATSKE ZAJEDNICE HERCEG BOSNE

Glavno vijeće na sjednici od 5. studenoga 1997. godine usvojilo je i obznanilo projekt ***Strategija razvitka Hrvatske zajednice Herceg Bosna.*** Cilj projekta po projektnom zadatku je išao u smjeru znanstveno stručnog elaboriranja svih pitanja značajnih za Bosnu i Hercegovinu i Federaciju Bosne i Hercegovine uz optimalizaciju sudjelovanja Hrvata u njihovoj izgradnji te davanje punog doprinosa svih hrvatskih političkih, znanstveni i individualnih potencijala u procesu stvaranja buduće države. Za vođu projekta imenovan je dr. Marko Tadić, istaknuti znanstvenik iz oblasti ekonomike, poljoprivrede i ekonomike veterinarstva sa Sveučilišta u Zagrebu, Ljubljani i Sarajevu i savjetnik za unutarnju politiku predsjednika Federacije Bosne i Hercegovine. U Savjet projekta imenovani su:

1. prof. dr. Marko Tadić, *koordinator Projekta*
2. prof. dr. Zvonko Miljko
3. prof. dr. Ante Markotić
4. prof. dr. Stijepo Andrijić
5. prof. dr. Mila Gadžić
6. prof. dr. Snježana Musa
7. prof. dr. Zdenko Kordić
8. prof. dr. Jadranko Prlić
9. prof. dr. Marko Beroš
10. prof. dr. Vlasta Žuljić
11. mr. Filomena Primorac Nikolić.

U projektnom zadatku za izradu Strategije razvitka Hrvatske zajednice Herceg Bosne treba posebno obuhvatiti i afirmirati:

- cjelovitu, suverenu i demokratsku Bosnu i Hercegovinu
- Bosnu i Hercegovinu uključenu u Europsku uniju i euroatlantske integracije
- Bosnu i Hercegovinu kao domovinu Hrvata
- ostanak i opstanak Hrvata u Bosni i Hercegovini
- konstitutivnosti i jednakopravnost Hrvata, Bošnjaka i Srba na području cijele Bosne i Hercegovine
- nacionalnu i vjersku toleranciju i dijalog
- demokraciju utemeljenu na jednakosti svih građana
- odgoj, obrazovanje, znanost, kulturu i umjetnost kao djelatnost od osobnog interesa Hrvata
- nacionalnu solidarnost i solidarnost među generacijama
- ekološku kulturu te očuvanje i unapređivanje okoliša
- razvitak svekolikih odnosa Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske
- trajne, prisne i učinkovite odnose s iseljenim Hrvatima iz Bosne i Hercegovine.

Da bi se elaborirale određene teme u najširem znanstvenom diskursu u funkciji prikupljanja građe za ukupnu elaboraciju projekta Hrvatska zajednica Herceg Bosna je organizirala 12 savjetovanja i okruglih stolova, i to:

1. 17. 7. 1998., Neum – *Budućnost Hrvata u Bosni i Hercegovini*
2. 11. 9. 1998., Sarajevo – *Demografska politika i gospodarski razvitak Hrvatske zajednice Herceg Bosne*
3. 16. 10. 1998., Neum – *Strategija integralnog i održivog razvitka poljoprivrede i proizvodnje hrane*

4. 6. 11. 1998., Jajce – *Politička budućnost Hrvata u BiH*
5. 12. i 13. 3., 1999. Neum – *Gospodarska politika, bankarski sustav i poduzetništvo*
6. 20. i 21. 5. 1999., Mostar – *Budućnost i položaj hrvatskog jezika u Bosni i Hercegovini*
7. 10. 6.1999., Mostar – *Tjelesna kultura i šport Hrvatske zajednice Herceg Bosne*
8. 11. 6. 1999., Mostar – *Tržište vrijednosnih papira*
9. 28. i 29.10.1999., Neum – *Posttranzicijski gospodarstveni sustav – međunarodno savjetovanje*
10. 15. 11. 2001., Neum – *Strategija razvitka cestovne infrastrukture i funkcioniranje sustava cesta u Bosni i Hercegovini – međunarodno savjetovanje*
11. 1. 7. 2003., Sarajevo – *Postignuća u povratku izbjeglih i raseljenih Hrvata u Bosni i Hercegovini, perspektive i akcije za ubrzanje i dovršenje procesa povratka prognanih i izbjeglih hrvata Bosne i Hercegovine*
12. 27. 3. 2008., Mostar - *Hrvati i rat u Bosni i Hercegovini 1991. – 1995.*

Sa svih savjetovanja, međunarodnih simpozija i okruglih stolova tiskani su radovi u posebno oblikovanim zbornicima ili u znanstvenim časopisima, što čini 1611 stranica radova koji su podloga za dovršenje ovog projekta.

S razvojem projekta te elaboriranjem brojnih tema kroz savjetovanja, simpozije i okrugle stolove željelo se prići izradbi završnog dokumenta kao sinteze projekcije budućeg razvoja Bosne i Hercegovine i Hrvata kao konstitutivne sastavnice Države i društva. U Sarajevu 6. veljače 2002. godine upućen je poziv inicijativnom krugu za izradbu završnog teksta.

Na sastanak su pozvani:

1. akademik Vladimir Premec
2. akademik Božidar Matić
3. prof. dr. sc. Radovan Vukadinović
4. prof. dr. sc. Siniša Tatalović
5. prof. dr. sc. Vladimir Puljić
6. prof. dr. sc. Božidar Javorović
7. prof. dr. sc. Pavo Živković
8. prof. dr. sc. Nikola Grabovac
9. prof. dr. sc. Miljenko Brkić
10. prof. dr. sc. Franjo Topić
11. prof. dr. sc. Jadranko Prlić
12. prof. dr. sc. Slavo Kukić
13. prof. dr. sc. Franjo Kožul
14. prof. dr. sc. Stjepan Šimić
15. prof. dr. sc. Mladen Bevanda
16. prof. dr. sc. Božo Ljubić
17. prof. dr. sc. Vladimir Trninić
18. prof. dr. sc. Marko Tadić
19. prof. dr. sc. Snježana Musa
20. dr. sc. Željko Šain
21. dr. sc. Žarko Primorac
22. Neven Tomić, dipl. oec.
23. Drago Bilandžija, dipl. oec.
24. Vitomir Miles Raguž, dipl. politolog
25. prof. Drago Marić
26. mr. sc. Božo Skoko.

Nakon vrlo plodne rasprave i usuglašavanja temeljnih stavova dogovoreno je da svi pozvani pošalju svoje priloge shodno poglavljima iz projekta. Imenovana je koordinacija za završni dokument u sastavu:

1. prof. dr. sc. Marko Tadić
2. prof. dr. sc. Franjo Topić
3. Drago Marić, prof.
4. prof. dr. sc. Snježana Musa
5. Ivan Anđelić, dipl. iur.

Zaključeno je da završnu redakciju projekta urade akademik Božidar Matić i prof. dr. Mile Babić. Nakon uobličenja teksta programa na sjednici bi se raspravio i uputio na javnu raspravu svim hrvatskim institucijama i organizacijama u Bosni i Hercegovini. Nakon prispjelih primjedbi s javne rasprave program bi se javno obznanio.

Neki od pozvanih autora su dovršili i uputili svoje priloge koordinatoru prof. dr. sc. Marku Tadiću. Projekt je zastao u razvoju iz mnogo razloga, prije svega zbog naglog pogoršanja pozicije Hrvata u Bosne i Hercegovine te pojavom velikog broja novih političkih subjekata koji svaki ima svoju posebnu viziju Bosne i Hercegovine, a većina

zanemaruje ili vrlo malo koristi znanstveno stručna elaboriranja tema kako to nudi ovaj projekt. Daljnja erozija pozicije Hrvata je nastupila u izmjenama ustavnih rješenja od strane visokih predstavnika te daljnjim pogoršanjem ukupnih odnosa donošenjem zakona koji, po pravilu preglasavanjem, idu na štetu najmalobrojnijeg naroda u Bosni i Hercegovini.

Ovaj projekt ima strategijski značaj i pokušava ne samo temeljito analizirati postojeće stanje nego i anticipirati buduće odnose po uzoru na europsku teoriju i praksu. On je samo zastao u razvoju i držimo da ga treba upravo sada aktivirati i dovršiti te obznaniti znanstvenostručni pristup Hrvata Bosni i Hercegovini koju oni drže svojom domovinom. U prvoj fazi razvoja projekta 1997. – 2002. godine pomoć znanstvenika iz Republike Hrvatske je bila u znatnom obimu, ali je u kasnijim fazama gotovo prestala. Republika Hrvatska sada svoju pomoć upućuje znanstveno-obrazovnim ustanovama i institucijama iz kulture i zdravstva, a sve manje se bavi temeljnim pitanjima strategije opstanka Hrvata u Bosni i Hercegovini i projiciranju unutarnjih odnosa u Bosni i Hercegovini. Potpuno je jasno da je Bosna i Hercegovina suverena država te da je uređena i strukturirana na drugim osnovama u odnosu na Republiku Hrvatsku, te da nije uputno izravno se miješati u unutarnje odnose, ali je također razvidno da Hrvati u Bosni i Hercegovini još uvijek nisu u mogućnosti artikulirati vlastiti politički i razvojni put pa im je sigurno potrebna znanstvena i iskustvena pomoć.

Nadamo se da će ovaj projekt ipak u skoroj budućnosti biti dovršen i javno obznanjen.

Voditelj Projekta, prof. dr. Marko Tadić drugi slijeva sa suradnicima

BUDUĆNOST HRVATA U BOSNI I HERCEGOVINI

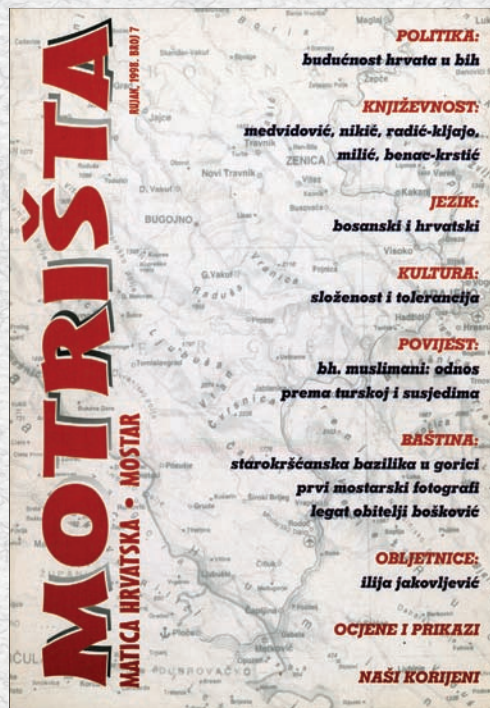
Glavno vijeće Hrvatske zajednice Herceg Bosna je organiziralo 17. srpnja 1998. godine u Neumu Okrugli stol ***Budućnost Hrvata u Bosni i Hercegovini.*** Cilj savjetovanja je bio pokušati projicirati buduće odnose u Bosni i Hercegovini i sa znanstvenog stanovišta pokušati usmjeriti djelovanja svih političkih, društvenih, obrazovnih, kulturnih i znanstvenih institucija na pitanja koja su značajna za opstanak Hrvata te njihovu postupnu reintegraciju u čitavo bosanskohercegovačko društvo i državu.

Ovaj je Okrugli stol, svehrvatski skup, upriličen s ciljem traženja primjerenih odgovora na brojna pitanja u svezi s ostankom, opstankom i budućnosti Hrvata u Bosni i Hercegovini. Stoga smo i pozvali na ovaj skup predstavnike svih relevantnih hrvatskih političkih stranaka, udruga, institucija i ustanova u Bosni i Hercegovini.

Društvene i gospodarstvene promjene početkom devedesetih godina i rat što je uskoro uslijedio glavni su uzroci nestajanja Bosne i Hercegovine kakva je ona bila prije tih događaja. Vrlo je izvjesno da ona nikada više neće biti ono što je bila prije tih događaja. Nepovratno je nestao glavni kohezijski čimbenik što ju je činio onakvom kakva je bila. Ratne okolnosti na scenu su dovele čimbenike koji uvjetuju posve drugačiji ustroj Bosne i Hercegovine. Rat koji je istodobno bio i osvajački, i oslobodilački, i nacionalni, i vjerski - proizveo je neizmjernu količinu nacionalne i vjerske netrpeljivosti.

Washingtonski sporazum doveo je do prekida ratnih sukoba između Hrvata i Bošnjaka - muslimana. Istodobno je proizveo Federaciju Bosne i Hercegovine – ni državu ni paradržavu.

Daytonksi sporazum doveo je do prekida ratnih sukoba između zaraćenih strana. Bosnu i Hercegovinu je odredio kao državu sastavljenu od dva entiteta: Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske. Rješenje je to što nema uzora u političkoj i pravnoj teoriji ni praksi. S njim nisu zadovoljni ni Srbi, ni Bošnjaci - muslimani, ni Hr-

vati. Prvi jer su dobili manje nego što su tijekom rata osvojili, drugi jer su dobili manje nego što im je potrebno, a treći - jer su izgubili svoje povijesne prostore. Na sceni su tendencije koje trajno ugrožavaju provedbu tih sporazuma. Srbi će stalno nastojati svoju paradržavu Republiku Srpsku ujediniti sa Srbijom, Bošnjaci - muslimani će nastojati Federaciju Bosne i Hercegovine, zametak svoje buduće države, pretvoriti u svoju državu. Hrvati će ostati i dalje u procjepu između želje da svoja područja priključe Republici Hrvatskoj i ljubavi prema svojim stoljetnim područjima u Bosni i Hercegovini. Povrh toga označene će sporazume ugrožavati i tendencija (i ona spontana i ona programirana) trajnog etničkog čišćenja pojedinih područja.

Rat je bio plimni val koji je odnio većinu Hrvata iz Bosne i Hercegovine. Postdaytonski mir je miran potok kojim svakodnevno Hrvati cure iz Bosne i Hercegovine. Zvona zvone na uzbunu i sve nas pitaju hoće li nas biti na prostoru Bosne i Hercegovine za deset, dvadeset ili pedeset godina. Naš odgovor mora biti: bit će nas i bit će nas sve više. Zadaća nam je ponuditi takva rješenja što će jamčiti ostanak i opstanak Hrvata u Bosni i Hercegovini.

Savjetovanje je imalo teme i uvodničare:

1. prof. dr. Mladen Bevanda – *Poruke znanstvenog skupa Neum – '94. – da se ne ponavljamo*
2. prof. dr. Božo Žepić – *Budućnost Hrvata u BiH u svjetlu politike međunarodne zajednice*
3. prof. dr. Zdravko Tomac – *Što ne smijemo prihvatiti*
4. Ante Jelavić – *Hrvati će najbolje promišljati svoj interes*
5. Senka Nožica – *Za autentičnu politiku Hrvata u BiH*
6. dr. Ivić Pašalić – *Opasnosti tihe revizije Daytona*
7. prof. dr. Jadranko Prlić – *Ofenzivan pristup na europskim standardima*
8. prof. dr. Franjo Kožul – *Privid slobode izbora*
9. dr. fra Tomislav Pervan – *Zauzmimo se za malog čovjeka*
10. prof. dr. Ljubomir Zovko – *Bez teritorijalne komponente nema nacionalne ravnopravnosti*
11. prof. dr. Nikola Grabovac – *Dayton je okvir za BiH a ne za Federaciju*
12. Božo Rajič – *Potrebno je više hrabrosti i pred sobom i pred drugima*
13. prof. dr. Ante F. Markotić – *Od povijesnih klackalica do suvremenog tobogana*
14. Gradimir Gojer – *Prednosti hrvatske kulturne komponente*
15. mr. Zvonko Miljko – *Na djelu je isuviše složena državna struktura*
16. prof. dr. Franjo Ljubić – *Za opstojnost Hrvata u BiH potrebna je strategija*
17. prof. dr. Dalibor Brozović – *Jedan je hrvatski jezik za sve Hrvate*
18. prof. dr. Jakov Pehar – *Potpuna decentralizacija u prosvjeti i kulturi*
19. mr. Mijo Brajković – *Nužno je jačati ulogu županije.*

DEMOGRAFSKA POLITIKA I GOSPODARSTVENI RAZVITAK HRVATSKE ZAJEDNICE HERCEG BOSNA

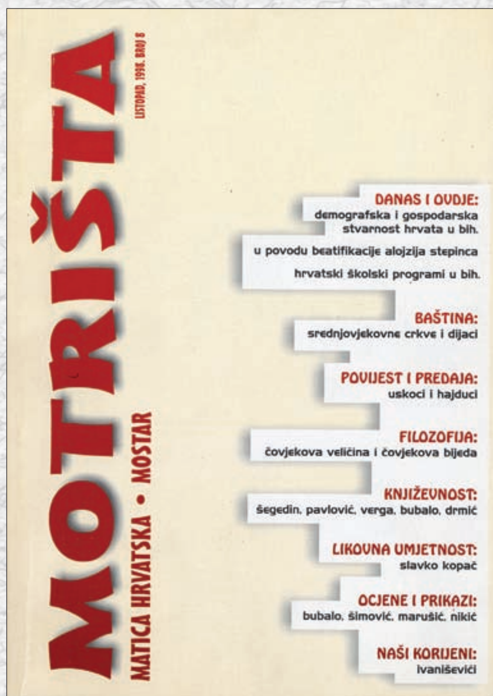
Ovo savjetovanje je održano 11. rujna 1998. godine u amfiteatru Veterinarskog fakulteta u Sarajevu. Mjesto održavanja savjetovanja izabrano upravo zbog toga što se veliki broj Hrvata iselio iz Sarajeva tijekom i poslije rata gdje su bili značajno zastupljeni u broju, a posebice u kakvoći. Savjetovanje je htjelo pokazati neophodnost stvaranja uvjeta za održivi povratak te u sarajevskoj i ukupnoj javnosti pokrenuti razmišljanje o lošoj poziciji Hrvata. U izlaganjima iz oblasti demografije jasno se identificiraju demografska pomjeranja i gubitci po regijama i u čitavoj Bosni i Hercegovini te sa suvremenog znanstvenog motrišta procjenjuju daljnja demografska pomjeranja u smislu tranzicijskog i gospodarskog razvoja te daljnja urbanizacija i pomjeranja kao segmenta globalizacijskih svjetskih tendencija.

U nedostatku statističkih podataka popisa stanovništva uvijek se iznose podatci procjena, što izaziva teškoće za temeljitija znanstvena zaključivanja. Ipak je prema procjenama konstatiran veoma veliki demografski gubitak kod Hrvata, a posebice izmijenjena na lošije dobna struktura stanovništva, iz čega je veoma teško planirati bilo kakav gospodarski razvoj. Pa ipak, na ovom savjetovanju su podnesena tri referata koja tretiraju demografska i gospodarska međusobno povezana pitanja. Radovi s ovog savjetovanja tiskani su u časopisu ***Motrišta*** Matice hrvatske iz Mostara u broju 8., listopada 1998. godine.

Panorama Sarajeva

HRVATSKA ZAJEDNICA
HERCEG-BOSNA
Glavno vijeće

Savjetovanje

Sarajevo, Veterinarski fakultet, Amfiteatar
Ulica Zmaja od Bosne 90

Sarajevo, 11. rujna 1998.

Savjetovanje je imalo teme i uvodničare:

1. prof. dr. Ante Markotić – *Hrvatska demografska situacija u Bosni i Hercegovini*
2. mr. Snježana Musa Gadžić – *Prirodni preduvjet koncentracije stanovništva Bosne i Hercegovine*
3. prof. dr. Pavo Živković i Matej Živković, dipl. oec. – *Demografske promjene na Bosansko Hercegovačkom prostoru kroz povijest*
4. prof. dr. Marko Tadić – *Hrvati u Bosni i Hercegovini – statička demografsko-gospodarska analiza*
5. mr. Nenad Pokos – *Demografski razvoj Bosansko Hercegovačkih Hrvata po manjim prostornim cjelinama*
6. prof. dr. Jakov Gelo i doc. dr. Anđelko Akrap – *Demografske i druge implikacije migracijskih tokova između Bosne i Hercegovine i Hrvatske*
7. Rudi Tomić – *Gospodarstveni razvitak Hrvatske zajednice Herceg Bosne – pogled iz daljine*
8. prof. dr. Marko Beroš – *U Europu tranzicijom do ravnomjernijeg i održivog razvitka*
9. prof. dr. Mila Gadžić – *Tranzicijski problemi gospodarstva Bosne i Hercegovine.*

STRATEGIJA INTEGRALNOG I ODRŽIVOG RAZVITKA POLJOPRIVREDE I PROIZVODNJE HRANE

Jedan od segmenata bitnih za izradbu strategije razvoja Hrvatske zajednice Herceg Bosne jesu pitanja u vezi s poljoprivrednom proizvodnjom. sa svih društvenih aspekata, od proizvodnih, ekonomskih, razvojnih, ekoloških pa čak i demografskih.

Radi elaboriranja svih ovih pitanja te sagledavanja mogućnosti tekućeg perspektivnog i održivog razvoja i uključivanja u razvojne mogućnosti unutar širih regionalnih, upriličeno je savjetovanje na temu: ***Strategija integralnog i održivog razvoja poljoprivrede i proizvodnje hrane.*** Savjetovanje je održano u Neumu 16. listopada 1998. godine.

Bosni i Hercegovini su dane znatne prirodne okolnosti (tlo i klima) za veću, raznovrsniju i djelotvorniju poljoprivrednu proizvodnju. Ona ima svoje mediteransko, nizinsko, brdsko-planinsko i planinsko područje. I pored činjenice da ima pogodne uvjete za razvitak poljoprivrede, ona se nije razvijala tempom kao ostale gospodarske djelatnosti. Naprotiv, taj razvitak je bio sporiji. Agrarna politika u minulom vremenu nije bila odgovarajuća, preferirala je društveni sektor, iako su proizvodni kapaciteti, zemljište (95 %) i stočni fond (98 %), bili u posjedu seljaka.

Posljedice minulog rata bile su u poljoprivredi vrlo teške i brojne. One su se očitovale značajnim smanjenjem obujma poljoprivredne proizvodnje, te povećanjem uvoza gotovo svih poljoprivrednih proizvoda. Bitne pretpostavke za brži i postojaniji razvitak

Panorama Neuma

poljoprivrede u Bosni i Hercegovini su: provedba djelotvorne obnove poljoprivrede; izrada, usvajanje i ostvarivanje dugoročne strategije održivog razvitka poljoprivrede; definiranje, usvajanje i provedba cjelovitoga i konzistentnog koncepta agrarne politike; usvajanje propisa za djelotvornu provedbu obnove, rekonstrukcije i razvitka poljoprivrede; ustrojavanje i osposobljavanje institucija za provedbu nove strategije razvitka poljoprivrede.

Savjetovanje u Neumu, na kome su sudjelovali poznati znanstveni djelatnici iz domene agrarne znanosti, dalo je niz konkretnih prijedloga za rješavanje nastalih problema u agraru, te ustanovljavanju putova i akcija za odgovarajuće djelovanje u budućnosti. U ovom broju Znanstvenoga glasnika oni se predstavljaju javnosti.

Savjetovanje je imalo teme i uvodničare:

dr. sc. Marko Tadić – *Poljoprivreda u Bosni i Hercegovini*

dr. sc. Vladimir Trninić – *Prirodni i društveno-gospodarstveni čimbenici poljoprivrede i proizvodnje hrane*

dr. sc. V. Grbavac, dr. sc. M. Arapović, dr. sc. I. Pavlović –*Važnost info komponente u strategiji razvitka hrvatskog poljodjelskog sustava F BiH/BiH na pragu 21. stojeća*

dr. sc. Miroslav Tratnik – *Gospodarsko vrednovanje proizvodnje resursa u poljoprivredi i značenje u strategiji razvitka*

Zdenko Mihić, dipl. ing. – *Obnova hortikulturne proizvodnje na području općina s hrvatskom većinom u Mostaru.*

Mirko Mihaljević i Ankica Čečur – *Stanje poljoprivrede na području Hercegbosanske županije - Mogućnost razvitka poljoprivrede u općini Prozor-Rama*

mr. sc. Ivo Grgić i dr. sc. Vjekoslav Par – *Budućnost poljoprivrede Odžak*

dr. sc. V. Par, J. Jurčak, T. Budin – *Praćenje društveno-gospodarskih obilježja obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava*

dr. sc. Davorin Hrsto – *Financijski pokazatelji poljoprivredno-prehrambenog sustava i utjecaj na razvitak poljoprivrede*

mr. sc. Stjepan fra Petar Krasić – *Proizvodnja hrane s motrišta morala*

V. Bićanić, M. Božić, M. Rakić – *Strategija razvitka poljoprivrede i proizvodnje hrane s motrišta svjetskog tržišta i međunarodnih gospodarstvenih integracija*

dr. sc. Željko Šuman – *Međunarodni trgovinski aspekti i utjecaji na koncipiranje strategije razvitka poljoprivrede*

dr. sc. Mate Brstilo – *Veterinarstvo Republike u tranziciji*

dr. sc. P. Grahovac – *Poljoprivreda i gospodarski razvitak Republike Hrvatske*

dr. sc. Vlado Puljiz – *Naslijeđe, aktualno stanje i budućnost hrvatskog sela*

dr. sc. Đurđica Žutinić – *Značenje obrazovanja za razvitak obiteljske poljoprivrede*

dr. sx. Josip Defilippis – *Poljoprivreda i selo u strategiji razvitka*

dr. sc. Stipe Radinović – *Osobitost i strategija razvitka poljoprivrede na području krša*

dr. sc. Ante Milanović – *Veterinarska služba F BiH*

dr. sc. Miroslav Arapović – *Poticajne predodžbe za projekt strategije poljoprivrede HB*

dr. sc. Frane Tomić – *Natapanje u održivoj poljoprivredi*

dr. sc. Mato Goluža, Ivan Goluža, Tatjana Lončarski – *Opskrba vodom uvjet demografskog i gospodarskog razvitka*

dr. sc. Zlata Aničić – *Suvremene tehnologije u održivoj poljoprivredi*

dr. sc. Jakov Pehar – *Obrazovanje i znanost u integralnom razvitku poljoprivrede*

dr. sc. I. Bogut, dr. sc. S. Bogut, S. Ivanković, dipl. ing. – *Onečišćenje voda teškim metalima i njihovo djelovanje na zdravlje riba i ljudi*

Ivan Ostojić, dipl. ing. – *Problemi u zaštiti bilja na području Hercegovine*

dr. sc. Ivo Miljković i dr. sc. Zlatko Čmelik – *Nove tehnologije intenzivnog uzgoja trešanja*

Dijana Vego, dipl. ing. – *Voćarstvo Hercegovine; perspektive razvitka*

Višnja Musa, dipl. ing. – *Mikrobiološke karakteristike tala pod trajnim nasadima vinove loze agroekološkog područja Hercegovine*

Matej Živković, dipl. oec. – *Proizvodnja duhana kao generator općeg gospodarskog razvitka Bosanske Posavine*

Stjepan Prgomet, dipl. vet. – *Prijedlog programa rada na promicanju ovčarstva*

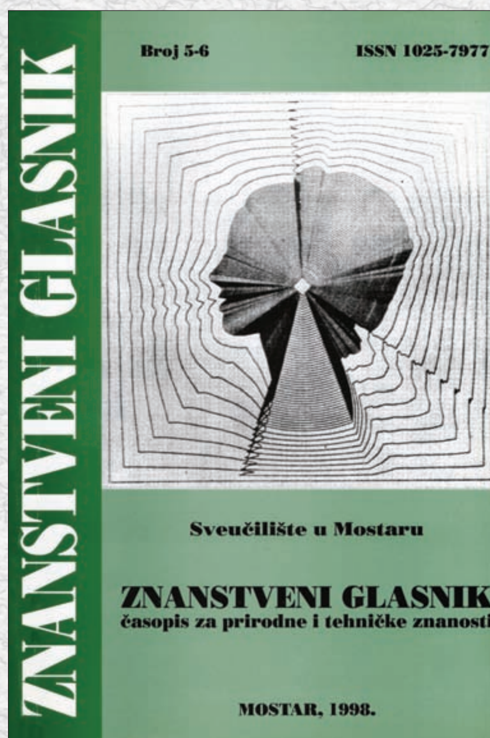
I. Bogut, S. Ivanković, J. Grbavac – *Mogućnost uzgoja riba u hidroakumulacijama i moru na području Hrvatske zajednice Herceg Bosne*

dr. sc. I. Kolak, Z. Šatović i H. Rukavina – *Mogućnost proizvodnje i prerade ljekovitog i aromatičnog bilja na području Kaštela*

Stanko Ivanković, dipl. ing. – *Stanje u stočarskoj proizvodnji na području Herceg Bosne*

Ivan Katalinić, Ugo Toić, Ivka Veić – *Model organiziranja savjetodavne službe Republike Hrvatske i njezina uloga u razvitku obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava*

Milan Antolović, dipl. ing. – *Temeljne postavke za razvitak poljoprivrede Istarske županije do 2010. godine.*

POLITIČKA BUDUĆNOST HRVATA U BOSNI I HERCEGOVINI

Uočavajući tendencije razvoja i odnosa nakon zaživljavanja Federacije Bosne i Hercegovine i Bosne i Hercegovine kao države, a u želji da se nastavi produbljivanje znanstvene misli i ana-liza odnosa kao podloga za projekt, a i za dnevnopolitičku potrebu organiziran je u Jajcu 6. studenoga 1998. godine Okrugli stol s naslovom ***Politička budućnost Hrvata u Bosni i Hercegovini.*** Ovaj Okrugli stol nije organiziran po klasičnoj shemi, gdje se pojavljuju uvodničari pa potom vodi rasprava, nego je čitav koncipiran u formi rasprava, bez točno definirane teme držeći se osnovnog naslova Okruglog stola. Jedino kratko uvodno izlaganje je podnio dr. Marko Tadić, medijator Okruglog stola i ravnatelj projekta ***Strategija razvoja Hrvatske zajednice Herceg Bosne*** radi kojeg se i održava ovaj Okrugli stol.

Da bismo iznijeli suštinu zadane teme na Okruglom stolu prinijet ćemo sažetak njegovog izlaganja:

„Ovaj znanstvenostručni i politički skup, što ga organizira Glavno vijeće Hrvatske zajednice Herceg Bosne u Jajcu 6. studenog 1998. godine, nije nikakav povijesni skup nego je samo jedan od znanstvenih i/ili stručnih skupova na tragu ostvarivanja projekta ***Strategija razvoja Hrvatske zajednice Herceg Bosne.*** Slični skupovi kao onaj u Neumu, 17. srpnja 1998. (***Budućnost Hrvata u Bosni i Hercegovini***) ili onaj u Sarajevu, 11. rujna 1998. (***Demografska politička i gospodarstveni razvitak Hrvatske zajednice Herceg Bosne***) ili pak onaj ponovno u Neumu, 16. listopada 1998. (***Integralni i održivi razvoj poljoprivrede i proizvodnje hrane***) nisu ponudili primjerene odgovore na bitna pitanja političke budućnosti Hrvata u Bosni i Hercegovini.

Jajce, Tvrđava
sudionici Okruglog stola

Pouzdano pretkazati političku budućnost Bosne i Hercegovine gotovo je nemoguće. Još teže je pouzdano pretkazati političku budućnost Hrvata u Bosni i Hercegovini jer je politička budućnost Bosne i Hercegovine pa i Hrvata u Bosni i Hercegovini ovisna o brojnim čimbenicima. To, međutim, ne znači da nije moguće definirati bitne i dugoročne političke ciljeve Hrvata u Bosni i Hercegovini.

Uočene tendencije

Bosna i Hercegovina je prije raspada bivše Jugoslavije bila jedna od federalnih jedinica te države. Imala je tri konstitutivna naroda: Hrvate, Muslimane i Srbe. Suživot tri konstitutivna naroda i nacionalnih manjina počivao je na vladajućoj ideologiji. Nacionalno i vjersko sustavno je potiskivano i stvaralo privid homogenog društva.

Bosna i Hercegovina povijesno je značajno imigracijsko i emigracijsko područje. Nju je od 1940. do 1981. napustilo 538.602 stanovnika. Istodobno se u Bosnu i Hercegovinu doselilo 141.330 stanovnika. Očevidno je da je Bosna i Hercegovina bila poglavito emigracijsko područje. Napuštali su je sva tri konstitutivna naroda i nacionalne manjine. Stanovnici Bosne i Hercegovine najčešće su iseljavali u Srbiju (48,61 %), Hrvatsku (42,48 %), i Sloveniju (6,22 %). U Bosnu i Hercegovinu najčešće su se doseljavali stanovnici iz Srbije (45,0 %), Hrvatske (32,9 %) i Crne Gore (14,0 %). Od svih doseljenika u Hrvatsku u tom razdoblju 62,06 % bili su podrijetlom iz Bosne i Hercegovine. Ti podatci posredno govore o nacionalnom karakteru bosanskohercegovačke emigracije i imigracije. Hrvati iz Bosne i Hercegovine najčešće su selili u Hrvatsku ili neku od zapadnoeuropskih zemalja. Srbi su najčešće selili iz Bosne i Hercegovine u Srbiju ili pak Hrvatsku, a Muslimani relativno najčešće u Hrvatsku i Tursku. Hrvatska je očevidno bila ***obećana zemlja*** za iseljenike iz Bosne i Hercegovine.

Hrvati su poglavito iseljavali iz istočnih dijelova Bosne i Hercegovine, zatim iz područja Bosne i Hercegovine u kojima su bili apsolutna ili relativna manjina, zatim iz manje razvijenih područja te iz područja u kojima su poglavito Srbi bili apsolutna ili relativna većina. Naravno, Hrvati su u značajnom broju iseljavali iz područja u kojima su bili apsolutna ili relativna većina (Tomislavgrad, Livno, Grude, Ljubuški). Upravo su ta područja bila manje razvijena područja Bosne i Hercegovine. Demografskom analizom podataka od 1940. do 1991. može se uočiti proces „mirnodopskog etničkog čišćenja“ Bosne i Hercegovine. Tijekom tog razdoblja odvijao se proces spontane a nerijetko politički programirane nacionalne koncentracije i homogenizacije. Taj proces bio je osobito vidljiv na pojedinim područjima Bosne i Hercegovine i u pojedinim gradovima, naseljima i selima. Taj proces bio je znanstvena i politička tabu tema u bivšoj zajedničkoj državi. Rezultat tih demografskih kretanja bio je trajno i relativno brzo smanjivanje udjela Hrvata i Srba te trajno i brzo povećavanje udjela Muslimana u pučanstvu Bosne i Hercegovine. Povrh toga, zbog imigracije i emigracije te unutrašnjih migracija stanovništva, povećavao se broj gradova, naselja i sela u kojima je jedan od tri konstitutivna naroda postajao apsolutna ili pak relativna većina.

I povrh vladajuće ideologije koja je, kao što je naznačeno marginalizirala nacionalno i vjersko, razvidno je bilo da se pripadnici tri konstitutivna naroda izrazito identificiraju s bitnim obilježjima nacionalne i vjerske pripadnosti. Više od devet desetina svih Hrvata izjasnilo se godine 1991. da im je hrvatski jezik materinski jezik i da su katolici po vjeroispovijesti. Podjednak postotak Muslimana izjasnio se da im je bosanski jezik materinski jezik, a islam vjeroispovijest. Gotovo 90 % svih Srba u Bosni i Hercegovini izjasnilo se istodobno da im je srpski jezik materinski jezik i da su pravoslavci po vjeroispovijesti.

Bosna i Hercegovina bila je *Jugoslavija u malom*. Raspad bivše zajedničke države bio je pouzdan putokaz što će se dogoditi s Bosnom i Hercegovinom.

Postdaytonska Bosna i Hercegovina

Rat u Bosni i Hercegovini imao je, ali u različitim razdobljima, sva bitna obilježja rata za prostor, međunacionalnog rata i vjerskog rata. On je pored svih drugih posljedica proizveo i ogromnu količinu nacionalne i vjerske mržnje.

Washingtonski sporazum doveo je do prekida ratnih sukoba između Muslimana i Hrvata i inaugurirao Federaciju Bosne i Hercegovine, odnosno, što je osobito značajno muslimansko-hrvatsku federaciju, a nije riješio nijedan bitni problem odnosa Muslimana i Hrvata u Bosni i Hercegovini. Značajno je također da je tim sporazumom predviđen određeni vid konfederalnog odnosa između Republike Hrvatske i Federacije Bosne i Hercegovine.

Daytonskom Bosnom i Hercegovinom nisu zadovoljna njezina tri konstitutivna naroda a ni dio Međunarodne zajednice uključene u rješavanje jugoslavenske krize. Nezadovoljstvo proizlazi zbog neostvarenih predratnih ciljeva. Otvoreni ili prikriveni ciljevi Srba i Bošnjaka bili su ovladati cijelom Bosnom i Hercegovinom ili bar njezinim većim dijelom, na ovaj ili onaj način, odmah ili u dogledno vrijeme. Hrvati su za cilj imali ***biti jednakopravni s druga dva konstitutivna naroda.*** Kako je u prethodnim poglavljima konstatirano ustavnopravna i stvarna pozicija konstitutivnih naroda očito je da su jedini stvarni gubitnici na osnovu Daytonskog sporazuma - Hrvati. Međunarodni čimbenici koji su bili uključeni u mirovni proces i dugoročno rješavanje problema Bosne i Hercegovine nisu zadovoljni zbog toga što BiH ni toliko godina nakon prestanka rata nije samoodrživa a teško da će za dugo vremena to i postati jer nije riješen osnovni problem koji je bio povod, a dijelom i uzrok minulog rata a to je unutarnji ustroj Bosne i Hercegovine.

Poseban problem za Hrvate u Bosni i Hercegovini ogleda se u činjenici da su u najvećem postotku prognani (i danas ih se cca 50 % nalazi izvan granica Bosne i Hercegovine) a da se u najmanjem postotku vraćaju u Bosnu i Hercegovinu. Važno je napomenuti i drugu činjenicu da se najviše manjinskih povrataka realizira na prostorima u Bosni i Hercegovini s hrvatskom većinom. To najjasnije govori o suštini ratnih događanja a i o poslijeratnim prilikama u Bosni i Hercegovini. Dovoljno je navesti primjer da se samo u Hercegbosansku županiju do sada vratilo više Srba nego Hrvata u cijelu Republiku Srpsku. Poražavajuća je situacija u glavnom gradu Sarajevu iz kojeg egzodus Hrvata ne prestaje. Jedva da postoje tragovi od hrvatske znanstvene i gospodarske elite koja više u Sarajevu ne zauzima nikakvu poziciju. Dugo vremena s podsmijehom ali nažalost i istinu se konstatiralo da je jedini direktor Hrvat u Sarajevu - direktor Pogrebnog društva.

Podjela Bosne i Hercegovine na dva dijela, dva entiteta, sve više pokazuje da je Bosna i Hercegovina podijeljena između Srba i Bošnjaka budući da je Republika Srpska od Hrvata etnički očišćenja a u Federaciji Bosne i Hercegovine Hrvati su gotovo potpuno marginalizirani.

Krajnje je vrijeme da se poduzmu odlučne i učinkovite mjere za zaustavljanje egzodusa Hrvata iz Bosne i Hercegovine ukoliko se ona doista misli graditi kao multietnička i demokratska zajednica jednakopravnih naroda i građana.

Jajce, vodopad Plive

Sudionici za Okruglim stolom i u raspravama su:

1. mr. Vladimir Šoljić
2. prof. dr. Marko Tadić
3. prof. dr. Jadranko Prlić
4. prof. dr. Zvonko Miljko
5. prof. dr. Božo Žepić
6. dr. Radovan Fucks
7. prof. dr. Mirko Valentić
8. Zoran Perković
9. Božo Rajič
10. prof. dr. Martin Bevanda
11. prof. dr. Ante F. Markotić
12. prof. dr. Mladen Bevanda
13. prof. dr. Zdenko Kordić
14. prof. dr. Nikola Filipović.

GOSPODARSKA POLITIKA, BANKARSKI SUSTAV I PODUZETNIŠTVO

Nakon četiri godine od završetka rata već su se nazirale orisnice budućeg ekonomskog ustroja zemlje te je trebalo razmotriti postojeća rješenja i praksu i anticipirati buduće vrijeme i formirati prijedloge za poboljšanje stanja. Stoga je organizirano savjetovanje na temu ***Gospodarska politika, bankarski sustav i poduzetništvo,*** u Neumu 12. i 13. ožujka 1999. godine.

Na savjetovanju su podnijeli uvodna izlaganja kako znanstvenici i stručnjaci iz Bosne i Hercegovine tako i iz Republike Hrvatske koja je nešto ranije prešla prve faze ukupnog gospodarskog i ekonomskog tranzicijskog razvoja.

U izlaganjima su istaknute postojeće realnosti, stanje gospodarskog oporavka u Bosni i Hercegovini koja se sastojala od dva jasno ekonomski i gospodarski razdijeljena sustava, i to: Federacija Bosne i Hercegovine i Republika Srpska, gdje budućnost treba normativno pa potom i praktično izgraditi jedinstven i ujednačen makroekonomski sustav na razini države Bosne i Hercegovine. Stoga se u izlaganjima posebno ističu problemi mjera ekonomske politike na razini države Bosne i Hercegovine pošto su parametri i mjere u entitetima koncipirane ne samo drugačije metodološki nego i ciljano politički.

Posebno su se izlaganjima istakla iskustva u Republici Hrvatskoj kao tranzicijskoj zemlji glede razvoja poduzetništva, transfera tehnologija, a sve u svezi brže privatizacije kao elementa prelaska na novu strukturu vlasništva kapitala. Više uvodničara se posvetilo izlaganjima postojećeg bankarskog sustava k izgradnji suvremenih bankarskih mogućnosti, sve s ciljem bržeg ekonomskog razvoja. Jedna tema je posvećena međunarodnim organizacijama koje djeluju na ukupnoj obnovi Bosne i Hercegovine.

Uvodničari i teme su:

- Dragan Čović – *Gospodarska politika Federacije BiH*
- Jadranko Prlić – *Izazovi i mogućnosti suradnje s Europskom unijom*
- Ivan Lovrinović – *Uloga monetarne politike u izgradnji suvremenog tržišnoga gospodarstva u Hrvatskoj i Federaciji BiH*

Sudionici Okruglog stola prate izlaganja

- Nikola Grabovac – *Gospodarska politika Bosne i Hercegovine*
- Vlado Leko – *Ključna pitanja izgradnje financijskih sustava u tranzicijskim zemljama – primjer Republike Hrvatske*
- Jozo Bakalar – *Tržište i država*
- Vladimir Trlin – *Gospodarski odnosi Hrvatske i Bosne i Hercegovine, odnosno Federacije Bosne i Hercegovine s aspekta njihova pristupa Europskoj uniji*
- Vladimir Veselica – *Hrvatski financijski sustav (izgledi i perspektive)*
- Anđelko Bilušić – *Važnost brzine vlasničke pretvorbe i trajnog priljeva poduzetničkog kapitala u procesu obnove i razvitka Hrvatske*
- Vladimir Trninić – *Međunarodne organizacije i obnova Bosne i Hercegovine*
- Franjo Ljubić – *Uvjeti za razvitak gospodarstva do razine koja će omogućiti samoodrživost države – društva*
- Dane Kordić – *Poduzetnička kultura*
- Davor Salamon – *Poduzetništvo i tehnologijski razvoj*
- Katarina Jagić – *Hrvatska udruga malih i srednjih privatnih poduzetnika*
- Vjera Krstelj, Zoran Leitner – *Centar za transfer tehnologije (CTT) u funkciji razvitka gospodarstva*
- Marin Buble – *Strategija razvoja poduzetništva u Hrvatskoj zajednici Herceg Bosne (konceptualni pristup)*
- Marinko Brkić – *Međunarodni poduzetnički forum*
- Neven Tomić – *Stanje i perspektive bankarstva u Bosni i Hercegovini*
- Jadranka Primorac, Željko Rohatinski – *Bankarski sustav kao preduvjet razvoja hrvatskoga gospodarstva*
- Zlatko Barš – *Bankarstvo u svjetlu novog Zakona i zahtjeva gospodarskoga sustava*
- Berislav Kutle – *Analiza plasmana EBRD s posebnim osvrtom na Bosnu i Hercegovinu*
- Velimir Lovrić – *Kreditna politika banaka u funkciji razvoja gospodarstva*
- Anka Musa – *Platni promet u uvjetima tržišno orijentiranoga gospodarstva*
- Drago Bilandžija – *Stanje u bankarskom sustavu Federacije Bosne i Hercegovine*

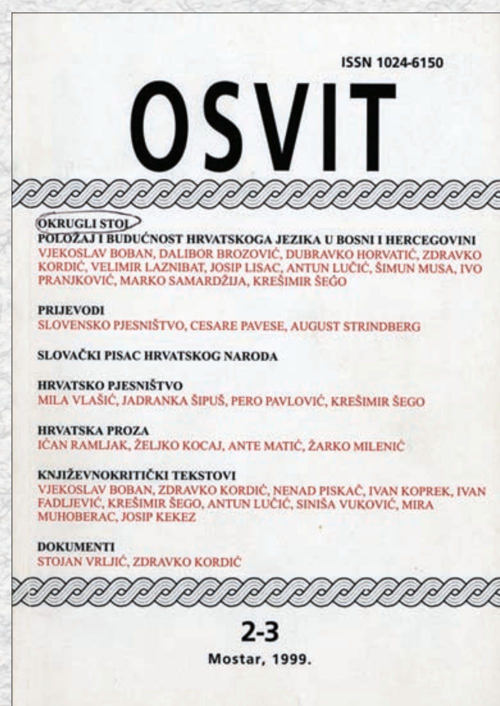

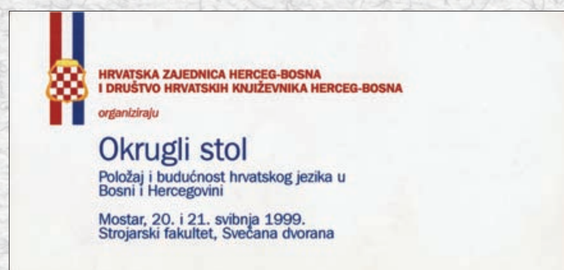
POLOŽAJ I BUDUĆNOST HRVATSKOG JEZIKA U BOSNI U HERCEGOVINI

S konstituiranjem suvremenih država na prostorima bivše Jugoslavije naglo su se otvorili prostori slobode unutrašnjih kulturnih pospremanja te mogućnosti njegovanja nacionalnih atribucija u punom sjaju i korekcija vidnih zaostataka u minulom razdoblju od 1918. do 1991. godine.

Hrvati kao državotvoran narod u Republici Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini pristupili su temeljitom istraživanju i znanstvenom utemeljenju svih premisa vlastitog jezika. Logično, na valu oduševljenja što u potpunoj slobodi svoj jezik mogu nazvati hrvatskim te mu se u znanstvenoj ostrašćenosti posvetiti razvile su se prije svega u Republici Hrvatskoj bezbrojne teze o prirodi tog jezika, o njegovoj standardizaciji i filološkim podlogama te opetovani zahtjevi za njegovom reformom od korijenskog do sadašnjeg standardnog jezičnog izraza. Napisane su čitave studije, razvila se neviđena polemika, objavljena cijela serija različitih gramatika i rječnika i vršio se pritisak na državna tijela za tvrđom ili mekšom standardizacijom. Polemike ne prestaju ni do dana današnjega.

U tom vrtlogu jezičnih prijedloga malo ili nikako nije tretiran jezik Hrvata u Bosni i Hercegovini, a koji je sastavni dio općeg hrvatskog jezičnog i kulturnog izraza Hrvata kao naroda u Jugoistočnoj Europi. Sva ova stremljenja su imala odraz na hrvatski govorni i pisani izraz kod Hrvata u Bosni i Hercegovini, čime je stvorilo zbunjujući refleks te govorni i pisani izraz podijelilo na mnoštvo ničim povezanih skupina i regija u Bosni i Hercegovini. Da bi makar potakli razmišljanje i hrvatski jezični izraz te u prosvjetne i javne ustanove unijeli koliko-toliko zajedničkog za Bosnu i Hercegovinu, organiziran je zajedno s Društvom hrvatskih književnika Herceg Bosne Okrugli stol u Mostaru 20. i 21. svibnja 1999. godine pod nazivom ***Položaj i budućnost hrvatskog jezika u Bosni i Hercegovini.*** Na ovom Okruglom stolu su se kao uvodničari pojavili gotovo

svi reprezentanti najvećih znanstvenih imena za hrvatski jezik u Republici Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. Referati su bili na veoma visokoj znanstvenoj razini, počesto dijametralno suprotstavljeni, pogotovo iskričavo u raspravama. Referati su objavljeni u časopisu Osvit, broj 2-3, 1999.

Okrugli stol je imao teme i uvodničare:

1. akademik Stjepan Babić – *Hrvatski književni jezik u Bosni i Hercegovini*
2. prof. dr. Marko Samardžija – *Jezik i identitet*
3. prof. dr. Šimun Musa – *Ustavni položaj hrvatskog jezika u Bosni i Hercegovini, Federaciji Bosne i Hercegovine i županijama Federacije Bosne i Hercegovine*
4. prof. dr. Ivo Pranjković – *Jezična situacija u BiH prije i poslije rata*
5. prof. dr. Stojan Vrljić – *Hrvatski jezik kao nacionalni identitet*
6. Stjepan Čuić – *Hrvatski jezik kao znak identiteta*
7. prof. dr. Josip Baotić – *K ravnopravnosti u jeziku*
8. prof. dr. Josip Lisac – *Nacionalni idiomi u Bosni i Hercegovini*
9. prof. dr. Petar Šimunović – *Bošnjaštvo i Hrvati*
10. akademik Dalibor Brozović – *Odnos hrvatskog i bošnjačkog odnosno bosanskog jezika*
11. prof. dr. Velimir Laznibat – *Odnos hrvatskog i srpskog jezika (teškoće u prošlosti i posljedice u suvremenosti)*
12. Dubravko Horvatić – *Autohtoni hrvatski jezik spram srpskomu i bosanskom novogovoru*
13. mr. Antun Lučić – *Jezik u suvremenoj hrvatskoj prozi*
14. Krešimir Šego – *Praktična pitanja jezika*
15. Vjekoslav Boban – *Hrvatska ikavica u Herceg Bosni.*

Panorama Mostara

SAVJETOVANJE O TJELESNOJ KULTURI I ŠPORTU

Tjelesna kultura i šport su sastavni dio opće kulture jednog naroda i predstavljaju sublimirani izraz njegove razvojne i organizacijske sposobnosti.

Športska društva i savezi su čak i za vrijeme rata 1991. – 1995. godine pod kontrolom Hrvatskog vijeća obrane funkcionirali u svim mjestima gdje se zbog ratnih djelovanja moglo organizirati bavljenje i natjecanje u športskim disciplinama. U tom cilju su u vrijeme trajanja Hrvatske Republike Herceg Bosne formirani svi športski savezi u koje su bili uključeni klubovi gotovo u svim športskim granama.

Formiranjem Federacije Bosne i Hercegovine integracija športskih društava i saveza na toj razini i razini Bosne i Hercegovine je išla postupno i uz asistenciju međunarodnih športskih asocijacija, a šport se razvijao u okviru već oformljenih športskih društava i saveza. Posvećujući se ovoj značajnoj grani života a potaknuti razvojem športskih društava i nadprosječnih individualnih postignuća u Mostaru, Širokom Brijegu, Čitluku, Ljubuškom, Posušju i Čapljini valjalo je održati savjetovanje istaknutih športskih društava i športskih djelatnika na temu športa. ***Savjetovanje je održano s naslovom: Savjetovanje Hrvatske zajednice Herceg Bosne o tjelesnoj kulturi i športu*** 10. lipnja 1999. godine u Mostaru.

Savjetovanje je imalo teme i uvodničare:

1. Marijan Kvesić – *Stanje organiziranosti tjelesne kulture i športa na prostoru Hrvatske zajednice Herceg Bosne i programske postavke ustroja i daljnjeg razvoja*
2. prof. Mladen Kvesić – *Model organiziranja športa u sustavu natjecanja na prostoru Hrvatske zajednice Herceg Bosne*
3. prof. dr. Ljerka Srhoj – *Žena u športu*
4. prof. Berislav Ledić – *Model organiziranja tjelesne i zdravstvene kulture u suvremenom odgoju i obrazovanju.*
5. prof. Željko Džeba – *Model organiziranja vannastavne aktivnosti u ustanovama odgoja i obrazovanja*
6. prof. dr. Vinko Lozovina – *Mogućnosti razvoja i modeli ustrojstva športova na vodi*
7. dr. Miljenko Lugonja – *Zdravstvena zaštita športaša.*

TRŽIŠTE VRIJEDNOSNIH PAPIRA

Nakon što je donesen Zakon o vrijednosnim papirima, Zakon o komisiji za vrijednosne papire, Zakon o registru vrijednosnih papira i Zakon o društvima za upravljanje fondovima i investicijskim fondovima slijedila je njihova primjena koja je iziskivala stanovite teškoće jer su ovo sve novi propisi koji Bosnu i Hercegovinu u tranzicijskom razvoju uvodi u svijet suvremenog kapitala.

Primjenjivati zakone bez iskustva i prakse i bez edukacije svih oni koji se profesionalno bave tim pitanjima, a zbog interesa javnosti koja će uskoro sva ući u razne sustave dioničkog kapitala, zahtijevalo je organiziranje okruglog stola koji će ne samo predstaviti zakonska rješenja nego otvoriti mnoga praktična pitanja iz ove oblasti. Stoga se odlučilo kao uvodničare pozvati ne samo znanstvenike i kreatore nacrta zakona nego i eksperte iz prakse koji će zakonska rješenja primaknuti praksi.

Okrugli stol je održan u prepunoj maloj dvorani Hrvatskoga doma Hercega Stjepana Kosače u Mostaru 11. lipnja 1999. godine. Nakon uvodnih izlaganja razvila se izuzetna rasprava koja je praktično osvijetlila mnoga pitanja iz ovog seta zakona.

Okrugli stol je imao teme i uvodničare:

1. prof. dr. Stiepo Andrijić i Zoran Krtalić, dipl. ecc. – *Zakon o vrijednosnim papirima*
2. prof. dr. Mirko Puljić i prof. dr. Vjeko Domljan – *Zakon o Komisiji za vrijednosne papire*
3. Miroslav Džidić, dipl. iur. – *Zakon o Registru vrijednosnih papira*
4. Drago Bilandžija, dipl. ecc. – *Zakon o društvima za upravljanje fondovima i investicijskim fondovima.*

POSTTRANZICIJSKI GOSPODARSTVENI SUSTAV

S obzirom da Bosna i Hercegovina pripada državama socijalističkog istočnog sustava, osim teškoća izazvanih ratom susreće se s tranzicijskim promjenama u ukupnom društvu i državi s teškoćama u gospodarstvu, ne samo u vlastitoj zemlji nego i okruženju gospodarstava bivših socijalističkih zemalja s kojima je imala višedesetljetnu suradnju i odnose kroz sustave dvije bivše Jugoslavije.

Stoga je organizirano zajedno s Društvom ekonomista ***Benko Kotruljić*** iz Mostara međunarodno savjetovanje s naslovom ***Posttranzicijski gospodarstveni sustav.*** Savjetovanje je održano u Neumu, 28. i 29. listopada 1999. godine. Na savjetovanju su tretirane aktualne teme poput utjecaja međunarodnog okruženja na izgradnji ekonomskog sustava Bosne i Hercegovine, vlasničkog utemeljenja društvene imovine uvjet za tranziciju i izgradnju tržišnog gospodarstvenog sustava, makroekonomskog sustava složene države, fiskalnog sustava složene države itd.

Sve teme su pokušale analizirati i anticipirati relacije budućeg odnosa vlasništva, modele privatizacije, funkcioniranja narodne privrede, instrumentarije makroekonomske politike, monetarnog sustava, bankarskog sustava, tržišta kapitala, društvenih prihoda, državnog proračuna, modela mirovinskog sustava te modela gospodarskih sustava.

Sve ove teme će se naći u budućim zakonskim rješenjima koje je trebalo usvojiti. Republika Hrvatska je već usvojila određena rješenja te izlaganje znanstvenika i praktičnih djelatnika iz pojedinih oblasti iz Republike Hrvatske su pokušali unijeti teorijska i praktična iskustva u buduća rješenja u Bosni i Hercegovini. Bosna i Hercegovina je drugačije ustavno koncipirana te se sva rješenja moraju tražiti u domaćim projekcijama uz korektiv stavova predstavnika Međunarodne zajednice koja prema Daytonskom mirovnom sporazumu u obvezujućoj regulativi i praksi.

Savjetovanje je imalo teme i uvodničare:

Tranzicija vlasništva i međunarodne odrednice

1. dr. sc. Jadranko Prlić – *Političke i gospodarstvene međunarodne odrednice*
2. dr. sc. Stiepo Andrijić – *Utemeljenje vlasništva preduvjet tržišnog gospodarstva*
3. dr. sc. Dražen Kalođera – *Valorizacija modela privatizacije u Federaciji Bosne i Hercegovine*

Makroekonosmki sustav

1. dr. sc. Mate Babić – *Funkcioniranje narodne privrede*
2. dr. sc. Mila Gadžić – *Makroekonomski sustav složene države*
3. dr. sc. Željko Pašalić
4. dr. sc. Željko Mrnjavac – *Instrumentarij makroekonomske politike.*

Monetarni sustav i tržište kapitala

1. dr. sc. Pavao Domančić – *Monetarni sustav*
2. mr. sc. Dragan Kovačević – *Monetarni sustav složene države*
3. dr. sc. Vladimir Veselica – *Bankarski sustav*
4. Zlatko Barš – *Bankarski sustav složene države*
5. dr. sc. Davor Pojatina – *Tržište kapitala*
6. dr. sc. Vijeko Domljan – *Tržište kapitala u Federaciji Bosne i Hercegovine.*

Fiskalni sustav i društveni prihodi

1. dr. sc. Nikša Nikolić – *Fiskalni sustav*
2. dr. sc. Drago Radić – *Fiskalni sustav složene države*
3. dr. sc. Pero Jurković – *Društveni prihodi*
4. Neven Tomić – *Društveni prihodi složene države*
5. Drago Biladžija – *Državni proračun*
6. mr. sc. Mihovil Rismondo – *Mirovinsko osiguranje – mogući modeli*
7. dr. sc. Stiepo Andrijić – *Koncept i model mirovinsko osiguranje složene države.*

Gospodarsko društvo

1. dr. sc. Ivan Pavić – *Suvremene teorijske tendencije o gospodarskom društvu*
2. Miroslav Džidić – *Pravo utemeljenje gospodarskog društva*
3. dr. sc. Dane Kordić – *Poslovno organiziranje gospodarskog društva*
4. dr. sc. Marin Buble – *Poduzetnički koncept suvremenog poduzeća*
5. dr. sc. Antun Jekauc – *Tehnološka strategija zemlje u tranziciji.*

Sve ove teme će se naći u budućim zakonskim rješenjima koja će se usvojiti. Svi radovi su tiskani u posebnoj knjizi s naslovom ***Gospodarski sustav složene države,*** u nakladi Hrvatske zajednice Herceg Bosne i Društva ekonomista ***Benko Kotruljić***, Mostar, 2000.

MEĐUNARODNO SAVJETOVANJE
CESTOVNA INFRASTRUKTURA I FUNKCIONIRANJE SUSTAVA CESTA U BOSNI I HERCEGOVINI

Razmatrajući pitanja razvitka cestovne infrastrukture i funkcioniranja sustava cesta u BiH kao najznačajniji segment svekolikog razvoja Države, Hrvatske zajednice Herceg Bosna je 15. studenoga 2001. godine u Neumu organizirala međunarodno savjetovanje s nazivom: ***Strategija razvitka cestovne infrastrukture i funkcioniranja sustava cesta u Bosni i Hercegovini.***

Na savjetovanje su pozvani kako znanstvenici tako i stručnjaci koji rade u nadležnim ministarstvima i direkcijama iz susjedne Republike Hrvatske i Republike Crne Gore, jer sustav cestovne infrastrukture zahtijeva usuglašavanje svih putnih pravaca i investiranja sa susjednim zemljama.

Ovom savjetovanju je prethodilo niz aktivnosti u oblasti cesta koje su koordinirali, najprije Ministarstvo prometa i veza Hrvatske Republike Herceg Bosne a nakon potpisivanja Daytonskog sporazuma Hrvatska zajednica Herceg Bosna.

Naime, početkom rata u Bosni i Hercegovini, raspao se sustav cesta zbog prekida prometa na glavnim cestovnim pravcima pa su za magistralni promet osposobljene nerazvijene planinske ceste kasnije prozvane *Ceste spasa*.

Kao prvi pokušaj osmišljavanja novih prometnih tijekova i stvaranja pretpostavki za strateški pristup razvoju cestovne infrastrukture bilo je organiziranje savjetovanja na temu: ***Strategija razvoja cestovne mreže Herceg Bosne***, koje je organizirano u Mostaru 28. siječnja 1995. godine.

U organizaciji Hrvatske zajednice Herceg Bosne organiziran je sastanak 19. ožujka 1999. godine u Mostaru, na temu ***Strategija razvitka prometne infrastrukture Bosne i Hercegovine s posebnim osvrtom na prostore s hrvatskom većinom.***

Sljedeći sastanak na istu temu je organiziran 20. siječnja 2000. godine u Mostaru.

Na savjetovanju i spomenutim sastancima sudjelovali su eminentni stručnjaci iz Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine a rezultirali su konkretnim zaključcima i mjerama.

Kao kontinuitet ovih aktivnosti, Hrvatska zajednica Herceg Bosna je organizirala međunarodno savjetovanje u Neumu 15. studenoga 2001. godine.

Na savjetovanju su razmatranje dvije teme:

1. Strategija razvitka cestovne infrastrukture

2. Funkcioniranje sustava cesta u Bosni i Hercegovini.

U okviru teme broj 1 posebno su se razmatrala rješenja iz Master plana za BiH, aktivnosti oko koridora V^c te Jadransko – jonskog koridora, gdje će se posebna pozornost obratiti na rješenja u trokutu Mostar – Ploče – Split.

Aktivnosti na izradi Master plana za Bosnu i Hercegovinu su bile završene i slijedilo je njegovo razmatranje i usvajanje. Od izuzetne važnosti je odnos Master plana Bosne i Hercegovine sa strategijom Republike Hrvatske zbog geopolitičkog položaja Republike Hrvatske jer se prometni sustav Bosne i Hercegovine može integrirati u europske prometne tokove samo preko Republike Hrvatske.

Isto tako istočni dijelovi Hrvatske mogu se povezati najkraćom prometnom vezom sa srednjom i južnom Dalmacijom samo preko Bosne i Hercegovine.

Prometna povezanost ovih sviju država najbolje se ogleda na koridoru V^c koji dva puta (na sjeveru i jugu) prelazi granicu između njih.

Koridor V^c Budimpešta – Osijek – Zenica – Sarajevo – Mostar – Ploče na području BiH predstavlja glavni transverzalni pravac jer povezuje najznačajnija gospodarska središta BiH s lukom Ploče i Jadranom na jugu te europskom mrežom autocesta na sjeveru.

Jadransko – jonski koridor je projekt od izuzetnog značaja za Bosnu i Hercegovinu koja je orijentirana na Jadransko more i hrvatske luke. Za ovaj koridor posebno su zainteresirana južna područja Bosne i Hercegovine kojim prolazi koridor i križa se s koridorom V^c.

I tema br. 2 je veoma značajna a u okviru nje se raspravljano o gospodarenju cestama, organizaciji sustava cesta, kao i održavanju i financiranju aktivnosti na cestama.

Na savjetovanju su bili uvodničari i teme:

1. dr. Dragan Mihajlović – *Master plan – osnova strategije razvoja putova u BiH*
2. Mario Crnjak, dipl. ing. građ. i Tomislav Pekanović, dipl. ing. građ. – *Koridor V^c Budimpešta – Ploče dionica: Mostar – Ploče*
3. dr. sc. Darko Mlinarić, dipl. ing. građ. – *Jadransko-jonska autocesta – razvojno stabilizacijski europski i regionalni projekt*
3. mr. sc. Vjekoslav Dorić, dipl. ing. građ. i Mario Zelić, dipl. ing. prom. – *Jadransko - jonska autocesta – ličko – dalmatinski sektor*
4. Zdravko Duplančić, mr. Stjepan Kralj – *Prometna rješenja u trokutu Mostar – Ploče – Split*
5. Dobroslav Čabrilo, dipl. ing. građ. – *Prezentiranje iskustava na izgradnji autocesta u Republici Sloveniji*
6. dr. sc. Snježana Musa – *Geostrateški položaj Bosne i Hercegovine u svjetlu prometnih koridora*
7. dr. Mate Sršen – *Gospodarenje cestama i organizacija sustava cesta*
8. mr. Mladen Lamer, dipl. ing. građ. - *Organizacija sustava cestovne djelatnosti – položaj administracije za ceste*
9. Božidar Kareš, dipl. ing. građ. – *Prijedlog strategije održavanja javnih cesta u odnosu na standard održavanja.*

ZAKLJUČAK

Ovo Savjetovanje i Zbornik radova koji je objavljen, jesu prilog Strategiji gospodarskog razvitka Bosne i Hercegovine a koji je Hrvatska zajednica Herceg Bosna organizirala rasprave po oblastima kako bi se rasvijetlio položaj Hrvata u Bosni i Hercegovini i jasnije odredili planovi i perspektive.

Kako je Savjetovanje organizirano u vremenu kada je Master plan za Bosnu i Hercegovinu završen i pripremljen za razmatranje i usvajanje, određene teme iz Zbornika mogu poslužiti kao platforma za kritičko promatranje određenih rješenja koja su ugrađena u Master plan.

Zbornik dijelom nudi iskustva drugih u izgradnji kapitalnih projekata i organizaciji sustava cesta koja se mogu koristi pri definiranju rješenja u Bosni i Hercegovini.

Savjetovanju je bio nazočan veliki broj ljudi iz županija i građevinskih tvrtki koji su samo površno bili upoznati s aktivnostima na makro projektima u oblasti cesta u Bosni i Hercegovini pa možemo konstatirati da je ovo Savjetovanje imalo informativni i edukativni karakter.

STRUČNO SAVJETOVANJE

Iskustva Republike Hrvatske u izgradnji autocesta i razmatranje povezivanja Koridora V[c] s Jadranko – jonskim koridorom

Pošto Republika Hrvatska svojom organizacijom, iskustvom i znanstvenom pristupu problemima izgradnje autocesta predstavlja uzor u regiji, organizirano je stručno savjetovanje s temom: ***Iskustva Republike Hrvatske u izgradnji autocesta i razmatranje Povezivanja koridora V[c] s Jadransko – jonskim koridorom*** u Mostaru 6. lipnja 2003. godine zajedno s Udrugom za promicanje razvoja infrastrukture API iz Mostara.

Savjetovanju su se odazvali iz nadležnih ministarstava Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine i iz županija Federacije Bosne i Hercegovine, te predstavnici direkcije cesta. Ovo savjetovanje je pobudilo posebno zanimanje temama koje su vezane za izgradnju budućeg koridora V[c] - autoputa kroz Bosnu i Hercegovinu. Savjetovanju su po pozivu pristupili predstavnici Ministarstva i direkcije cesta iz Republike Hrvatske. Ovo savjetovanje je pokazalo izuzetnu suradnju svih poslenika iz ove oblasti iz čitave Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske.

Prateći događanja u oblasti cesta Glavno vijeće Hrvatske zajednice Herceg Bosna je iniciralo i organiziralo Udrugu za promicanje razvoja infrastrukture API.

Cilj ove aktivnosti je bio da se kontinuirano i stručno prate sva događanja u ovoj veoma značajnoj oblasti, u vremenu kada se u Bosni i Hercegovini obavljaju pripreme za realizaciju kapitalnih infrastrukturnih projekata.

Dio auto ceste Zagreb - Split

Pored toga svjesni smo bili činjenice da su kao posljedica ratnih događanja, mnoge građevinske firme bile na rubu opstanka a novoformirane, male kapacitetom, teško se mogu nositi s konkurencijom.

Kako bi i takva građevinska operativa s hrvatskih područja u Bosni i Hercegovini participirala u realizaciji tih projekata, željeli smo okupiti ta poduzeća u poslovnu udrugu da organizirano, kroz kontrolirani razvoj, nastupaju na tržištu.

Hrvatska zajednica Herceg Bosna preko Udruge API je pokrenula inicijativu za organiziranje stručnog savjetovanja u Mostaru.

Kako su prepoznali opravdanost organiziranja ovakvog savjetovanja u pripremu i organizaciju su se uključili i Ministarstvo komunikacija i transporta Bosne i Hercegovine kao i HNŽ, ŽZH i ŽHB.

Savjetovanje je održano u Mostaru, u zgradi Vlade Federacije Bosne i Hercegovine, 6. lipnja 2003. godine, s početkom u 10,00 sati.

Savjetovanju su bili nazočni predstavnici Ministarstva komunikacija i transporta Bosne i Hercegovine, entitetskih resornih ministarstava, direkcija za ceste, županija, županijskih ministarstava i upravnih organizacija, projektnih i građevinskih tvrtki, te predstavnici Ministarstva pomorstva prometa i veza Republike Hrvatske, Hrvatskih cesta, IGH, županija i županijskih organizacija za ceste.

Prema evidenciji Savjetovanju je bilo nazočno više od 100 sudionika te predstavnici medija.

Savjetovanju je predsjedalo Radno predsjedništvo u sastavu:

1. dr. Branko Dokić, *ministar*
2. Pavo Boban, *član Ekspertnog tima*
3. Namik Kupusović, *tajnik Ekspertnog tima*

Radno predsjedništvo
ministar prometa i veza BiH Branko Dokić, Pavo Boban, Namik Kupusović

Savjetovanje je imalo uvodničare i teme:

Tema I.
Sadržaj i metodologija izrade studija i projekata autocesta i brzih cesta

1. Zvonimir Nagy, dipl. ing. građ. - *Sadržaj i metodologija izrade studija i projekata autocesta i brzih cesta*
2. Mario Crnjak, dipl. ing. grđ. - *Prostorno prometne studije*
3. Zdravko Duplančić, dipl. ing. prom. - *Studije opravdanosti izgradnje autocesta i brzih cesta s osvrtom na dugoročne financijske tijekove.*

Tema II.
Osnovna koncepcija strategije razvoja cestovne mreže visoke razine usluga regije Hercegovine i Dalmacije

4. Mario Crnjak, dipl. ing. - *Strategija prostornog razvitka Hrvatske i Osnovna koncepcija cestovne mreže visoke razine usluga regija Hercegovine i Dalmacije*
5. Zvonimir Nagy, dipl. ing. - *Jadransko-jonska autocesta i autocesta na koridoru V^c na području Hercegovine i i Dalmacije – koncepcija prometnog rješenja*
6. Mr. sc. Vjeko Dorić, dipl.ing. - *Jadransko-jonska autocesta i autocesta na koridoru V^c na području Hercegovine i Dalmacije – projektna rješenja.*

Tema III.
Upravljanje, građenje, financiranje i održavanje sustava javnih cesta

7. Branka Perović, dipl. ing. i Miroslav Keller, dipl. ing. - *Upravljanje, građenje, financiranje i održavanje sustava javnih cesta – normativno uređenje i ustrojbena prilagodba*
8. Dr. sc. Mate Sršen, dipl. ing. - *Upravljanje, održavanje i financiranje aktivnosti na cestama*
9. Mr. sc. Mladen Lamer, dipl. ing. - *Realizacija programa Betterment u Hrvatskoj*
10. Milorad Božić, dipl. ing. - *Brojanje prometa na cestama Hrvatske.*

Na istom tom savjetovanju, za vrijeme stanke, održan je sastanak delegacija Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine.

Delegaciju su činili u ime Republike Hrvatske:

1. Mijo Bezer, *pom. ministra MPPV*
2. Branka Perović, *načelnica Sektora*
3. Zvonimir Nagy, *Hrvatske ceste*
4. Mario Crnjak, *IGH Zagreb*
5. Mladen Lamer, *Hrvatske ceste.*

Delegacija u ime Bosne i Hercegovine

1. dr. Branko Dokić, *ministar*
2. Haris Bašić, *zamj. ministra*
3. Kemal Karkin
4. Mehmed Dujso
5. dr. Draga Mihajlović
6. mr. Namik Kupusović
7. Ljubo Pravdić
8. Pavo Boban
9. Radivoje Kulić
10. Biljana Gutić.

Na sastanku je analizirano stanje i odnosi u svezi s prometnim koridorima, s posebnim osvrtom na koridor V^c i Jadransko-jonski koridor.

Nakon detaljnih rasprava utvrđeni su sljedeći:

ZAKLJUČCI

1. U cilju definiranja mjesta gdje koridor V^c prelazi državnu granicu između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske nadležna ministarstva će formirati ekspertne timove
2. Bosna i Hercegovina će pokrenuti inicijativu za izradu studijske i projektne dokumentacije za koridor V^c na teritoriju Bosne i Hercegovine
3. Ministarstvo pomorstva, prometa i veza Republike Hrvatske će službeno dostaviti varijantna rješenja u svezi s trasom Jadransko-jonskog koridora u zoni interesa Bosne i Hercegovine
4. Nadležne institucije Bosne i Hercegovine će u roku od 30 dana zauzeti stav o Jadransko-jonskom koridoru i ponuđenim varijantnim rješenjima.

Utvrđene zaključke nazočnima na Savjetovanju prezentirali su dr. Branko Dokić i gosp. Mijo Bezer. Oni su u svom završnom obraćanju ukazali na nužnost kontinuirane suradnje zemalja u regiji kao i na značaj prometne infrastrukture za gospodarski prosperitet i razvoj u cjelini.

Sa savjetovanja je priređen Zbornik radova koji je dostavljen ne samo sudionicima nego i svim drugim zainteresiranim za problematiku iz ove oblasti.

POSTIGNUĆA U POVRATKU IZBJEGLIH I RASELJENIH OSOBA U BOSNI I HERCEGOVINI

PERSPEKTIVE I AKCIJE ZA UBRZANJE I DOVRŠENJE PROCESA POVRATKA PROGNANIH I IZBJEGLIH HRVATA U BOSNI I HERCEGOVINI

Aneks VII. Daytonskog sporazuma predviđa mogućnost povratka svih raseljenih i izbjeglih osoba u Bosni i Hercegovini te obvezuje sve čimbenike političke, zakonodavne i izvršne vlasti na realizaciji ovog problema izazvanog sukobima tijekom minulog rata.

Na realizaciji ovog poglavlja uključili su se mnoge društvene, nevladine, domaće i inozemne udruge. Mnoge države iz Europe i svijeta su pomogle povratak putem donatorskih sredstava. Postignuti su značajni rezultati ali su se u hodu pojavile mnoge zapreke izazvane političkim opstrukcijama nesinkroniziranošću akcija od mnoštva sudionika u procesu, nedostatku zakonske regulative u prvoj fazi povratka, ekonomskim poteškoćama neodrživog povratka, te sporošću i neučinkovitošću državne administracije koja je trebala realizirati svekoliki proces.

Da bi ubrzali proces, analizirali dosadašnja postignuća i dobili novi stimulans povratka, Hrvatska zajednica Herceg Bosna i Hrvatska zajednica prognanika – povratnika BiH su organizirale Okrugli stol s naslovom: ***Postignuća u povratku izbjeglih i raseljenih osoba u Bosni i Hercegovini i Perspektive i akcije za ubrzanje procesa povratka prognanih i izbjeglih Hrvata BiH.***

Okrugli stol je održan u dvorani *Hercegovina* Hotela Holiday Inn u Sarajevu, 1. srpnja 2003. godine. Cilj Okruglog stola je analizirati dosadašnji tijek povratka u cijeloj

Sarajevo, hotel Holiday Inn

HRVATSKA ZAJEDNICA
PROGNANIKA-POVRATNIKA BiH
MOSTAR
i
KLUB HRVATSKIH POVRATNIKA
IZ ISELJENIŠTVA U BiH
CLUB OF CROAT DIASPORA IN B&H
MOSTAR

oragniziraju

OKRUGLI STOL

STANJE U POVRATKU IZBJEGLIH I RASELJENIH HRVATA U BiH

PERSPEKTIVE I AKCIJE ZA UBRZANJE I DOVRŠENJE PROCESA POVRATKA PROGNANIH I IZBJEGLIH HRVATA BiH

Pokrovitelj
član Predsjedništva Bosne i Hercegovine
Dr. Dragan Čović

1.srpnja 2003. godine
Sarajevo, dvorana Hercegovina
Hotela Holiday Inn

Bosni i Hercegovini, postavke o povratku u smislu Aneksa VII. Daytonskog mirovnog sporazuma, postojeću zakonsku regulativu (mogućnosti i prednosti) te predložiti regulativu koja bi se trebala donijeti radi ubrzanja procesa. Posebno su analizirani financijski izvori neophodni za povratak i mogućnosti osiguranja financijskih sredstava, te efekti od međunarodne pomoći za realizaciju ovog projekta. Analizirane su psihološke i političke pretpostavke za motivaciju povratka. Posebno su izlaganja posvećena osnovama za unapređenje ekonomske održivosti povratka.

U radu Okruglog stola sudjelovali su i predstavnici i međunarodnih humanitarnih organizacija promatrajući povratak iz svog aspekta i aspekta ukupne mogućnosti zemlje i međunarodnih organizacija.

Okrugli stol je imao uvodničare i teme:

1. prof. dr. Snježana Musa - *Demografska kretanja tijekom rata i poslije s povijesnim i sadašnjim iskustvom*
2. Štefo Masatović, *predsjednik Zajednice prognanih i izbjeglih osoba Bosne i Hercegovine – Iskustva i smjernice za povratak raseljenih i izbjeglih osoba*
3. Prof. dr. Nikola Grabovac i Drago Bilandžija – *Ekonomske osnove za održivi povratak*
4. Ivica Marinović, – *Aneks VII. Daytonskog mirovnog sporazuma, postojeća pozitivna zakonska regulativa o povratku, realizacija imovinskih zakona, mogućnosti i prijedlozi za poboljšanje propisa* – Ministarstvo za izbjegle i raseljene osobe
5. Davor Čordaš – *Aktivnosti Republike Hrvatske na rješavanju pitanja vezanih za povratak izbjeglih osoba u Bosni i Hercegovini*
6. dr. Josip Vrbošić, Lovre Pejković – *Neposredna iskustva o povratku s prijedlozima za ubrzanje proces povratka*
7. mr. Zoran Tomić – *Uloga medija u provedbi aneksa VII. Daytonskog mirovnog sporazuma.*

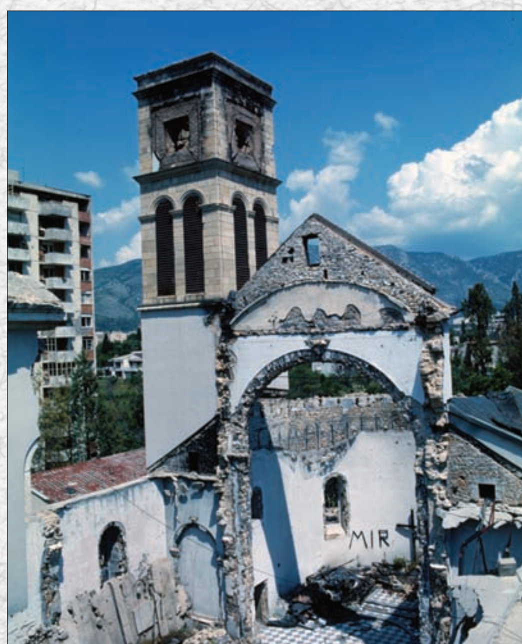

HRVATI I RAT U BOSNI I HERCEGOVINI 1991.-1995.

O ratu u Bosni i Hercegovini 1991. – 1995. godine napisana je i objavljena građa od više tisuća bibliografskih jedinica iz pera domaćih autora, svih triju zaraćenih strana, memoarska građa značajnih vojnih i političkih sudionika, i to najviše od strane bošnjačkih autora, nešto manje od srpskih, a znatno manje hrvatskih. Mnoga pitanja u Bosni i Hercegovini su novinski obrađivana uz suđenja Hrvatima pred Haškim tribunalom. Cjelovit prikaz događaja nitko od znanstvenika nije obrađivao iz razumljivih razloga nedostupnosti arhivske građe, a i zbog još uvijek aktualnih haških suđenja iz razloga zaštite svjedoka i vjerodostojnosti suda.

U svim objavljenim radovima domaće izrade, a nešto i zbog stigmatizacije hrvatske politike u Bosni i Hercegovini u vrijeme Hrvatske zajednice Herceg Bosna i Hrvatske Republike Herceg Bosna imaju nevjerojatno negativan kontekst sve do teza koje se pojavljuju kao dio službene optužnice na suđenju Jadranku Prliću i ostaloj petorci kao zločinačkom pothvatu. Ako se ima u vidu da su Bošnjaci svu pomoć uključujući i vojnu dobivali u cijelosti preko Republike Hrvatske i prostora pod nadzorom HVO-a, te da su oni počeli „oslobađati“ obranjene i već oslobođene prostore, kao i da je Armija Bosne i Hercegovine nedvojbeno vodila napadačke akcije i u njima preuzela velik dio prostora pod nadzorom HVO-a s kojeg je protjerano hrvatsko pučanstvo, apsurdno je za udruženi zločinački poduhvat optuživati hrvatsku stranu. Ako je zločinačkog poduhvata bilo u ovom slučaju njega treba tražiti na drugoj strani. Buduća znanstvena istraživanja nepristranih povjesničara će razriješiti ovaj složeni anagram odnosa izazvanih prije svega velikosrpskom agresijom na suverene države bivše republike: Sloveniju, Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu. Konture razrješavanja anagrama se naziru. Još uvijek u Bosni i Hercegovini žive vrlo visoko pozicionirani dužnosnici iz rata 1991. – 1995., te mnogi lokalni nositelji ratnih funkcija koji svojim svjedočenjima mogu unijeti znatno objek-

Objekti uz Franjevački samostan, Mostar

Franjevačka crkva i samostan, Mostar

tivniji pristup ukupnom vremenu i događajima. U njihovim svjedočenjima čule su se mnoge činjenice koje do sada nisu nigdje objavljene i koje unose drugo svjetlo u sve te povijesne događaje. S obzirom da se radi o osobama koje su ne samo sudionici već i akteri događaja, pozornost na njihova izlaganja je bila ogromna. Stoga je ukupan Okrugli stol bio sniman i emitiran na HTV-u Mostar i HTV-u KIS iz Kiseljaka. Priređen je CD svih izlaganja i Zbornik koji će biti predstavljen javnosti na posebnim promocijama.

Uvodničari i teme na Okruglom stolu (na temu iz naslova) održanom 29. ožujka 2008. godine bili su:

- Franjo Boras – *Bosna i Hercegovina 1990. – 1995.*
- Jure Pelivan – *Osvrt na zbivanja u Bosni i Hercegovini za vrijeme Vlade prvog Predsjedništva Bosne i Hercegovine 1991. – 1992.*
- Mariofil Ljubić – Skupština Bosne i Hercegovine nakon prvih višestranačkih izbora do uvođenja ratnog stanja
- Ivo Lučić – *Bosna i Hercegovina od prvih višestranačkih izbora do međunarodnog priznanja*
- Davor Marijan – *Vojni aspekt raspada Jugoslavije i odraz na Bosnu i Hercegovini*
- Božo Rajič – *Zašto Hrvatska zajednica Herceg Bosna*
- *Zoran Buntić – Hrvatska zajednica Herceg Bosna – konstitutivna jedinica ili paradržava*
- Krešimir Zubak – *Mirovne inicijative i pregovori za rješavanje krize u Bosni i Hercegovini 1991. – 1995.*
- Vladimir Šoljić – *Gospodarstvo u Hrvatskoj zajednici Herceg Bosna 1992. – 1995.*
- Jozo Marić – *Prosvjeta i školstvo u Hrvatskoj zajednici Herceg Bosna i Hrvatskoj Republici Herceg Bosna 1991. – 1995.*
- Martin Raguž – *Humanitarne aktivnosti u Hrvatskoj zajednici Herceg Bosna 1992. – 1995.*
- Željko Raguž – *Srpsko - muslimanski politički odnosi u Hercegovini 1990. – 1995.*
- Anto Valenta – *Odnosi Hrvata i muslimana (1990. – 1993. i ...)*
- Zdenko Ćosić – *Rat prije početka rata 1991. – 1995.*
- Tvrtko Nevjestić – *Sjećanja i dokumenti, Sarajevo 1992. – 1996.*

Brkiča most, Mostar

Titov most, Mostar

- Jadran Topić i Pero Zelenika – *Tiha okupacija Mostara od strane JNA i srpsko-crnogorskih rezervista – organizacija otpora*
- Ivo Andrić Lužanski – *Hrvati Soli (tuzlanski kraj) i rat u Bosni i Hercegovini 1991. -1995.*
- Perica Jukić i Drago Dragičević – *Žepče u ratu 1991. -1995.*
- Pavo Kobaš – *Obranjeni dio Posavine 1991. – 1995.*
- Ivan Anđelić – *Hrvati Konjica u ratu 1991. -1995.*
- Mirko Zelenika – *Logori pod kontrolom „legalnih“ organa vlasti*
- Ivica Mlivončić – *Mudžahedini i zločini nad Hrvatima u Bosni i Hercegovini 1992. – 1995.*
- Smiljko Šagolj – *„Kolateralna šteta“ - što je to.*

*Aluminij, Mostar
dio razorenih objekata*

II. SABOR

Panorama Mostara

II. sabor Hrvatske zajednice Herceg Bosne,
Mostar, 10. veljače 1998.
Radno predsjedništvo

II. sabor Hrvatske zajednice Herceg Bosne,
Mostar, 10. veljače 1998.

II. SABOR HRVATSKE ZAJEDNICE HERCEG BOSNE

Dana 10. veljače 1998. godine u amfiteatru Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru održan je II. sabor Hrvatske zajednice Herceg Bosne.

Uz nazočnost 163 sabornika i preko 20 domaćih i inozemnih gostiju, među kojima je bio Jeacques Paul Klein, visoki predstavnik Međunarodne zajednice u Bosni i Hercegovini. Sumirani su rezultati dosadašnjeg rada i funkcioniranje organa Hrvatske zajednice Herceg Bosna.

Za Sabor je predložen sljedeći

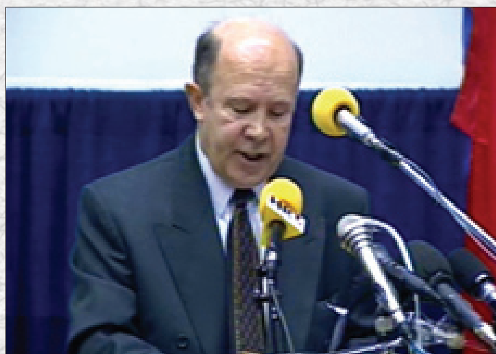
Dnevni red

a. Izvješće o radu Glavnog vijeća s osnovama programa za 1998. godinu

b. Financiranje Hrvatske zajednice Herceg Bosna

c. Tekuća pitanja.

U okviru izlaganja izvješća o radu Glavnog vijeća za razdoblje između dva sabora predsjednik mr. Vladimir Šoljić je istakao praktične teškoće oko funkcioniranja Federacije Bosne i Hercegovine te probleme vezane za institucije hrvatskog naroda koje su opterećene teškoćama u financiranju, jer većina nije obuhvaćena u strukturama bilo kojeg proračuna. Posebno je naznačio problem financiranja Sveučilišta u Mostaru, Muzeja Hrvatske Republike Herceg Bosne, Arhiva, Radija Herceg Bosna te televizije EROTEL.

Vladimir Šoljić, predsjednik F BiH i predsjednik Glavnog vijeća HZ HB

Božo Rajič, član Glavnog vijeća HZ HB

Izaslanici II. sabora HZ HB prate izlaganja

Posebno je izvijestio o razvoju projekata koji se vode u Hrvatskoj zajednici Herceg Bosni prije svega projekta ***Strategija razvoja Herceg Bosna*** koji je trebao ponuditi rješenja za ekonomski, gospodarski, kulturni pa i ukupan nacionalni razvoj hrvatskog naroda u okviru Federacije Bosne i Hercegovine i Bosne i Hercegovine. U raspravi je sudjelovao veliki broj sabornika.

Izvješće je jednoglasno usvojeno.

U okviru druge točke dnevnog reda posvećene financiranju Hrvatske zajednice Herceg Bosne predsjednik Glavnog vijeća je istakao teškoće oko osiguranja neophodnih sredstava za rad Glavnog vijeća i ostalih tijela Hrvatske zajednice Herceg Bosna. Istakao je i pozvao na aktivniji odnos svih sudionika prema ovom temeljnom problemu, a pogotovu onih koji se nalaze u tijelima vlasti. U toku rasprave zaključilo se da treba pronaći modele za javno i transparentno osiguranje financijskih sredstava za rad ove institucije i financiranje projekata.

Zaključilo se da se moraju pronaći modeli financiranja ali da taj model ipak predloži nadležno povjerenstvo koje je formirano kao stalno tijelo Hrvatske zajednice Herceg Bosna koje prati svu ekonomsku regulativu u Federaciji Bosne i Hercegovine i Bosne i Hercegovine, koje treba da sastavi prijedlog i preporuči predstavnicima Hrvata u tijelima vlasti za njegovu realizaciju.

Ovaj prijedlog će se uputiti na raspravljanje na idućem zasjedanju Sabora.

Krešimir Zubak, član Glavnog vijeća HZ HB

*Zamjenik Visokog predstavnika MZ,
general Jeaeques Paul Klein
daje izjavu za medije*

Izaslanici II. sabora prate izlaganja

SURADNJA S POLITIČKIM STRANKAMA

SURADNJA S UDRUGAMA S HRVATSKIM PREDZNAKOM

POMOĆ NAKLADNIČKIM POTHVATIMA I NAKLADNICIMA

Slijeva na desno: predsjednik HDZ-a BiH Dragan Čović,
predsjednik HDZ-a 1990. dr. Božo Ljubić,
predsjednik HSS-a – NHI prof. dr. Marko Tadić,
dopredsjednik NS radom za boljitak Jerko Ivanković,
predsjednik HKDU Ivan Musa,
predsjednik HSP Đapić – dr. Jurišić, dr. Zvonko Jurišić

SURADNJA S POLITIČKIM STRANKAMA

Deklarirajući se već na Utemeljiteljskom saboru kao nepolitička ustanova hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini, sa željom da svojim kreativnim i koordinatorskim aktivnostima istražuje, razvija i pomaže napore svih subjekata društvenog, obrazovnog i političkog života Hrvata u Bosni i Hercegovini Hrvatska zajednica Herceg Bosna je čitavo razdoblje 1997. – 2009. godine imala primjerene kontakte sa svim političkim strankama s hrvatskim predznakom. To se najbolje vidi iz prethodnih poglavlja knjige gdje su na svim znanstvenim savjetovanjima, okruglim stolovima sudjelovali znanstvenici i javni društveni djelatnici, aktivno angažirani u svim strankama s hrvatskim predznakom u Bosni i Hercegovini. Hrvatska zajednica Herceg Bosna je ustupala pisane materijale sa savjetovanja dužnosnicima i zainteresiranim savjetnicima djelatnika u parlamentima i izvršnoj vlasti. Ovakav neutralan odnos prema političkim subjektima je zahtijevao posebne napore članova Glavnog vijeća i njegovog predsjednika.

Upravo zbog ovakvog stava bilo je moguće organizirati tolika znanstvena savjetovanja i pokrenuti mnoge zajedničke aktivnosti. Hrvatska zajednica Herceg Bosna u ukupnom razdoblju 1997. – 2009. nije nikada javno obznanila niti jedan isključivi politički stav koji će biti predmet rasprava unutar struktura hrvatskih politički subjekata. Pa ipak, često su se na inicijativu političkih subjekata ili inicijativu tijela Hrvatske zajednice Herceg Bosna vodile rasprave i politički razgovori između suprotstavljenih političkih hrvatskih subjekata i postizali dogovori oko mnogih rješenja.

Hrvatska zajednica Herceg Bosna je zbog ovakvog neutralnog stava uvažavana od svih političkih struktura i osoba i pozivana na sve svečanosti koje organiziraju predstavnici izvršne i parlamentarne vlasti hrvatskih političkih stranaka. Znajući da iako nosi naziv Hrvatska zajednica Herceg Bosna, što asocira na istu iz ratnog razdoblja, ona je prihvatila djelovanje u mirnodopskim uvjetima strogo se držeći njezinih programskih načela na Utemeljiteljskom saboru, a sve u cilju pozitivnog integrativnog djelovanja na izgradnji Federacije Bosne i Hercegovine i Bosne i Hercegovine kao države, tražeći najoptimalnija rješenja ravnopravnosti i konstitutivnosti hrvatskog naroda. Upravo njegujući takav stav nemiješanja u političke stavove političkih subjekata, željelo se podvući njihova odgovornost u svim tijelima vlasti za poslove koje im je nametnuo Ustav i volja izbornog rezultata.

Iz ovih razloga Hrvatska zajednica Herceg Bosna je mogla biti mjesto inicijativa koje su brže ili sporije uvažavali svi politički subjekti. Moramo istaći da svi politički subjekti nisu do kraja iskoristili znanstvene, društvene i iskustvene potencijale tijela Hrvatske zajednice Herceg Bosne, suradnika na projektima, sudionika na tolikim savjetovanjima, simpozijima i okruglim stolovima. Valja istaći da je kroz savjetovanja, simpozije i okrugle stolove prošlo preko 200 znanstvenika iz svih oblasti i da u projektima Hrvatsko leksikografskog instituta Bosne i Hercegovine radi preko 130 znanstvenika, što praktično čini veliki dio intelektualnih potencijala u Bosni i Hercegovini. Veliki broj znanstvenika nije stranački opredijeljen i teško ostvaruje suradnju s tijelima stranaka, ali znajući za političku neutralnost Hrvatske zajednice Herceg Bosne unutar hrvatskog nacionalnog korpusa, uvijek se i bez naknade odazivaju za sve pozive oko sudjelovanja na elaboriranju zadanih tema. Takvu poziciju Hrvatska zajednica Herceg Bosna i ubuduće treba zadržati, pogotovo u narednom razdoblju ustavnih promjena i priključenja Bosne i Hercegovine Europskoj uniji.

SURADNJA S UDRUGAMA I INSTITUCIJAMA S HRVATSKIM PREDZNAKOM

U skladu s programskim načelima Hrvatska zajednice Herceg Bosna je posebno njegovala odnose sa svim udrugama koje imaju hrvatski predznak te s kulturnim i umjetničkim društvima iz Sarajeva, Mostara, Banjaluke i drugih mjesta. Ovdje ističemo dio udruga s kojima su se posebno njegovali dobri odnosi:

- Udruga dragovoljaca i veterana Domovinskog rata
- Udruga civilnih žrtava rata
- Udruga bivših vojnika regularne hrvatske vojske II. sv. rata
- Udruga udovica poginulih branitelja
- HVIDRA
- Udruga maloljetnih dragovoljaca domovinskog rata Hrvatske Zzajednice Herceg Bosne
- Udruga političkih zatvorenika
- Hrvatska udruga logoraša domovinskog rata u Bosni i Hercegovini
- Hrvatsko društvo za znanost i umjetnost Sarajevo
- Društvo hrvatskih književnika Herceg Bosne
- Hrvatsko šumarsko društvo Mostar
- Udruga pripadnika specijalne policije HVO-a
- Udruga oboljelih od PTSP-a
- Udruga roditelja poginulih i nestalih hrvatskih branitelja.

Svim ovim udrugama posvećena je dužna pažnja u pristupu njihovim problemima, poboljšanju položaja i afirmiranju društvenog statusa. Naročita pozornost je posvećena udrugama proisteklim iz Domovinskog rata, kojih ima mnoštvo i koje nisu strukturalno povezane, što je plod nesnalaženja i još uvijek neusvojenog jasnog društvenog statusa. Strukturiranje svih ovih udruga ide teško, što umanjuje njihovu ukupnu efikasnost u

*Skupština dioničara LTK banka Livno i Gospodarska banka Sarajevo.
(Zajednički završetak udruživanja) Sarajevo, 11. 12. 2002.*

promicanju i zaštiti interesa svoga članstva, što ima za posljedicu neujednačenost nastupa kod sudjelovanja o donošenju zakonskih prijedloga koji reguliraju statuse poput branitelja, žrtava civilnog rata, invalidsko-mirovinskih prava, prava udovica, prava djece i roditelja. Sve ove udruge su kroz razgovore u Hrvatskoj zajednici Herceg Bosna i inicijative poboljšavale svoj status, ali nedovoljan za ujednačavanje kriterija na razini Federacije Bosne i Hercegovine i države Bosne i Hercegovine.

Hrvatska zajednica Herceg Bosna u okviru svojih skromnih financijskih mogućnosti je materijalno pomagala mnogima kroz nabavku računalne opreme, uredskog materijala, pomoći za obilježavanje obljetnica i izgradnju spomen obilježja.

Posebno dobra suradnja je ostvarena s Hrvatskim društvom za znanost i umjetnost u Sarajevu kroz suradnju na projektima te podršci ostvarenja društvenog statusa iste. Hrvatsko društvo za znanost i umjetnost u Sarajevu ima 197 članova od kojih većina ima status dr. znanosti. Hrvatsko društvo za znanost i umjetnost radi na principima ustroja akademije i ustvari predstavlja malu akademiju Hrvata u Bosni i Hercegovini. Nekoliko članova Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine su u isto vrijeme i članovi ovoga Društva. Hrvatsko društvo za znanost i umjetnost ima svoju Podružnicu u Mostaru koja djeluje u sastavu Društva. Ono izdaje svoj godišnji časopis u kome se objavljuju znanstveni radovi članova i ostalih znanstvenika. Hrvatska zajednica Herceg Bosna je višekratno financijski pomagala Hrvatsko društvo za znanost i umjetnost jer redovitih izvora prihoda iz proračuna Sarajevske županije gdje im je sjedište i ostalih županija s hrvatskom većinom - nema.

Također, dobra suradnja je ostvarena i s Hrvatskim kulturnim društvom Napredak iz Sarajeva - kroz njihovo sudjelovanje u projektima koji se rade u Hrvatskoj zajednici Herceg Bosna ili Hrvatskim leksikografskim institutom Bosne i Hercegovine. Također je Hrvatska zajednica Herceg Bosna pomagala HKD Napredak u organiziranju kulturnih i športskih manifestacijama u povodu vjerskih blagdana koje ono organizira.

Suradnja sa Sveučilištem u Mostaru je izuzetna, kako na projektima koje rade znanstvenici sa Sveučilišta tako i na polju međusobnog ispomaganja. Sveučilište je u prijelaznom razdoblju 1995. – 2001. bilo registrirano na Županijskom sudu kao ustanova Hrvatske zajednice Herceg Bosne, pa se nakon tog razdoblja preregistriralo u duhu

Dopredsjednik Vlade F BiH i ministar financija dr. Dragan Čović i predsjednik GV HZ HB mr. Vladimir Šoljić u posjetu odjelu rodilišta KB Mostar

novih propisa. Raniji rektor prof. dr. Zdenko Kordić, koji je u međuvremenu umro, bio je član Glavnog vijeća Hrvatske zajednice Herceg Bosne. U okviru pomoći Hrvatska zajednica Herceg Bosna je nekoliko puta pomogla Sveučilišnoj knjižnici u organizaciji pripreme i plaćanju usluga prijevoza i špedicije za 10.000 knjiga, kao donaciju iz Sveučilišne i nacionalne knjižnice u Zagrebu.

Hrvatska zajednica Herceg Bosna je ostvarila plodnu suradnju s Društvom književnika Herceg Bosne s kojim je organizirala savjetovanje o hrvatskom jeziku u Bosni i Hercegovini, a ujedno je otkupljivala dio knjiga koje je objavilo ovo Društvo ili njezini članovi, te davala financijsku potporu u organizaciji njihovih kulturnih – književnih manifestacija.

Suradnja s Maticom hrvatskom iz Mostara je ostvarena na zajedničkoj organizaciji Okruglog stola ***Budućnost Hrvata u Bosni i Hercegovini*** koje je organizirano u Mostaru, te orga-nizaciji i financijskoj potpori u velikoj kulturnoj manifestaciji ***Uskrs s Maticom*** u Mostaru.

Predsjednik udruge maloljetnih dragovoljaca Domovinskog rata Branko Matošin i Mirko Krezić u posjeti HZ HB

Vladimir Šoljić i Josip Muselimović predsjednik Matice hrvatske Mostar

Ravnatelj Sveučilišne kliničke bolnice Mostar prof. dr. Ante Kvesić i dekanica Medicinskog fakulteta Mostar prof. dr. Ljerka Ostojić uručili su priznanje predsjedniku GV HZ HB Vladimiru Šoljiću

POMOĆ NAKLADNIČKIM POTHVATIMA I NAKLADNICIMA

Znajući za teškoće oko financiranja nakladničkih pothvata nakladnikâ i autorâ Hrvatska zajednica Herceg Bosna je pomagala mnoge projekte i otkupom knjiga koje je poklanjala školama i ustanovama. Nakladnička djelatnost i autori su u izazovima nepostojanja društvenih fondova za nakladništvo se našle u izuzetnim financijskim teškoćama. Ove teškoće polaze i od pretpostavke malih naklada koje ne mogu pokriti ni financijske troškove tiskanja bez pomoći Hrvatske zajednice Herceg Bosna - mnoga djela ne bi ugledala svjetlo dana. U tom cilju financijski se pomoglo kod izdavanja sljedećih naslova, pa spomenimo jedan dio pomoći nakladnicima i autorima.

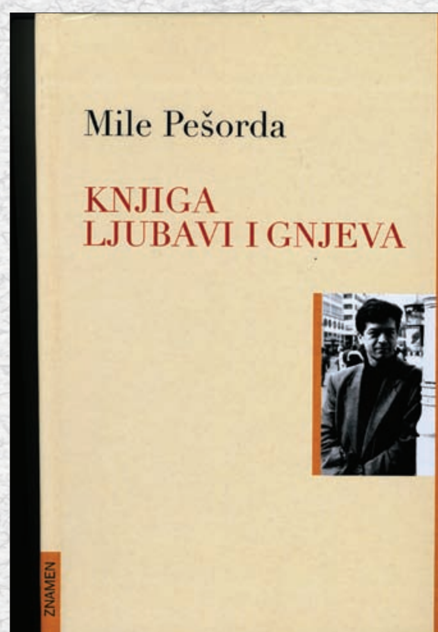
POPIS KNJIGA ZA KOJE JE DANA FINANCIJSKA POMOĆ ZA IZDAVANJE ILI OTKUP

1. Karlo Rotim:
- *Obrana Herceg-Bosne 1*, Široki Brijeg, 1999.
- *Obrana Herceg-Bosne 2*, Široki Brijeg, 1998.
- *Obrana Herceg-Bosne 3*, Široki Brijeg, 2002.
- *Borba Hrvata za jednakopravnost 1*, Široki Brijeg, 2005.
- *Borba Hrvata za jednakopravnost 2*, Široki Brijeg, 2006.

2. Franjo Boras:
- *Kako je umirala Socijalistička Rrepublika Bosna i Hercegovina,* Mostar, 2002.
- *Bosansko-hercegovački kaos 1990. - 1996.*, Mostar, 2006.

3. Božo Žepić:
- *Enigma Bosne i Hercegovine*
- *Pat u Bosni i Hercegovini*
- *Kritika politike,* Mostar, 2008.
- *Politička svakodnevnica,* Mostar, 2008.

4. Ivica Mlivončić:

- *Zločin s pečatom,* Mostar-Split-Zagreb, 1998.
- *Al Qaida se kalila u Bosni i Hercegovini,* Split-Mostar, 2007.
- *Muslimanski logori za Hrvate u Bosni i Hercegovini za vrijeme rata 1991. - 1995.,* Mostar, 2008.

5. Ante F. Markotić:

- *Bosna ostaje bez svjedoka,* Mostar, 1999.

6. Grupa autora:

- *Dossier – Zločini muslimanskih postrojbi nad Hrvatima u BiH od 1992. do 1994.,* Mostar, 1999.

7. Jadranka Cigelj:

- *Apartman 102*, Banja Luka, 2006.

8. Marko Marković:

- *Jure i Boban - povijest crne legije,* Zagreb, 2004.

9. Leo Pločkinić:

- *Rimska obrana,* Široki Brijeg, 2004.
- *Doktrina Hrvata u Bosni i Hercegovini*, Ontario (Canada), 2007.
- *Nacionalna i gospodarska strategija Hrvata u Bosni i Hercegovini,* Mostar, 2005.

10. Željko Raguž:

- *Već viđeno,* Mostar 2008.

11. Smiljko Šagolj:

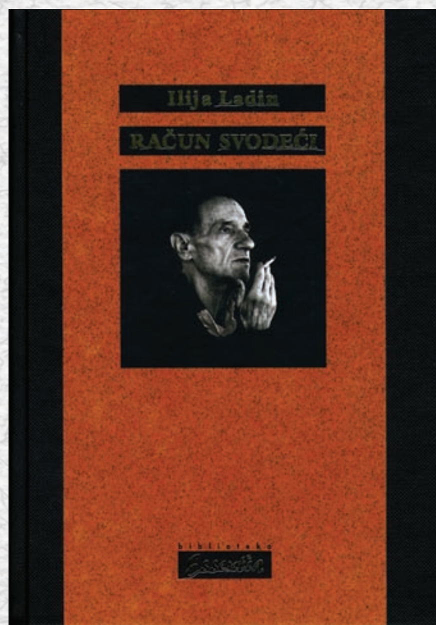
- *TV abeceda,* Mostar, 2002.

12. Grupa autora:

- *Muslimanski ratni zločini u Sjevernoj Hercegovini - golgota Hrvata Konjica i Jablanice i nakon Domovinskog rata,* Mostar, 2002.

13. Slobodan Praljak:

- *ČINJENICE - Pomoć Republike Hrvatske Muslimansko - bošnjačkom narodu i Armiji Bosne i Hercegovine tijekom 1991.-1995. godine,* Zagreb, 2007.

- *ČINJENICE - URBICID koji su počinile postrojbe JA pod vodstvom Momčila Perišića nad Mostarom u ljeto 1992.*, Zagreb, 2007.
- *ČINJENICE - Agresija Bosne i Hercegovine na Republiku Hrvatsku,* Zagreb, 2007.
- *ČINJENICE - Zločini koje su počinili neki pripadnici JNA/VRS (srpske postrojbe) nad Hrvatima u Bosni i Hercegovini 1991. - 1995.*, Zagreb, 2007.
- *ČINJENICE - Srušene i oštećene katoličke crkve i vjerski objekti u Bosni i Hercegovini u ratu 1991. - 1995., srušeno i devastirano od nekih postrojbi Armije Bosne i Hercegovine,* Zagreb, 2007.
- *ČINJENICE - Srušene i oštećene katoličke crkve i vjerski objekti u Bosni i Hercegovini u ratu 1991. - 1995., srušeno i devastirano od nekih postrojbi JNA i VRS*
- *ČINJENICE PRILOG - Srušene i oštećene katoličke crkve i vjerski objekti u Bosni i Hercegovini u ratu 1991. - 1995., srušeno i devastirano od nekih postrojbi JNA i VRS*
- *ČINJENICE - Zločine koje su počinili neki pripadnici Armije Bosne i Hercegovine (muslimanske postrojbe) nad Hrvatima Bosne i Hercegovine 1991. – 1995.*, Zagreb, 2006.
- *ČINJENICE - Kako je srušen Stari most,* Zagreb, 2006.

14. Vladimir Šoljić (Bugojno):
- *Hrvatska sudba?*

15. Boro Bošnjak:
- *Pod Bobanovim stijegom?*

16. Petar Milić:
- *Slučaj broj: 00-ME-119,* Mostar,2004.

17. Josip Milić:
- *Svitanja u svemiru,* Zagreb, 2000.

18. Zdravko Kordić:
- *Zipka i smrt,* Zagreb - Mostar, 1999.
- *Književnost i kulturna politika,* Zagreb-Mostar-Grude, 2006.
- *Ne/Skrivenost*, Zagreb - Mostar, 2007.
- *(P)Ogledi iz suvremenosti,* Mostar 2000.

19. Miroslav Šilić:

- *Narodni plesovi, pjesme i običaji Hrvata Bosanske Posavine*, Široki Brijeg, 2001.
- *Narodni plesovi, pjesme i običaji Hrvata Sjeverne Hercegovine, Završja i Kupreške visoravni,* Mostar 2003.
- *Narodni plesovi, pjesme i običaji Hrvata središnje Bosne,* Mostar, 2008.

20. Mladež HDZ-a Bosne i Hercegovine:

- *Kulturni identitet Hrvata u Bosne i Hercegovine,* Mostar, 2008.

21. Vlado Pandžić:

- *Pouke i muke po hrvatskome jeziku u Bosni i Hercegovini*, Mostar, 2006.

22. Mile Pešorda:

- *Slušam tvoj glas,* Mostar, 2003.
- *Knjiga ljubavi i gnjeva,* Zagreb, 1998.

23. Dalibor Brozović:

- *Prvo lice jednine,* Mostar, 2007.

24. Ivan Anđelić:

- *Pogled iznutra,* Mostar, 2006.

25. Ilija Ladin:

- *Račun svodeći,* Zagreb - Sarajevo, 1999.

26. Vladimir Trninić:

- *Ekonomika seljačkih gospodarstava,* Mostar, 2004.

27. Vlado Smoljan:

- *Poglavlja iz ekonomske historije Hercegovine I,* Mostar,1996.
- *Poglavlja iz ekonomske historije Hercegovine II,* Mostar, 1997.
- *Poglavlja iz ekonomske historije Hercegovine III,* Mostar, 1999.
- *Poglavlja iz ekonomske historije Hercegovine IV,* Mostar, 1999.

28. Milan Ivkošić i Zdenko Ćosić:

- *Opet ti Hercegovci,* Široki Brijeg - Zagreb, 2006.

29. Veljko Paškvalin:

- *Kršćanstvo kasne antike u zaleđu Salone i Narone,* Sarajevo, 2003.

30. Ferdo Kovač:

- *Ajde, gledajte tuđa posla* (aforizmi), Mostar, 2004.
- *Jedino pjesma ostaje* (aforizmi), Mostar, 2005.
- *Pokaj se za tuđe grijehe* (aforizmi), Mostar, 2006.

31. Nika Milićević:

- *Književni prilozi* (ogledi), Sarajevo, 2007.

32. Pavao Anđelić:

- *Usmene epske pjesme iz Neretve kod Konjica,* Mostar, 2006.

33. Pavao Anđelić, Marijan Sivrić i Tomo Anđelić:

- *Srednjovjekovne Humske župe,* Mostar, 1999.

34. Vesna Karamatić i Emil Karamatić:

- *Prepoznaj sebe,* Sarajevo, 2003.

35. Zvonimir Franjković:

- *Iz rata u mir I. i II. dio,* Zagreb, 2007.

36. Ivan Sivrić:

- *Vjerujem u Hercegovinu*, Mostar 2009.

37. Petar Milić - Periša

- *Otajstva slobode,* Mostar 2009.

USTANOVE KOJE JE FORMIRALA HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG BOSNA ILI POMAGALA U FORMIRANJU

1. HRVATSKA RADIOTELEVIZIJA HERCEG BOSNE
2. HRVATSKI LEKSIKOGRAFSKI INSTITUT BiH
3. HRVATSKI KULTURNI CENTAR BANJA LUKA
4. CRO BiH FOND - PRIVATIZACIJSKI INVESTICIJSKI FOND
5. CENTAR ZA ISTRAŽIVANJE I DOKUMENTACIJU

Mreža odašiljača

RADIO HERCEG BOSNE

Uvod

Nakon demokratskih izbora 1990. godine u Bosni i Hercegovini je registrirano 377 dnevnih listova, novina, časopisa i drugih izdanja, 54 lokalne radijske postaje i četiri televizijske postaje, jedna novinska agencija i republička Radiotelevizija Bosne i Hercegovine s tri programa. Do 1992. godine u Sarajevu je postojala Radiotelevizija Sarajevo (tri radijska i dva televizijska kanala). Tijekom rata Srbi su utemeljili srpsku radiotelevziju u Bosni i Hercegovini. Iako je RTV Bosne i Hercegovine imala javnu ambiciju biti servis cijele zemlje, u biti je bila bošnjačka televizija koja je pokrivala signalom teritorij pod nadzorom bošnjačke Armije Bosne i H ercegovine.

Cilj i razlozi osnivanja Hrvatskog radija Herceg Bosne

Hrvatski radio Herceg Bosne osnovan je Odlukom o osnivanju Radija Hrvatske zajednice Herceg Bosne za vrijeme neposredne ratne opasnosti ili ratnog stanja (Narodni list HZ HB, broj 5/92).

Prvi ravnatelj Hrvatskog radija Herceg Bosne bio je Zlatko Prlenda. Radio je počeo emitirati program 1. svibnja 1993. godine u Mostaru, u vrlo nepovoljnim uvjetima, kada je u pitanju informiranje hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini. Naime, do tog dana Hrvati u Bosni i Hercegovini nisu imali niti jednog značajnijeg medija, ne samo kada su u pitanju elektronički mediji, nego mediji uopće. Uoči rata u Bosni i Hercegovini od ukupno 52 lokalne radijske postaje samo se na nekolicini njih govorilo hrvatskim jezikom. Kada se cjelokupan medijski sustav u Bosni i Hercegovini na početku rata podijelio na tri dijela, srpski, muslimanski i hrvatski, samo je šest općinskih, lokalnih radijskih postaja ostalo pod utjecajem Hrvata. Bile su to: Radio Livno, Radio Posušje, Radio Mostar, Radio Čapljina, Radio Ljubuški i Radio Orašje. Sa 15 odašiljača (od čega 5 u Republici Hrvatskoj), koji su omogućili praćenje radijskog signala na gotovo čitavom području Bosne i Hercegovine i dobrom dijelu Republike Hrvatske, Hrvatski radio Herceg Bosne svakodnevno je informirao javnost o ratu u Bosni i Hercegovini. Zahvaljujući brojnih dopisnicima (55) Hrvatski radio Herceg Bosne imao je aktualne informacije sa svih područja gdje se ratovalo, gdje se novinari nisu mogli slobodno kretati. Također, treba istaknuti podatak kako u takvim okolnostima i uvjetima rada, posve pokidanih veza i informativne blokade, Hrvatski radio Herceg Bosne zajedno s već spomenutim općinskim radijskim postajama, uspješno je razbijao informativnu blokadu nametnutu ratom. Zbog svih tih činjenica pojava Hrvatskog radija Herceg Bosne značila je, ne samo boljitak za cjelokupno informiranje, nego i veliki poticaj sveukupnoj borbi hrvatskog naroda za svoju opstojnost. Bio je to, jednom riječju, medij koji je informativno, a i drukčije, povezivao hrvatski narod. Iako je u početku nailazio na mnoge probleme, Hrvatski radio Herceg Bosne krupnim je koracima pravio sebi put i osigurao važnu poziciju u ukupnom medijskom sustavu Bosne i Hercegovine. Hrvatski radio Herceg Bosne kroz sve ove godine bio je i ostao središnji medij hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini, medij kojeg su dobrim dijelom slušali i pripadnici drugih naroda u Bosni i Hercegovini.

Statusne promjene Hrvatskog radija Herceg Bosne

Dana 9. siječnja 1995. godine Vlada Hrvatske Republike Herceg Bosne donijela je odluku o utemeljenju JP HRT HB od JP Hrvatski radio Herceg Bosna - Slobodna i JP Odašiljači i veze Hrvatske Republike Herceg Bosne. Na istoj sjednici Vlada je imenovala za v.d. ravnatelja JP HRT H-B Ivana Čuljka.

Odluku Vlade HR HB potvrdilo je Predsjedničko vijeće HR HB na sjednici održanoj 13. siječnja 1995. godine. Predsjedničko vijeće HR HB sugeriralo je v.d. ravnatelja JP HRT HB da u uspostavi, organiziranju i djelovanju JP HRT HB polazi od sljedećih stavova:

1. Izgradnja jedinstvenog poduzeća: radija, televizije i odašiljača
2. Izgrađivati JP po ugledu na ustroj HRT, uvažavajući posebnosti HRT HR HB
3. Prioritet je potrebito staviti na organiziranje televizije Hrvatske Republike Herceg Bosne
4. Izgradnja autonomnog sustava
5. Uspostava kontakta s RTV Sarajevo glede mogućeg zajedničkog korištenja opreme i prijenosnih sredstava i korištenja II. kanala RTV Sarajevo
6. Osiguranje međunarodne legalizacije Hrvatske radiotelevizije Hrvatske Republike Herceg Bosne, posebice ako se ne postigne dogovor s RTV Sarajevom
7. Kontaktiranje s HRT RH s ciljem ostvarivanja suradnje glede emitiranja programa HRT HR HB, kao i prenošenje signala HRT RH preko našeg sustava
8. Prioritetni cilj je osigurati proizvodnju i distribuciju programa TV HR HB, pokrivanje TV signalom cijelog prostora Bosne i Hercegovine, dok je duljina trajanja programa u ovoj fazi od sekundarnog značaja.

Na temelju navedenih odluka i preporuka poduzimane su odgovarajuće radnje i stvarane potrebite pretpostavke za registriranje JP HRT HB. Upravni odbor ***JP Hrvatski radio HB - Slobodna*** donio je odluku o istupanju ***Slobodne*** iz JP, a Upravni odbor JP ***Odašiljači i veze HR HB*** i JP ***Hrvatski radio HB*** donijeli su odluke u stupanju u jedinstveno ***JP HRT HB***. Zastupnički dom Hrvatske Republike Herceg Bosne donio je Zakon o Hrvatskoj radioteleviziji Herceg Bosne br. 01-XV-118-02 od 24. ožujka 1995. godine, a Vlada Hrvatske Republike Herceg Bosne dala je suglasnost na Ugovor o spajanju JP Odašiljači i veze Hrvatske radiotelevizije Herceg Bosne d.o.o. Mostar i JP Hrvatski radio Herceg Bosne Mostar od 8. ožujka 1995.godine u jedinstveno Javno poduzeće Hrvatska radiotelevizija Herceg Bosne.

Javno poduzeće Hrvatska radiotelevizija Herceg Bosne d.o.o. Mostar upisano je u reg. uložak Višeg suda Mostar 10. travnja 1995. godine. Osiguran je prostor za radijski studio, TV studio, odašiljače i veze i ostale službe JP u zgradi *Mostarka*, u Splitskoj 96 u Mostaru. Potpisivanjem Daytonskog sporazuma i uspostavom Federacije Bosne i Hercegovine, prelaskom institucija Hrvatske Republike Herceg Bosne na razinu Federacije Bosne i Hercegovine, nakon niza poduzetih radnji na izgradnji Hrvatske radiotelevizije Herceg Bosne, na temelju članka 20. stavak 1. točka l. Zakona o Hrvatskoj radioteleviziji Herceg Bosne (*Narodni list HR HB* 13/95 i 24/95) i članka 18. i 28. Statuta JP Hrvatska radiotelevizija Herceg Bosne, Upravni odbor JP Hrvatska radiotelevizija Herceg Bosne na sjednici održanoj 28. kolovoza 1996. godine donio je:

ODLUKU

I.

Javno poduzeće Hrvatska radiotelevizija Herceg Bosne daje u vlasništvo poduzeću EROTEL d.o.o. Mostar, Tvrtka Miloša b.b. imovinu - sredstva kojom se proizvodi, prenosi i emitira radijski i televizijski program, prema posebnom popisu koji čini sastavni dio ove Odluke.

II.

Sredstva iz točke I. ove Odluke daju se u vlasništvo poduzeću EROTEL d.o.o. Mostar, uz uvjet da navedeno poduzeće osigura prijenos i emitiranje radijskih i televizijskih programa prema propisanim standardima na teritoriju Hrvatske Republike Herceg Bosne, kao i na teritoriju Bosne i Hercegovine, sukladno članku 1. Odluke o osiguranju opstojnosti Hrvata koji žive izvan teritorija Hrvatske Republike Herceg Bosne (*Narodni list HR HB* broj 24/95).

Ministarstvo gospodarstva -Vijeće za telekomunikacije HR HB, također je donijelo je Odluku broj VT-015/96 od 30. kolovoza 1996. godine o dodjeli koncesija poduzeću EROTEL d.o.o. Mostar - za proizvodnju, prijenos i emitiranje radijskog i televizijskog programa na području Hrvatske Republike Herceg Bosne.

Nakon što je prestao postojati osnivač HR HB, udruženje građana Hrvatska zajednica Herceg Bosne na osnovu akta o osnivanju - Odluke broj GV-02-23/99 od 12. veljače 1999. godine utemeljila je drugi pravni subjekt, društvo jedne osobe, Hrvatsku radio televiziju Herceg Bosne koja nije bila nasljednik ranijeg JP HRT HB.

Hrvatska radio televizija Herceg Bosne, društvo jedne osobe Mostar upisana je u reg. uložak Višeg suda u Mostaru 25. veljače 1999.godine.

Transformacija medija u Bosni i Hecegovini

Krajem rata 1995. godine u BiH su postojala 272 aktivna medija, u Federaciji Bosne i Hercegovine 203 i u RS 69. U ožujku 1997. taj broj je iznosio 490 (u RS 220, u F BiH 270). Po istraživanjima Mediaplan instituta iz Sarajeva, ali i međunarodnih organizacija, prvih godina nakon rata i Daytonskog sporazuma najveći utjecaj na javno mnijenje u BiH imaju bošnjački RTV Bosne i Hercegovine (Sarajevo), srpski RTV Republike Srpske (Banja Luka) i hrvatski medij Hrvatski radio Herceg Bosne (Mostar), kao i radiotelevizije iz susjednih država HRT RH i RTS Srbije koje su u tom razdoblju dobro pokrivale teritorij Bosne i Hercegovine. U srpnju 1999. god. visoki predstavnik donio je odluku o gašenju RTV Bosne i Hercegovine i njezinoj transformaciji u PBS i RTV Federacije Bosne i Hercegovine, ali i o reorganizaciji RTV RS koja je po toj odluci trebala ostati entitetska RTV u Republike Srpske. Istom odlukom prestala je djelovati hrvatska televizijska mreža u Federaciji Bosne i Hercegovine (Erotel).

Erotel je bio u mogućnosti da se tehnički i kadrovski uklopi u javni RTV sustav Bosne i Hercegovine kao televizijski kanal na hrvatskom jeziku da je postojao korektan odnos bošnjačke politike i međunarodne uprave u Bosni i Hercegovini prema potrebi Hrvata za informiranjem na hrvatskom jeziku kako bi se osjećali ravnopravnim narodom u Bosni i Hercegovini.

U 2004. g. Regulatorna agencija za komunikacije (RAK) nametanjem izmjena ***Pravila 1/1999 CRA „Nijedna javna radio ili televizijska postaja, prema definiciji sadržanoj u ovom Pravilu, ne smije sadržavati u službenom nazivu bilo kakav predznak, odrednicu ili znak koji može dovesti do toga da takva postaja bude promatrana kao isključiva domena jedne etničke ili nacionalne skupine“***, ukinula je etnički predznak u nazivu radiotelevizijskih postaja u BiH. Naime, do tada je 11 RTV postaja u BiH nosilo predznak srpski ili hrvatski. U ovoj skupini bio je i Hrvatski radio Herceg Bosne kao i Hrvatska radiotelevi-zija Mostar koji se nakon odluke RAK-a od tada naziva Radio Herceg Bosne, odnosno Hercegovačka radiotelevizija Mostar.

U 2004. godini RAK je završila Fazu 2, čime je zatvoren proces izdavanja dugoročnih dozvola za emitiranje RTV postajama. Naime, privatne RTV postaje dobile su dozvole za emitiranje u trajanju od 10 godina dok su javne RTV postaje dobile dozvole samo na dvije godine s planiranom intencijom da se u idućem razdoblju privatiziraju. Naravno, ove odredbe ne važe za javni RTV sustav koji ne treba dozvolu RAK-a, već svoj legitimitet vuče iz Zakona o javnom RTV sustavu.

Na temelju člana 3.3 (a) Zakona o komunikacijama BiH (Službeni glasnik BiH broj 31/03), Regulatorna agencija za komunikacije 9. svibnja 2008. godine produljila je dozvolu za zemaljsko emitiranje radijskog programa Radiju Herceg Bosne za dvije godine.

ZAKLJUČNA OCJENA

Hrvati u Bosne i Hercegovine bez svojih medija ili radiotelevizijskog kanala na hrvatskom jeziku u okviru Javnog RTV sustava Bosne i Hercegovine bit će dugoročno izloženi kulturnoj destabilizaciji i mrvljenju njihovog kulturnog identiteta bez koga, poznato je, bilo koji narod ne može imati niti svoj politički identitet i ravnopravnost u nacionalno složenoj državi kakva je Bosna i Hercegovina.

1. prilog: **PROGRAMSKA SHEMA RADIJA HERCEG BOSNE**
2. prilog: **FREKVENCIJE RADIJA HERCEG BOSNE**
3. prilog: **ODAŠILJAČI RADIJA HERCEG BOSNE**

1. PROGRAMSKA SHEMA RADIJA HERCEG BOSNE

6,00 – 12,00 Prijepodnevni program Radija Herceg Bosne
6,00 - 10,00 Jutarnji program

6,00 – 7,00 – najava programa, duhovna misao, najave zbivanja, zanimljivosti, marketing, glazba
7,00 – Jutarnja kronika Hrvatskog radija
7,20 – 8,00 – govorimo hrvatski, pregled pisanja dnevnih novina, marketing, glazba
8,00 – vijesti Radija Herceg Bosne
8,05 – 9,00 – rubrika *Dogodilo se na današnji dan*, servisne informacije, javljanje dopisnika, gosti, kontakt-program, marketing, obavijesti, glazba
9,00 – vijesti Radija Herceg Bosne
9,05 – 10,00 – pregled slobodnih radnih mjesta, obavijesti, najava dnevnih emisija, marketing, glazba
10,00 – vijesti Radija Herceg Bosne
10,05 – 11,00 – tematske emisije (pon.: ZVONO, uto.: GOSPODARSKE TEME,
sri.: SRIJEDOM U SRIJEDU, čet.: GLAS JAVNOSTI,
pet.: ŽUPANIJSKA PANORAMA,
sub.: KATOLIČKI VJERSKI PROGRAM,
ned.: ETNO GLAZBA (glazbeni blok), marketing, glazba
11,00 – vijesti Radija Herceg Bosne
11,05 – 12,00 – (pon. ZDRAVI BILI, emisija o zdravstvu, utor.: OBITELJ,
srij. KORAK PO KORAK, emisija za mlade,
čet.:PUNI KRUG,emisija iz kulture, pet.: TURISTIČKA RAZGLEDNICA,
sub.: SVIJET MAŠTE, emisija za djecu,
ned.: prijenos mise, marketing, glazba
12,00 –NOVOSTI Radija Herceg Bosne

12,10 – 18,00 – Poslijepodnevni program

12,10 – 13, 00 – rubrika Dogodilo se na današnji dan - R, pregled slobodnih radnim mjesta, obavijesti, marketing, glazba
13,00 – vijesti Radija Herceg Bosne
13,05 – 16,00 – Otvoreni program (aktualnosti dana, javljanje dopisnika, kontakt program, gosti, marketing, glazba, od 14,30 – 15,00 uto.: EKO KUTAK – LIJEPA NAŠA Bosna i Hercegovina, ned. od 14,10 do 15 - izbor hit tjedna)
14,00 – vijesti Radija Herceg Bosne
15,00 – NOVOSTI Radija Herceg Bosne
16,00 – vijesti Radija Herceg Bosne
16,05 – 17,00 – tematske emisije (pon.: SPORT LIGHT,
uto.: MOJA ZEMLJA - MOJ DOM, emisija o životu na lokalnoj razini,
sri.: TEHNO ETER-emisija o računalima,

čet.: MOSTARSKE AKTUALNOSTI,
pet.: tjedni pregled – OD PETKA DO PETKA,
sub.: GLAZBENI PREDAH UZ ZVUKE TAMBURICE, glazbeni blok,
ned.: STARI HITOVI DOMAĆE GLAZBE, glazbeni blok)

17,00 – Aktualno u 17 Hrvatskog radija
17,30 – 18,00 – marketing, glazba
18,00 – DNEVNIK Radija Herceg Bosne
18,30 – 19,00 –marketing, glazba
19,00 – vijesti Radija Herceg Bosne
19,05 – 20,00 – duhovna misao - R (19,30), marketing, glazba,
rubrika Govorimo hrvatski - R (19,50)
20,00 – vijesti Radija Herceg Bosne

20,05 – 24,00 – Večernji program

20,05 -21,00 - najava, pregled dnevnih događaja, zanimljivosti, glazba
21,00 - 22,00 - glazbeni blokovi s najava
22,00 – 24, 00 – pon.: DOBRA VAM NOĆ, uto.: NA DRUGI NAČIN GLAZBENA RIZNICA, glazbena emisija od 22,00 od 24,00),
sri.: SRIJEDOM U 8, čet.: VEČERAS S VAMA,
pet.: U SUSRET VIKENDU, sub.: NA POČETKU BILA JE GLAZBA,
ned.: SVJETIONIK)
23,55 – odjava Večernjeg programa i najava Noćnog programa
00,00–6,00 – **Noćni program Radija Herceg Bosne**
(izbor iz dnevnog programa i glazba - od ponedjeljka do petka,
a subotom i nedjeljom glazba)
00,00-1,00 - tematske emisije od 10,00 -11,00 – R
1,00-2,00 - glazba
2,00 -3,00 - tematske emisije od 11,00 -12,00 – R
3,00-4,00 - glazba
4,00 -5,00 -tematske emisije od 16,00 -17,00 – R
5,00-6,00 - glazba

2. FREKVENCIJE RADIJA HERCEG BOSNE

1. Mostar...107,5 MHz
2. Hercegovina i Dalmacija....................103,9 MHz
3. Središnja Bosna i Sarajevo.................. 98,1 MHz
4. Posavina i Slavonija...........................106,0 MHz
5. Neum...107,3 MHz
6. Uskoplje..91,4 MHz
7. Konjic i Jablanica.............................101,1 MHz
8. Rama i Konjic....................................95,4 MHz
9. Jajce...103,5 MHz
10. Stolac..103,6 MHz

3. ODAŠILJAČI RADIJA HERCEG BOSNE

RTV Herceg Bosne d.o.o.
Radio Herceg Bosne Mostar

Željko Raguž, *glavni ravnatelj*
Manuela Bojo, *glavna i odgovorna urednica*

HRVATSKI LEKSIKOGRAFSKI INSTITUT BOSNE I HERCEGOVINE

Na sjednici Glavnog vijeća od 7. siječnja 1998., a na inicijativu prof. dr. Nikole Filipovića, usvojen je projekt ***Leksikon Hrvata Bosne i Hercegovine***. Ranije je već bilo usuglašeno da projekt bude izveden sa Sveučilištem u Mostaru, Hrvatskim kulturnim društvom *Napredak* iz Sarajeva, Hrvatskim društvom za znanost i umjetnost iz Sarajeva, Vrhbosanskom mitropolijom, Maticom hrvatskom: podružnice Sarajevo i Mostar. Ujedno je odlučeno da se projekt vodi u Hrvatskoj zajednici Herceg Bosna kao ustanovi koja trenutno raspolaže tehničkim mogućnostima osoblja, prostora i opreme, a sve ostale potrebe oko uređivanja će koordinirati s ostalim nositeljima projekta.

Prema potpisanoj odluci od 18. 1. 1999. godine od strane spomenutih pet ustanova, imenovana su tijela projekta i to:

1. Za koordinatora istraživačkih i drugih pripremnih aktivnosti imenujemo dr. Nikolu Filipovića, a za njegovog zamjenika imenujemo dr. Peru Sudara i dr. Franka Cetinića.

2. Savjet projekta čine: Ivo Andrić Lužanski, dr. Dalibor Brozović, Anđa Bušić, dr. fra Ignjacije Gavran, dr. Zdenko Kordić, dr. Franjo Komarica, mr. Tvrtko Nevjestić, dr. Jakov Pehar, dr. Jadranko Prlić, mr. Vladimir Šoljić, dr. Berislav Topić, dr. Franjo Topić, Krešimir Zubak, Ante Jelavić.

3. Za glavnog urednika imenujemo dr. Jakova Pehara, a za pomoćnike glavnog urednika imenujemo: dr. Velimira Laznibata, Mirka Marjanovića, dr. Slavenku Vobornik, dr. Tomu Vukšića i dr. Pavu Živkovića.

4. Za stručne tajnike postavljamo: dr. Jelicu Milošević, dr. Ivana Primorca, dr. Željka Šumana.

5. Za tehničkog tajnika postavljamo Ivana Anđelića.

6. Uredništvo čine: Ljubo Begić, dr. Šimun Šito Ćorić, Zdravko Kordić, mr. Rudolf Kraljević, Krešimir Ledić, Drago Marić, Radovan Marušić, Drago Miletić, dr. Ante Mišković, dr. Snježana Musa, dr. Andrija Nikić, dr. Ante Pavlović, dr. Ljubo Šimić, dr. Ljubomir Zovko, Josip Muselimović, Tihomir Glavaš.

7. Urednici struka su: dr. Josip Baotić, dr. Martin Bevanda, dr. Mladen Bevanda, dr. Željka Bjelčić, dr. Nikola Borić, dr. Vlado Cigić, dr. Zdravko Devetak, Vlatko Filipović, fra. Vendelin Karačić, dr. Serafin Hrkać, dr. Drago Kovač, dr. Vinko Krajtmajer, dr. Slavo Kukić, dr. Krunoslav Ljolje, dr. Frano Ljubić, Jozo Marić, dr. Stjepan Marić, Mirko Marjanović, dr. Ante Marković, Radovan Marušić, dr. Vladimir Miličević, Dragutin Murko, dr. Šimun Musa, dr. Ante Nevjestić, dr. Veljko Paškvalin, dr. Konrad Pitnarić, dr. Ivan Primorac, dr. Hrvoje Soče, dr. Vlado Sučić, Ivica Šarić, dr. Fabijan Trubelja, dr. Vlado Tomić, Ante Vican, Petar Vidić, dr. Tomo Vukšić, dr. Pavo Živković, dr. Marko Karamatić, dr. Mile Delić.

8. Uredništvo za grafičko-tehničko, ilustracijsko i likovno oblikovanje djela: Ljupko Antunović, Mladen Kolobarić (glavni urednik), Dragan Ressner, Ćiril Raić, Željko Spajić.

O svim drugim radnim tijelima i nužnim izmjenama i dopunama u imenovanim tijelima dogovorno će odlučiti koordinator projekta i glavni urednici LEKSIKONA HRVATA BOSNE I HERCEGOVINE.

Valja istaći da je nositelj ideje bio prof. dr. Nikola Filipović koji je ranije radio u redakciji Jugoslavenskog leksikografskog zavoda iz Zagreba u Enciklopediji Jugoslavije – separat za Bosnu i Hercegovinu pa je imao iskustvo u radu na ovakvim izdanjima.

HRVATSKO DRUŠTVO ZA ZNANOST I UMJETNOST
SVEUČILIŠTE U MOSTARU
VRHBOSANSKA METROPOLIJA
HRVATSKO KULTURNO DRUŠTVO NAPREDAK
HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA
HRVATSKA ZAJEDNICA ISELJENIKA BOSNE I HERCEGOVINE
MATICA HRVATSKA (Podružnica Sarajevo i Mostar)

Sarajevo, 18.01.1999. godine

Na temelju ranijih rasprava, dogovora i odluka – zajednički donosimo

O D L U K U
o
Imenovanju radnih tijela za izradu LEKSIKONA HRVATA BOSNE I HERCEGOVINE

1. Za koordinatora istraživačkih i drugih pripremnih aktivnosti imenujemo dr. Nikolu Filipovića, a za njegovog zamjenika imenujemo dr. Peru Sudara i dr. Franka Cetinića.

2. Savjet projekta čine: Ivo Andrić Lužanski, dr. Dalibor Brozović, Anđa Bušić, dr. fra Ignjacije Gavran, dr. Zdenko Kordić, dr. Franjo Komarica, mr. Tvrtko Nevjestić, dr. Jakov Pehar, dr. Jadranko Prlić, mr. Vladimir Šoljić, dr. Berislav Topić, dr. Franjo Topić, Krešimir Zubak, Ante Jelavić.

3. Za glavnog urednika imenujemo dr. Jakova Pehara, a za pomoćnike glavnog urednika imenujemo: dr. Velimira Laznibata, Mirka Marjanovića, dr. Slavenku Vobornik, dr. Tomu Vukšića i dr. Pavu Živkovića.

4. Za stručne tajnike postavljamo: dr. Jelicu Milošević, dr. Ivana Primorca, dr. Željka Šumana.

5. Za tehničkog tajnika postavljamo Ivana Anđelića.

6. Uredništvo čine: Ljubo Begić, dr. Šimun Šito Ćorić, Zdravko Kordić, mr. Rudolf Kraljević, Krešimir Ledić, Drago Marić, Radovan Marušić, Drago Miletić, dr. Ante Mišković, dr. Snježana Musa, dr. Andrija Nikić, dr. Ante Pavlović, dr. Ljubo Šimić, dr. Ljubomir Zovko, Josip Muselimović, Tihomir Glavaš.

7. Urednici struka su: dr. Josip Baotić, dr. Martin Bevanda, dr. Mladen Bevanda, dr. Željka Bjelčić, dr. Nikola Borić, dr. Vlado Cigić, dr. Zdravko Devetak, Vlatko Filipović, fra. Vendelin Karačić, dr. Serafin Hrkać, dr. Drago Kovač, dr. Vinko Krajtmajer, dr. Slavo Kukić, dr. Krunoslav Ljolje, dr. Frano Ljubić, Jozo Marić, dr. Stjepan Marić, Mirko Marjanović, dr. Ante Marković, Radovan Marušić, dr. Vladimir Miličević, Dragutin Murko, dr. Šimun Musa, dr. Ante Nevjestić, dr. Veljko Paškvalin, dr. Konrad Pitnarić, dr. Ivan Primorac, dr. Hrvoje Soče, dr.

1

Vlado Sučić, Ivica Šarić, dr. Fabijan Trubelja, dr. Vlado Tomić, Ante Vican, Petar Vidić, dr. Tomo Vukšić, dr. Pavo Živković, dr. Marko Karamatić, dr. Mile Delić.

8. Uredništvo za grafičko-tehničko, ilustracijsko i likovno oblikovanje djela: Ljupko Antunović, Mladen Kolobarić (glavni urednik), Dragan Ressner, Ćiril Raić, Željko Spajić.

O svim drugim radnim tijelima i nužnim izmjenama i dopunama u imenovanim tijelima dogovorno će odlučiti koordinator projekta i glavni urednici LEKSIKONA HRVATA BOSNE I HERCEGOVINE.

Predsjednik HDZU

Rektor Sveučilišta

Nadbiskup Vrhbosanske biskupije

Predsjednik HKD Napredak

Hrvatska zajednica Herceg Bosna

Hrvatska matica iseljenika Bosne i Hercegovine

Matica Hrvatska (Podružnica Sarajevo)

Matica Hrvatska (Podružnica Mostar)

2

Predpromocija Leksikona Hrvata Bosne i Hercegovine u Sarajevu

Prema projektu **Leksikon Hrvata** je trebao obuhvatiti ljude, događaje i prostor Bosne i Hercegovine od prapovijesti do suvremenog doba. Redakcija je radila u Mostaru i Sarajevu uz posebno sudjelovanje znanstvenika iz Hrvatskog društva za znanost i umjetnost. Početna sredstva za rad je osigurala Hrvatska zajednica Herceg Bosna. Intenzivno se radilo na prikupljanju građe te obradi tekstova. Koordinator projekta dr. Nikola Filipović se razbolio i umro 2000. godine pa se na projektu radilo s manjim intenzitetom. Da bismo projekt održali te svratili pozornost najšire javnosti na njegov značaj, priređene su tri predpromocije u Sarajevu, Mostaru i Zagrebu. Predpromocija u Sarajevu održana je u punoj dvorani kina *Imperijal* kojoj su nazočile istaknute društveno političke, kulturne i javne osobe, predstavnici Katoličke crkve i osobno kardinal Vinko Puljić. Promotori su bili: akademik Dalibor Brozović, monsignor Pero Sudar, prof. dr. Jakov Pehar i Ivan Anđelić. Uz izuzetnu medijsku pozornost većine medija dalo se uočiti zainteresiranost svekolike javnosti za njegov dovršetak. Također je održana predpromocija u svečanoj dvorani Gornjogradske vijećnice u Zagrebu. Promotori su bili: akademik Dalibor Brozović, monsignor Pero Sudar, prof. dr. Jakov Pehar i Ivan Anđelić. U nazočnosti veoma velikog broja znanstvenih, kulturnih i javnih osoba Republike Hrvatske i uz medijsku pozornost najava dovršetka projekta je bila izuzetno prihvaćena. Konačno, 22. listopada 2002. održana je predpromocija projekta u Mostaru, u dvorani Hrvatskoga doma hercega Stjepana Kosače, na kojoj su o projektu kao promotori nastupili dr. Jakov Pehar, dr. Ivan Markešić, monsignor Pero Sudar.

Nakon smrti prof. dr. Nikole Filipovića kao koordinatora projekta ukazala se velika praznina u stručnom vođenju projekta te ukupnoj njegovoj zamišljenoj realizaciji. Na prijedlog akademika Dalibora Brozovića imenovan je dr. Ivan Markešić, iskusni leksikograf u Leksikografskom zavodu *Miroslav Krleža* iz Zagreba, za zamjenika glavnog urednika, koji je porijeklom iz Rame – Prozora, a pred rat je radio u Sarajevu. Novi zamjenik glavnog urednika je prihvatio i proučio ukupnu građu te predložio nove stručne osobe koje će pomoći uređivački posao na projektu. Prihvaćeni su na uređivačkim poslovima:

- dr. Marko Babić - za arheologiju
- dr. Željko Pavić - za filozofiju
- dr. Krešimir Regan - za povijest
- dr. Vlado Pandžić - za književnost
- akademik Dalibor Brozović - za hrvatski jezik, lingvistiku i filologiju
- Slavko Harni - za povijest umjetnosti
- Tomislav Ćorić - za iseljeništvo i dr.

Većina novih suradnika rade kao istaknuti leksikografi u Leksikografskom zavodu *Miroslav Krleža*. Sastavljen je dopunjeni abecedarij i počelo temeljito preispitivanje i vrednovanje ukupno prikupljene i obrađene građe. Broj znanstvenika uključenih u projekt je naglo porastao a i kvaliteta obrađene građe što je zahtijevalo i preispitivanje naziva projekta. Utvrdilo se da naziv Leksikon Hrvata Bosne i Hercegovine ne pokriva projektni zadatak ni već urađeni posao po kome osim osoba se obrađuje prostor i događaji. Stoga je logično da se projekt preimenuje u ***Hrvatski leksikon Bosne i Hercegovine.*** Takvu odluku će prihvatiti Znanstveno vijeće Hrvatskog leksikografskog instituta na svojoj sjednici od 17. lipnja 2004.

Obim i zamah urađenog posla je zahtijevao veću organizacijsku shemu ukupnih aktivnosti pa se uputio prijedlog Glavnom vijeću Hrvatske zajednice Herceg Bosna o osnivanju Hrvatskog leksikografskog instituta Bosne i Hercegovine, kao posebnog pravnog subjekta koji će moći kao specijalizirani nstitut potraživati financijska sredstva od svih državnih financijskih asocijacija za svoje projekte.

Glavno vijeće svojom Odlukom od 15. 10. 2003. utemeljilo je Hrvatski leksikografski institut Bosne i Hercegovine kao pravnu osobu, te odobrilo početni kapital od 10.000,00 KM za njegov rad. Na istoj sjednici je imenovan Ivan Anđelić za ravnatelja Instituta. Hrvatski leksikografski institut Bosne i Hercegovine je registriran na Županijskom sudu u Mostaru, rješenje br. Tt-9/04 od 14. 1. 2004. godine.

Registrirana djelatnost Instituta između ostalih je:

- izdavanje knjiga
- izdavanje novina
- izdavanje časopisa i periodičnih publikacija
- izdavanje zvučnih zapisa
- ostala izdavačka djelatnost
- tiskanje novina
- umnožavanje (reprodukcija) videozapisa
- umnožavanje (reprodukcija) računalnih zapisa
- istraživanje i eksperimentalni razvoj u društvenim znanostima
- istraživanje i eksperimentalni razvoj u humanističkim znanostima
- snimanje filmova i videofilmova.

Imenovano je Znanstveno vijeće u sastavu:

1. akademik Dalibor Brozović,
2. akademik Božidar Matić
3. akademik Serafin Hrkač
4. dr. Ivan Markešić
5. mr. Vladimir Šoljić
6. dr. Marko Karamatić
7. dr. Franjo Topić
8. dr. Dubravko Lovrenović
9. dr. Ante Mišković
10. dr. Snježana Musa
11. Vlatko Filipović
12. dr. Josip Budimir.

Kardinal Vinko Puljić nakon predpromocije u Sarajevu,
u razgovoru s medijatorom Božom Skokom

Predpromocija Leksikona Hrvata Bosne i Hercegovine u Zagrebu, Gornjogradska vijećnica

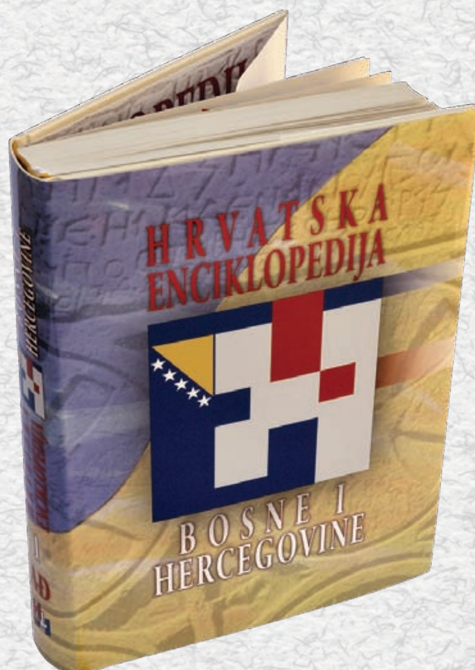

Predpromocija Leksikona Hrvata Bosne i Hercegovine u Mostaru,
dvorana Katarine Kosače, Hrvatskoga doma hercega Stjepana Kosače
slijeva nadesno:
Božo Skoko, dr. Pero Sudar, dr. Jakov Pehar, dr. Ivan Markešić, Ivan Anđelić

Uglednici na predpromociji u Mostaru
slijeva nadesno:
mr. Vladimir Šoljić, Bariša Čolak, biskup Ratko Perić, pom. biskup Pero Sudar,
Vlatko Meniks, don Anto Pavlović, dr. Božo Žepić

Znanstveno vijeće kao novoutemeljeno tijelo koje ravna projektima Instituta pa je raspravljajući o tijeku razvoja projekta izvršilo potvrđivanja ili nova imenovanja tijela projekta na sjednici od 26. lipnja 2007. god. Definirana su tijela projekta i to:

GLAVNI UREDNIK
Jakov Pehar

ZAMJENIK GLAVNOG UREDNIKA
IZVRŠNI UREDNIK
Ivan Markešić

KOORDINATOR
+ Nikola Filipović

POMOĆNICI GLAVNOG UREDNIKA
Ivan Anđelić, Vladimir Šoljić

UREDNIŠTVO
Marko Babić, Dalibor Brozović, Vlatko Filipović, Serafin Hrkač, Marko Karamatić, Božidar Matić, Dubravko Lovrenović, Luka Markešić, Ante Mišković, Snježana Musa, Franjo Topić, Vlado Pandžić i Tomo Vukšić

LIKOVNO – GRAFIČKI UREDNIK
Ivica Čavar

UREDNIŠTVO ZA ILUSTRACIJE
Ivica Čavar, Dragan Ressner, Ćiril-Ćiro Raič

Znanstveno vijeće je raspravljalo o koncepciji projekta te na prijedlog zamjenika glavnog urednika dr. Ivana Markešića, dr. Marka Babića, dr. Željka Pavića i dr. Vlade Pandžića predložilo da projekt nosi naziv Hrvatska enciklopedija Bosne i Hercegovine. Istaknuto je da obimom građe, strukturom članaka (natuknica) projekt ima enciklopedijske vrijednosti te raniji naziv projekta predlažu u novi ***Hrvatska enciklopedija Bosne i Hercegovine.*** Ovaj naziv je usvojilo Znanstveno vijeće na sjednici od 26. lipnja 2007. godine.

Hrvatska enciklopedija Bosne i Hercegovine će biti izdana u četiri sveska od kojih je prvi u grafičkoj pripremi i obuhvaća pojmove od A do DŽ, dok će ostala tri obuhvatiti sve naredne. Hrvatska enciklopedija Bosne i Hercegovine će biti bogato ilustrirana. Samo u prvom svesku nalazi se 1.102 fotografije i 69 povijesnih i zemljopisnih karata, posebno izrađenih za ovo djelo.

Na kraju dajemo kratak siže sustava i strukture Hrvatske enciklopedije Bosne i Hercegovine.

Hrvatska enciklopedija Bosne i Hercegovine bio bi po sadržaju **edicija nacionalnog tipa**, onako kako je to, na primjer, *Hrvatska enciklopedija* (Leksikografski zavod *Miroslav Krleža,* Zagreb 1999. - 2002.).

Kriteriji uvrštavanja građe u **Hrvatska enciklopedija Bosne i Hercegovine** određeni su nacionalnim karakterom edicije, na temelju primjene suvremene leksikografske metodologije. To znači da će **Hrvatska enciklopedija Bosne i Hercegovine** obuhvatiti sve događaje, pojave, osobe i pojmove koji tvore hrvatsku povijesnu, kulturnu i geografsku sastavnicu Bosne i Hercegovine. On će sadržavati informacije koje izviru i sastavljaju sadašnji bosanskohercegovački državni prostor kroz stoljeća, ali isto tako i informacije koje pripadaju širem povijesnom, političkom, kulturnom i etničkom hrvatskom kontekstu u Bosni i Hercegovini, a prostiru se izvan okvira države Bosne i Hercegovine – na susjedne zemlje (Hrvatska, Srbija, Crna Gora) i druge zemlje te na odnose s njima kao i na široku bosanskohercegovačku hrvatsku dijasporu.

Hrvatska enciklopedija Bosne i Hercegovine treba izraziti sve pozitivne civilizacijske činjenice povijesti Hrvata u Bosni i Hercegovini, kao i one koje su negativno utjecale na tu povijest. Predmet interesa **Hrvatske enciklopedije Bosne i Hercegovine** jesu, dakle, svi Hrvati iz Bosne i Hercegovine, svejedno žive li ili ne žive u Bosni i Hercegovini. Također, predmet interesa **Hrvatske enciklopedije Bosne i Hercegovine** su pojedinci i ustanove izvan hrvatskoga etnikuma čija je djelatnost na bilo koji - za leksikonsku informaciju relevantan način bila vezana uz Hrvate u Bosni i Hercegovini.

U **Hrvatskoj enciklopediji Bosne i Hercegovine** prvi će se put na leksikografski sveobuhvatan način zabilježiti i opisati svi relevantni fenomeni, događaji i osobe koje tvore korpus hrvatskoga nacionalnog života u Bosni i Hercegovini ili se odnose na taj život, a da istodobno način i kriterij bilježenja i opisivanja tih fenomena, događaja i osoba budu u sustavu samih interesa i težnji hrvatskoga naroda u Bosni i Hercegovini kao njegovoj domovini.

Abecedarij **Hrvatske enciklopedije Bosne i Hercegovine** bit će prvi javni izložak nacionalnoga tezaurusa pojmova i biografija koji će moći biti i javno provjeren, dopunjen i koliko bude potrebno popravljen, u svrhu postizanja najviših standarda ukupne bosanskohercegovačke enciklopedijske leksikografije u budućnosti.

Hrvatska enciklopedija Bosne i Hercegovine treba biti edicija u ***četiri toma*** od po oko 700 - 800 stranica, standardnoga enciklopedijskog formata.

U tom bi smislu **Hrvatska enciklopedija Bosne i Hercegovine** treba postati knjiga za svaki dom i priručnik za širu nacionalnu obrazovanost i informiranost, a u jednoj verziji mogućega prijevoda na engleski jezik i veoma potreban priručnik za upoznavanje Hrvata u njihovoj domovini Bosni i Hercegovini kao i njihova doprinosa u izgradnji te zemlje kroz povijest i u suvremenosti.

Radi definiranja strukture abecedarija, a na temelju analize postojeće građe u raznim edicijama Leksikografskoga zavoda *Miroslav Krleža* iz Zagreba, kao i na temelju sasvim novih istraživanja po samostanskim, biskupijskim, župnim i drugim arhivima i knjižnicama Bosne i Hercegovine (jer se hrvatskom komponentnom u Bosni i Hercegovini nitko do sada nije sustavno bavio) bilo je potrebno građu abecedarija grupirati u nekoliko razina općenitosti, sintetičnosti itd., kako bi se moglo doći do sadržajnih, strukovnih, kvalitativnih i kvantitativnih proporcija na temelju kojih je bilo moguće

dati radni abecedarij sa svim prethodnim određenjima. Rezultat toga, kao i usporedba sa sličnim takvim nacionalnim enciklopedijama u svijetu, jest kako slijedi:

Teško je odrediti koliki će biti broj natuknica u ovoj enciklopediji. Međutim, njih je potrebno podijeliti u nekoliko skupina, pa će unutar opće podjele prema veličini (broju redaka) jedinica biti potrebno razlikovati dvije najbrojnije skupine po sadržaju:

A) jedinice koje tvore **Pojmovnik** (*nominarij i terminarij*)
B) jedinice koje tvore **Personarij** *(biografije osoba*).

Moramo istaći veoma veliki značaj ovog djela za kulturu Bosne i Hercegovine, a Hrvata posebno. Ono će kroz svoje velike, srednje i male članke prikazati sav prostor Bosne i Hercegovine, sve općine, sve rijeke i planine, sva naseljena veća mjesta, sve prirodne i turističke znamenitosti, sve veće gospodarske subjekte, baštinu posebice većinsku hrvatsku, kulturne spomenike, arheološke lokalitete, školstvo, zdravstvo, promet, znanstvene discipline, biljni i životinjski svijet, industrijske grane, glazbu, umjetnička dostignuća, sve značajnije povijesne događaje od prapovijesti do suvremenog doba te konačno značajne osobe iz svih oblasti života. Kod osoba obuhvaćene su 85 % znamenitih hrvatskih osoba a ostatak će biti osobe drugih naroda koje su se nalazile na čelu političkih, gospodarskih i društvenih sustava gdje su živjeli i stvarali Hrvati.

U projektu ***Hrvatske enciklopediju Bosne i Hercegovine*** sudjeluje preko 120 znanstvenika, kulturnih i javnih djelatnika, s ukupnih prostora Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske.

Suradnici na projektu su:

UREDNICI STRUKA

Agronomija	Jure Beljo		Miro Petrović
	Zdravko Devetak	Kemija	Vladimir Miličević
Arheologija	Marko Babić	Književnost	Vlado Pandžić
	Veljko Paškvalin	Likovna umjetnost	Slavko Harni
Arhitektura	Vladimir Milinović		Ante Kainić
Arhivistika	Matko Kovačević	Lingvistika	Dalibor Brozović
Bibliotekarstvo	Dženana Tuzlak	Matematika	Vlado Cigić
Biologija	Željka Bjelčić	Medicina	Ljubo Šimić
Botanika	Čedomil Šilić	Novinarstvo	Ivo Lučić, Drago Marić
Crkvena povijest	Tomo Vukšić	Pedagogija	Mladen Bevanda
	Marko Karamatić	Politika	Ivan Primorac
Demografija	Snježana Musa	Pomoćne povijesne	
Ekonomija	Franjo Ljubić	znanosti	Radoslav Dodig
Etnologija	Astrida Bugarski	Povijest	Krešimir Regan
	Ivanka Miličević-Capek		Pavo Živković
Etnografija	Astrida Bugarski	Pravo	Božo Žepić
	Ivanka Miličević-Capek	Promet	Pavo Boban
Film	Vlatko Filipović	Religija	Tomo Vukšić
Fizika	Stjepan Marić	Rudarstvo	Fabijan Trubelja
	Slavenka Vobornik	Sociologija	Slavo Kukić
Filologija	Dalibor Brozović		Ivan Markešić
Filozofija	Serafin Hrkač	Strojarstvo	Ante Mišković
	Željko Pavić	Šport	Drago Kovač
Geografija	Snježana Musa		Stjepan Kljuić
Geodezija	Ivan Lesko	Šumarstvo	Konrad Pintarić
Glazba	Vinko Krajtmajr		Dalibor Ballian
	Ljubo Begić	Veterina	Ante Nevjestić
Iseljeništvo	Vladimir Šoljić	Vojništvo	Martin Bevanda
	Tomislav Ćorić	Župe (katoličke)	Ivan Markešić.
Kazalište	Radovan Marušić		

SURADNICI NA IZRADBI ENCIKLOPEDIJE SU:

Admirata Lučić, Adnan Silajdžić, Alojzije Ištuk, Ana Rimanić, Ancila Bubalo, Andrija Nikić, Andrija Zirdum, Anđeklo Barun, Ante Kajinić, Ante Mišković, Ante Nevjestić, Ante Škegro, Ante Šoljić, Anto Orlovac, Astrida Bugarski, Beata Prkačin, Benedikt Vujica, Bernardin Matić, Boško Pešić, Božo Žepić, Cecilija Firić, Čedomil Šilić, Dalibor Ballian, Dalibor Brozović, Damir Boras, Dario Čepo, Dolores, Grmača, Dragan Ressner, Drago Kovač, Drago Marić, Dražen Kutleša, Drijenka Pandžić-Kuliš, Dubravko Lovrenović, Dženana Tuzlak, Fabijan Trubelja, Frano Ljubić, Franjo Marić, Goran Sunajko, Hrvoje Milošević, Ibrahim Krzović, Ignacije Gavran, Ines Kezić, Ismen Bušatlić,Ivan Anđelić, Ivan Cvitković, Ivan Lesko, Ivan Markešić, Ivan Primorac, Ivanka Miličević-Capek, Ivica Puljić, Ivo Čolak, Ivo Lučić, Jakov Pehar, Janja Bošković, Jaroslav Vego, Josip Muselimović, Jozo Sopta, Juraj Njavro, Juraj Novosel, Jure Beljo, Juro Babić, Konrad Pintarić, Korana Cigić, Krešimir Regan, Ladislav Fišić, Lidija Fekeža, Luka Babić, Luka Markešić, Ljiljana Marjanović, Ljubo Begić, Ljubo Šimić, Marina Protrka,Marko Babić, Marko Josipović, Marko Karamatić, Marko Semren, Martin Bevanda, Matko Kovačević, Mato Mrkonjić, Mato Zovkić, Mazllom Kumnova, Milko Brković, Miljenko Karačić, Mirjam Gadža, Mirko Marjanović, Miro Petrović, Miro Vrgoč, Mladen Bevanda, Nikola Borić, Pavo Boban, Pavo Živković, Radoslav Dodig, Radovan Marušić, Robert Jolić, Serafin Hrkač, Slavko Harni, Slavko Slišković, Slavo Kukić, Snježana Musa, Snježana Vasilj, Srećko Matko Džaja, Stjepan Kljuić, Tatjana Delibašić, Tomislav Ćorić, Tomislav Kaniški, Tomislav Premerl, Tomislav Slokar, Tomo Vukšić, Velimir Blažević, Veljko Paškvalin, Vendelin Karačić, Vine Mihaljević, Vladimir Milinović, Vlado Cigić, Vlado Marić, Vlado Pandžić, Vlado Sučić, Vlado Šoljić, Vlatko Filipović, Zdenko Jajčević, Zdravko Devetak, Zoran Primorac, Žarko Primorac, Željka Bjelčić, Željko Ivanković i Željko Pavić.

Hrvatska enciklopedija Bosne i Hercegovine je dovršena i tiskana te su održane promocije u Sarajevu i Mostaru. Velika promocija je održana 23. lipnja 2009. godine u prepunoj dvorani Narodnog pozorišta u Sarajevu. Na promociju su pozvani i odazvali se uglednici iz političkog, društvenog i znanstvenog života u Sarajevu. Promotori su bili aktualni Predsjednik ANUBiH akademik Božidar Matić, pomoćni biskup Vrhbosanski dr. Pero Sudar, zamjenik glavnog urednika i izvršni urednik dr. Ivan Markešić i Ivan Anđelić, ravnatelj Hrvatskog leksikografskog instituta BiH.

Druga velika promocija održana je 30. lipnja 2009. godine u kongresnoj dvorani hotela Ero u Mostaru. Promotori su bili: msgr. dr. Ratko Perić, biskup mostarsko-duvanjski koji je u širokom pozdravnom govoru obuhvatio suštinu djela, te prof. dr. Jakov Pehar glavni urednik Hrvatske Enciklopedije Bosne i Hercegovine, dr. Vlado Majstorović, rektor Sveučilišta u Mostaru, dr. fra Rober Jolić, suradnik na izradbi Hrvatske Enciklopedije Bosne i Hercegovine.

Promocije i u Mostaru i u Sarajevu su izuzetno medijski popraćene ističući ne podijeljene pozitivne ocjene djelu.

Promocija HE BiH u Sarajevu, 23. lipnja 2009. godine
slijeva na desno akademik Božidar Matić, prof. dr. Ivan Markešić,
pomoćni biskup Vrhbosanski dr. Pero Sudar, ravnatelj HLI BiH Ivan Anđelić

Promocija HE BiH u Sarajevu

Promocija HE BiH u Sarajevu, Krunoslav Cigoj i Ivica Šarić

Promocija HE BiH u Sarajevu,

Promocija HE BiH u Sarajevu,
Vladimir Šoljić i Enver Bečirević

Promocija HE BiH u Sarajevu,

Promotori HE BiH u Mostaru, 30. lipnja 2009. godine
Ivan Anđelić ravnatelj HLI BiH, rektor Sveučilišta u Mostaru prof. dr. Vlado Majstorović,
glavni urednik HE prof. dr. Jakov Pehar, dr. fra Robert Jolić

Promocija HE BiH u Mostaru,
slijeva na desno mr. Vladimir Šoljić, Franjo Boras, biskup dr. Ratko Perić,
dr. fra Andrija Nikić, gradonačelnik Mostara Ljubo Bešlić

Promocija HE BiH u Mostaru,
provincijal fra Ivan Sesar, gen. konzul RH Velimir Pleša

Promocija HE BiH u Mostaru,

Promocija HE BiH u Mostaru,

Promocija HE BiH u Mostaru,
bariton Ferdinad Zovko

Pored projekta Hrvatska enciklopedija Bosne i Hercegovine Znanstveno vijeće je usvojilo i projekt Bosna i Hercegovina: ***Politička i kulturna povijest***. Na čelo projekta imenovan je prof. dr. Dubravko Lovrenović, profesor na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu. Projekt će biti urađen od skupine najeminentnijih povjesničara hrvatske provenijencije, među kojima ističemo akademika Srećka Džaju.

Hrvati drže da je Bosna i Hercegovina njihova domovina, te je s toga vole, izgrađuju i o njoj rado pišu. Pisanje o njoj može biti u raznim formama, a jedno od najtežih, najodgovornijih je pisanje njezine povijesti. Do sada se pojavilo više pisanih povijesti Bosne i Hercegovine koje su znanstveno zastarjele sa stajališta interpretacije povijesnih vrela, metodologije, ideoloških opterećenja pa čak i tendencioznih nakana u težnji podcrtavanja značaja nekih povijesnih događaja i epoha. Naročito je to karakteristično za neka izdanja nastala tijekom rata i poraća. Povijest se u današnjim bosanskohercegovačkim uvjetima često pretače u pseudoznanost, a odatle u dnevnu politiku. Ta pojava nije jučerašnjeg datuma, i u bosanskohercegovačkoj historiografiji može se označiti braudelovski formuliranom *pojavom dugog trajanja*. Robujući nedovršenoj povijesti, bosanskohercegovačkih narodi ostaju ***narodi prostora*** umjesto da se razviju u ***narode vremena***. Ovoj zarobljenoj historiji oduzeta je njezina *veličanstvena nepredviđenost*.

O tome zorno svjedoče sinteze povijesti Bosne i Hercegovine publicirane neposredno uoči rata, tijekom i nakon rata. Iako nejednake znanstvene kvalitete one u cijelosti ipak ne zadovoljavaju potrebe za jednom sveobuhvatnom rekonstrukcijom prošlosti Bosne i Hercegovine, ostajući uglavnom u okvirima narativno-pozitivnog diskursa.

Da bi se popunila praznina o obradi integralne povijesti Bosne i Hercegovine od prapovijesti do suvremenog doba, te svim događajima i kulturi dao približno jednak i znanstveno utemeljen značaj, javlja se potreba izradbe i objavljivanja ovog djela.

U razdoblju povijesnih događanja od prapovijesti do suvremenog doba postoje razdjelnice u pristupu i objašnjenju tih događanja gdje još uvijek nema znanstvenog suglasja između hrvatskih, srpskih i bošnjačkih znanstvenika. Trebat će vremena da se usuglase te znanstvene postavke, što potrebu za nastankom ovog djela čini još naglašenijom. Hrvati će znanstvenoj i široj javnosti ponuditi sintezu ukupne povijesti Bosne i Hercegovine prema svom vlastitom uvjerenju, zasnovanom na povijesnim vrelima, objavljenim u znanstvenim radovima domaće i inozemne provenijencije i služenju znanstvenoj istini. Djelo će pokušati dati objektivan sud o događajima, povijesnim razdobljima i utjecajima svih relevantnih čimbenika na ukupan civilizacijski hod naroda Bosne i Hercegovine, od prapovijesti do danas. Osnovna nakana ovog projekta nije dokazivati čija je Bosna – srpska, hrvatska ili bošnjačka – nego da iz najšire povijesne perspektive, slijedeći postulate moderne historiografije, odredi mjesto Bosne i Hercegovine u tijekovima opće historije.

Uvjereni smo da se uz sudjelovanje afirmiranih suvremenih povjesničara iz BiH mogu otkloniti sporne povijesne dvojbe, trasirati jasan put prema budućnosti i formirati minimum znanstvenog konsenzusa o još uvijek otvorenim pitanjima i kontraverzama koje bosanskohercegovačku historiografiju poput sjenke prate najmanje dva stoljeća.

Djelo će biti oslobođeno od političkih i ideoloških utjecaja, što će mu osigurati znanstveni dignitet i dati primjeren interes, jer je većina dosadašnjih objavljenih sintetskih djela prožeta tendencijama iz političkog ambijenta vremena u kojem su pisana.

Kod odabira znanstvenika za rad na ovom djelu vodilo se računa o njegovom znanstvenom opusu, vrednovanju njegovog rada u domaćim i inozemnim znanstvenim krugovima te uža specijalnost u povijesnom istraživanju. Veći broj znanstvenika uključenih u ovaj projekt posjeduje potvrđene europske pa i svjetske reference, što unaprijed garantira kvalitetu djela čija se izradba očekuje. Uvjereni smo da će ovo djelo pobuditi interes ne samo u znanstvenoj nego i u široj javnosti, studentskoj i školskoj populaciji i da će prodajom pokriti većinu troškova izradbe i tiskanja.

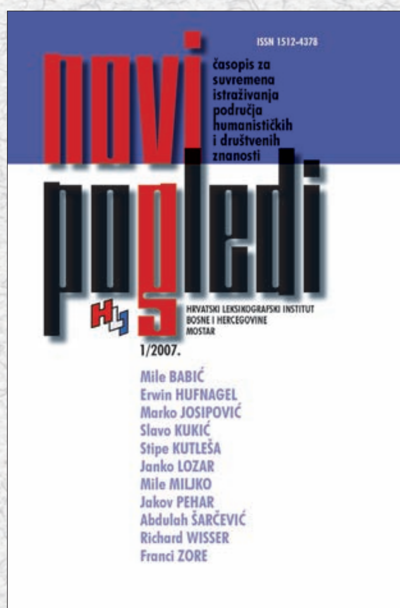
Pošto je država Bosna i Hercegovina tek tijekom prošlog rata stekla potpuni suverenitet, logično je da se u mnogim segmentima postavlja prema svojim unutarnjim i vanjskim strukturama na taj način. Radi toga je neophodno izraditi atlas Bosne i Hercegovine, što zahtijeva veoma velike znanstvene i financijske napore, pa se prišlo manjem obimu kroz Projekt izradbe zemljopisnih karata sa svim podatcima neophodnim za sve korisnike, a posebice kod sudionika obrazovnog sustava.

Reforma obrazovanja u BiH ima za cilj prvenstveno oslobađanje od suvišnih činjenica i rasterećenje učenika od prevelike količine faktografije. Opredjeljenje suvremenog svijeta na regionalni princip razvoja unosi sasvim novo svjetlo u naš način obrazovanja. Naime, ono što smo do sada izučavali kao nacionalne predmete, a to su, među ostalim, povijest i geografija, mora proširiti granice. To znači da **Bosna i Hercegovina jest naša država, ali je moramo promatrati kao dio zajednice, odnosno kao jednu od zemalja Jugoistočne Europe i kao takvoj utvrditi komparativne prednosti i nedostatke našega položaja** u njoj. Iako još nije definirano da li će se i dalje primjenjivati sustav koncentričnih krugova ili sustav razvojnosti, ostaje činjenica da upravo kartografija ima svoju budućnost u našem obrazovanju. Ona, naime, omogućava pohranu svih mogućih znanja na karti. Naučiti učenike koristiti se kartom znači osposobiti ih za korištenje svih znanja.

Upravo to je, kao uostalom i nedovoljan broj i nekvalitetnih ponuda karata na našem tržištu navelo nas je na ideju da pružimo i nastavniku i učeniku preko različite serije kvalitetnih karata mogućnost za reformu nastavnog sata i reformu principa u nastavi.

Znanstveno vijeće na svojoj sjednici od 26. lipnja 2007. godine je usvojilo projekt izradbe zemljopisnih karata Bosne i Hercegovine. Na čelo projekta imenovana je prof. dr. Snježana Musa s Fakulteta prirodoslovno matematičkih i odgojnih znanosti Sveučilišta u Mostaru i Prirodno matematičkog fakulteta Univerziteta u Sarajevu.

Da bi ukupnu znanost i edukaciju mladih, a i afirmiranih znanstvenika primakli europskoj znanstvenoj misli te njihove radove prezentirali ne samo domaćoj znanstvenoj i ostaloj javnosti na Znanstvenom vijeću od 26. lipnja 2007. godine usvojen je projekt časopisa s međunarodnom recenzijom, na čijem čelu se nalazi dr. Željko Pavić u svojstvu glavnog urednika, filozof, dugogodišnji znanstvenik u Leksikografskom zavodu *Miroslav Krleža* iz Zagreba. Časopis će izlaziti pod nazivom *Novi pogledi*.

Časopis *Novi pogledi* zamišljen je kao izvorni znanstveni časopis, u kojemu će biti objavljivana suvremena istraživanja s područja humanističkih i društvenih znanosti. Stoga časopis *Novi pogledi* ima dvije temeljne zadaće: prvo, afirmiranje najnovijih znanstvenih uvida s područja spomenutih znanosti, drugo, treba poslužiti kao podloga za buduće obogaćivanje novih leksikografskih izdanja Hrvatskog leksikografskog instituta u Mostaru. Pri tom će se poštovati načelo potpune otvorenosti za interdisciplinarnu suradnju, u čemu se sagledava i neposredna korist za temeljnu zadaću naše kuće: nove znanstvene spoznaje i uvidi trebaju sâmom našem enciklopedijsko-leksikografskom poslu otvarati nove mogućnosti vlastitoga samouobličavanja, u kojemu do izravnoga posredovanja dolaze ukorijenjenost u vlastitoj predaji, sudjelovanje u aktualnim duhovnim i znanstvenim gibanjima i – ne naposljetku – odrednice naše uzmožne budućnosti.

Sukladno toj temeljnoj nakani, časopis *Novi pogledi* sadržajno je zamišljen tako da će se sastojati od dva tematska bloka, jedan iz humanističkih, a drugi iz društvenih znanosti, u kojima će biti obrađivane najzanimljivije teme i uvidi s područja spomenutih znanosti. Teme i probleme ne namjerava sugerirati redakcija, nego upravo, obratno, očekuju se prijedlozi suradnika.

U trećem, redovitom dijelu pod naslovom *Studije*, kane se objavljivati za tematski blok nevezana, no jednako tako vrijedna izvorna znanstvena istraživanja.

Povrh toga, posljednji dio redovito će donositi recenzije, prikaze i osvrte na aktualne publikacije s područja spomenutih znanosti.

UREĐIVAČKE PREFORMANSE ČASOPISA

Nakladnik: Hrvatski leksikografski institut, d.o.o. Mostar
Za nakladnika: Ivan Anđelić
Glavni urednik: dr. Željko Pavić
Odgovorni urednik: dr. Ivan Markešić
Naziv časopisa: Novi pogledi

Uredništvo:

Mile Babić (Sarajevo)
Ivan Cvitković (Sarajevo)
Erwin Hufnagel (Koblenz)
Željko Ivanković (Sarajevo)
Marko Josipović (Sarajevo)
Slavo Kukić (Mostar)
Stipe Kutleša (Zagreb)
Dubravko Lovrenović (Sarajevo)
Zvonko Miljko (Mostar)
Jakov Pehar (Mostar)
Iko Skoko (Mostar)
Abdulah Šarčević (Sarajevo/Tucson/Arizona)
Krešimir Šego (Mostar)
Richard Wisser (Mainz)
Franci Zore (Ljubljana).

U okviru svoje nakladničke djelatnosti Institut je pokrenuo biblioteku *Pogled* u kojoj se tiskaju djela od posebnog značaja za kulturu u Bosni i Hercegovini. Do sada su objavljena djela:

1. ***Prvo lice jednine,*** autora akademika Dalibora Brozovića
2. ***Pogled iznutra,*** autora Ivana Anđelića
3. ***Muke i pouke po hrvatskom jeziku u Bosni i Hercegovini,*** autora Vlade Pandžića
4. ***Dizajn humanog održivog razvoja i ekonomski razvoja,*** autora Zorana Trputeca
5. ***Usmene epske pjesme iz Neretve kod Konjica,*** prikupio i zapisao dr. sc. Pavo Anđelić
6. ***Ekonomika seljačkih gospodarstava,*** autora dr. Vladimira Trninića.

Nakon objavljivanja prvog sveska Hrvatske enciklopedije Bosne i Hercegovine očekivati je da će se omogućiti nastavak na dovršetku drugog i ostalih svezaka.

Hrvatski leksikografski institut se permanentno nalazi u oskudici financijskih sredstava za realizaciju svojih projekata i uopće za normalan rad. Pored uloženih sredstava za rad Instituta pri registraciji od 10.000,00 KM Hrvatska zajednica Herceg Bosna je ovoj ustanovi dodijelila prostor za rad, tehničku opremu i svoje tehničko osoblje. Bez Hrvatske zajednice Herceg Bosna Institut uopće ne bi mogao funkcionirati. Moramo spomenuti da je projekt Hrvatske enciklopedije Bosne i Hercegovine djelomično financiran od Fondacije za nakladništvo Vlade Federacije Bosne i Hercegovine i sredstava namijenjenih za pomoć znanstvenim i zdravstvenim ustanovama Vlade Republike Hrvatske. Bez njihove pomoći projekt bi se razvijao sporije jer izradba ovog projekta zahtijeva velike troškove izuzev naknada autorima a koji se odnose na sjednice Znanstvenog vijeća, sjednice redakcija u Sarajevu, Zagrebu i Mostaru. Interesantno, svi se znanstvenici revnosno odazivaju na pozive uz naknadu samo materijalnih putnih troškova.

CENTAR ZA ISTRAŽIVANJE I DOKUMENTACIJU HRVATSKE ZAJEDNICE HERCEG BOSNA

Vlada Hrvatske Republike Herceg Bosne svojom odlukom broj: 01-1-623/93 od 3. studenog 1993. godine imenovala je Komisiju za utvrđivanje ratnih zločina učinjenih na teritoriji Hrvatske Republike Herceg Bosne.

U Komisiju su imenovani:

1. Marinko Škobić, predsjednik
2. Marko Martinović, član
3. Berislav Vlaho, član
4. Mladen Jurišić, član
5. Josip Muselimović, član
6. Ivan Bagarić, član
7. Vladimir Pogarčić, član
8. Srećko Glibić, član
9. Ignac Koštroman, član.

Za tajnika je imenovan Ivica Šimunović.

Osnovna djelatnost rada Komisije u navedenom sastavu je određivanje strategije i organizacije rada za prikupljanje dokumentacije o ratnim zločinima učinjenim tijekom rata na ovom prostoru.

Nakon formiranja Međunarodnog suda za ratne zločine počinjene na području bivše Jugoslavije od strane Ujedinjenih naroda Komisija je stupila u kontakt s Međunarodnim sudom i to s njegovim predstavnikom Tonijem Kapelmanom, šefom ispostave toga suda u Zagrebu.

Suradnja se odvijala kroz posjete istražitelja Mostaru i drugim mjestima gdje su dolazili po šest istražitelja i prevoditelja i uzimali iskaze od 25 do 30 svjedoka. Sav materijal su preuzimali i odnosili, a ostale iskaze koje bi prikupili članovi komisije su predavani ispostavi toga suda u Zagrebu. Ispitivanje jednog svjedoka bi trajalo po cijeli dan, a nerijetko i dva dana. Na čelu istražiteljskog tima je bio Francuz Regis Abribat. Ovaj tim je vrlo kvalitetno obradio zločine nad Hrvatima u dolini Neretve, posebno onaj u Grabovici i izrazio uvjerenje da će optužnice biti podignute u najskorije vrijeme. Iz nama nepoznatih razloga, potpuno iznenada ovaj tim je raspušten. Dolazili su novi timovi koji su nastavili rad s puno manjim intenzitetom i neusporedivo manjim učinkom. Navedeni timovi su 27 puta posjetili našu Komisiju i uradili sve što je po njihovoj procjeni bilo potrebno za podizanje optužnice. Zašto te optužnice nisu podignute, odnosno zašto su učinci haških istražitelja i naše Komisije ostali bez završnih aktivnosti (optužnica) - nije nam poznato.

Komisija se od početka rada suočavala s nedostatkom financijskih sredstava. Kad je HR HB prestala postojati Komisija je ostala u potpunosti bez financijske potpore. Članovi Komisije su privremeno našli manji izvor sredstava na način da su na temelju dokumentacije kojom su raspolagali uradili knjigu DOSSIER koja je prevedena na engleski, a njezinom prodajom namaknuta su određena financijska sredstva. Kad je i taj izvor prestao postojati Komisija se obratila Glavnom vijeću Herceg Bosne s molbom da mu zbog nemogućnosti nastavka rada preuzme dokumentaciju. G vijeće Hrvatske zajednice Herceg Bosne je zahtjev Centra prihvatilo. Dokumentacija je preuzeta ali je zbog nedostatka prostora u Hrvatskoj zajednici Herceg Bosne fizički u najvećoj mjeri ostala tamo gdje je i ranije bila. Dokumentacija se putem Glavnog vijeća Hrvatske zajednice Herceg Bosne može koristiti (to je rađeno i do sada) za potrebe istraživanja, kao i u sudskim procesima.

HRVATSKI KULTURNI CENTAR BANJA LUKA

Pokušavajući svoju djelatnost proširiti na Republiku Srpsku Hrvatska zajednica Herceg Bosna je zajedno sa Humanitarno – kulturnom udrugom *Danica* iz Banja Luke, Hrvatskim pjevačkim društvom *Nada* iz Banja Luke i Radio *Kontakt* iz Banja Luke na Osnivačkoj skupštini od 3. 4. 2003. godine utemeljila Hrvatski kulturni centar kao zajednicu hrvatskih nevladinih udruga. Hrvatski kulturni centar je registriran kod Osnovnog suda u Banja Luci pod brojem: F – 1 – 192/03 od 1. 9. 2003. godine.

Novostvorenoj udruzi je općina Banja Luka ustupila u samom središtu grada prostor koji je opremljen, a sastoji se od manje dvorane, Internet kluba i male knjižnice. Za predsjednika Upravnog odbora je izabran književnik Zvonko Tarle. Odmah po formiranju pripremio se obiman program koji je do sada ostvaren s preko 100 glazbenih, književnih, slikarskih i ostalih kulturnih sadržaja. Ističemo programe za 2005. i 2006. godinu.

Značajnije manifestacije i program u 2005. godini:

- Dani hrvatske kulture
- Dan Tuzle
- Dani Banjalučke dijaspore
- Književni utorak
- Dani Zagrebačke škole animiranog filma
- Hommage sv. ocu Ivanu Pavlu Drugom (HKU Danica)
- Hommage Nasihi Kapidžić
- Hommage Nikoli Šopu.

Panorama Banja Luke

U programu su sudjelovali značajni umjetnici, znanstveni, javni i politički radnici, profesori univerzitetâ iz Bosne i Hercegovine, Hrvatske i Regiona:

- Mile Stojić, književnik
- Hasija Borić, dramska umjetnica, glumica iz Sarajeva
- Zoran Tadić, filmski redatelj iz Zagreba
- Šimo Ešić, književnik iz Tuzle
- Atif Kujundžić, književnik iz Lukavca
- Zdenko Novak, arhitekt, slikar, glazbenik iz Tuzle
- Goran Karan, pjevač iz Splita
- Miodrag Živanović, profesor Univerziteta, sociolog iz Banja Luke
- Amir Talić, književnik iz Sanskog Mosta
- Muhamed Đedović, književnik iz Tuzle
- Franjo Bratić, književnik iz Usore
- Džana Muminović, književnica iz Zagreba
- Igor Božović, književnik i novinar iz Mostara
- Ivica Bodulica, književnik i glavni urednik Radio postaje Usora
- Aleksandra Čvorović, književnica iz Banja Luke
- Jovan Bojović, književnik iz Banja Luke
- Slavko Podgorelec, novinar i pjesnik iz Banja Luke
- Vehid Gunić, novinar iz Sarajeva
- Željko Đurđević, književnik iz Banja Luke
- Ismet Bekrić, književnik iz Banja Luke, živi u Ilirskoj Bistrici
- Idriz Saltagić, književnik iz Londona
- Fuad Balić, kulturolog iz Banja Luke
- Lidija Bajuk, glazbenik iz Zagreba
- Sunčica Veldić, pjesnikinja iz Zagreba
- Alojz Ćurić, slikar i pjesnik iz Banja Luke
- Nenad Radanović, književnik iz Sarajeva
- Enisa Osmančević Ćurić, književnica iz Banja Luke
- Beba Kapidžić, likovna pedagoginja i slikarica iz Banja Luke
- Tereza Kesovija, glazbenica i pjevačica iz Zagreba.

Unutrašnjost Hrvatskog kulturnog centra Banja Luka

Klapa sv. Juraj, iz Splita
Kvartet Rucner, iz Zagreba

* Bordo Dovniković, slikar, animator, karikaturist iz zagreba
* Tanja Stupar, književnik iz Banja Luke
* Elda Heldić, student, pjesnik iz Banja Luke
* Ljiljana Tomljenović, književnik iz Gradiške
* Kristina Mrđa, književnica i profesorica iz Banja Luke
* Ana Karan, slikarica iz Banja Luke
* Dušan Kecman, novinar i umjetnički fotograf iz Banja Luke
* Snježana Vignjević, slikarica iz Banja Luke
* Tatjana Luković, umjetnička fotografkinja
* Dražen Grujić, student, pjesnik iz Banja Luke
* Ernest Zavilla, student, prozni pisac i novinar iz Banja Luke
* Anto Stanić, pjesnik iz Kreševa
* Dragan Mučibabić, književnik iz Viteza
* Vanja Bavrka, pjesnikinja iz Travnika
* Zejćir Hasić, književnik iz Brčkog
* Amra Đuzel, primijenjena umjetnica iz Banja Luke.

IZLOŽBE U Hrvatskom kulturnom centru u 2005.

- Hrvatski turistički plakat, HTZ Zagreb
- Zagrebačka škola animiranog filma, Zagreb
- SOS za petoimenu rijeku /Ljubuški, Split, Imotski
- Edo Murtić PRKOS SMRTI, Zagreb
- Sanela Dujić, Banja Luka (akademska slikarica, umrla prije 6 godina, u svojoj 28. godini)
- Dušan Kecman, fotografije, Banja Luka
- Nemanja Šiljegović, multimedijalne vizualne instalacije Banja Luka
- Tatjana Luković, umjetnička fotografkinja iz Beograda
- Sergej Vutuc, Nizozemska, Hrvatska
- Amra Đuzel, Banja Luka
- Dokumenti – Adem Čejvan
- Dokumenti – Nasiha Kapidžić
- LETVA, skejt kultura, Projekt Nizozemska-Hrvatska

Nastup Krunoslava Cigoja

Zvonko Tarle, predsjednik HKC Banja Luka
Alojz Ćurić, akademski slikar uz izložbu slika

- Klub knjige *NIKOLA ŠOP* – izložbe hrvatskih nakladnika
- Ana Karan.

HKC je ostvario cjelodnevno radno vrijeme, ima preko 500 redovitih članova, a u 2005. je realizirano preko 100 programa. Malo se koja institucija kulture i gradu može pohvaliti takvim obimom i osobito takvom kvalitetom programa. HKC je ostvario vrhunske programe – Koncert Kvarteta Rucner, svjetski glasovitog gudačkog kvarteta iz Zagreba, izložbu Ede Murtića, Sanele Dujić, koncert Klape sv. JURAJ, Tereze Kesovije, Gorana Karana, Lidije Bajuk, tiskao knjige najbisernije banjalučeke pjesnikinje Nasihe Kapidžić i najbolje suvremene banjalučke pjesnikinje Enise Osmančević Ćurić, organizirao preko 20 književnih večeri najvišeg dometa...

U 2006. godini, od 7. veljače, organizirani su sljedeći programi:

DANI HRVATSKE KULTURE

* Hommage Tinu Ujeviću
* Goran Matović, monodrama SAN I LUDILO
* Promocija knjige MOST NA MILJACKI Tina Ujevića, izbor Ante Ivanković
* Goran Mikulić
* Književnost Hrvata Srednje Bosne – Vitez
* Anto Zirdum, književnik iz Viteza
* Dragan Mučibabić, književnik iz Viteza
* Ozrenka Fišić, književna kritičarka i etnologinja iz Travnika,
Pisac domaćin Kristina Mrđa

* Promocija *BANJALUČKIH ŽUBORA*, knjiga 8.
* Ismet Bekrić, Jovan Bojović, Zvonko Tarle, Fuad Balić

* Književna večer i promocija knjige Nikole Vučaka

* Koncert Zbora Turopoljska zvona, Velika Gorica, Hrvatska,
dirigentica Snježana Špehar

* Dani HKD Napredak, Zagreb
* Monodrama PROROK u izvođenju Vinka Kraljevića
* Recital poezije Nikole Šopa, Dramski studio HKD Napredak

* Koncert Amele Priganice. Sopran
* Podnevni koncert i posjeta Trapistima.

Izložbe

- Ozrenka Fišić, fotografije, *ČUVARI VREMENA U DOLINI LAŠVE* art/Fakt, godišnjica HKD, Ranko Risojević i dr. Miodrag Živanović, dr. I. Tomljenović
- Nerica Osmančević, Salesburk, Akvareli
- David Capone, fotografije
- Nikola Vučk, ulja na platnu
- STARI BOSANSKI GRBOVI, s. Tribinom dr. Dubravko Lovrenović, Sarajevo o modernom pristupu povijesti izučavanju problema heraldike.
Koncert Grupe TORANJ

Književni utorak, redoviti program, utorkom - mladi pisci čitaju svoje radove, susreti s afirmiranim književnicima – 7 seansi u 2006. godini.

Okrugli stolovi, tribine, suradnja u aktivnostima projekta
RAVNOPRAVNOST POLOVA NVO Žene To Mogu, Banja Luka

Okrugli stol s Friedrich Eberet Schtifutng o europskim integracijama.

Udruga se stalno sukobljava s problemima materijalno-financijskih sredstava za njezin rad za pokriće minimalnih troškova organizacije brojnih kulturnih manifestacija.

CROBIH fond
PRIVATIZACIJSKI INVESTICIJSKI FOND

Sredinom lipnja 2000. godine, na inicijativu Hrvatske zajednice Herceg Bosna u njezinim prostorijama održan je sastanak zainteresiranih subjekata radi utemeljenja privatizacijskog investicijskog fonda. Naime, Hrvatska zajednica Herceg Bosna je procijenila da građani imaju veoma veliki broj certifikata s vrijednostima u milijardama KM, koji bi mogli propasti ako se ne provede valjana edukacija građana i formiraju fondovi. Ta procjena se temeljila da Hrvati znatno manje vjeruju u tek novoformirane državne institucije, a u isto vrijeme se znalo da vrijednosni papiri koje posjeduju imaju ograničeno vrijeme trajanja. Okupljanjem više građana i koncentracijom certifikata u fond postoji mogućnost otkupa mnogih poduzeća kroz nastupajuće raspisane opće pozive za privatizaciju.

Inicijativa za uspostavljanje ovakvog Fonda ima veliki značaj za održanje i napredak Hrvata na području Hrvatske zajednice Herceg Bosne kao i u cijeloj Bosni I Hercegovini, posebno s ekonomskog aspekta, s obzirom na činjenicu da velik broj Hrvata nije mogao koristiti pravo otkupa društvenog stana niti je bio u ravnopravnom položaju kod kupovanja ponuđenog državnog kapitala u privatizaciji zbog nerazmjera između veličine ponuđenog kapitala i iznosa kojeg su individualno građani dobili na svoje račune.

Samim imenom Fonda, CROBIH FOND, pokazuje se nedjeljivost Hrvata u Bosni i Hercegovini, odnosno njihovu pripadnost Bosni i Hercegovini, bez obzira u kojem dijelu BiH žive ili potječu, ili da li trenutno žive u nekoj drugoj državi.

Konkretni koraci odnosno aktivnosti na realizaciji inicijative uspostavljanja ovakvog Fonda su bili:

Na sastanku je dogovoreno da se formiraju tri fonda, i to dva u Mostaru i jedan u Srednjoj Bosni. Dogovoreno je da osnivači budu Hercegovačka banka d.d. Mostar sa 80 % temeljnog kapitala i Aura banka d.d. Vitez sa 20 % temeljnog kapitala. Temeljni kapital je uplaćen i službeno je formirano Društvo za upravljanje privatizacijskim investicijskom fondovima CROBIH-INVEST d.o.o. Mostar. Društvo je upisano u sudski registar kod Županijskog suda u Mostaru, dana 25. 9. 2000. godine, pod brojem: U/1-1340/2000, registrirano kod Federalnog zavoda za statistiku pod brojem: 04-32.5-1/00 i potpisan ugovor s Registrom vrijednosnih papira Federacije Bosne i Hercegovine broj: 05-U-PIF-09/00 dana 12. 10. 2000. godine.

Po registracijskim aktima Društvo ima Skupštinu, Nadzorni odbor i direktora. U Nadzorni odbor su imenovani:

1. Ivan Anđelić, dipl. iur., predsjednik
2. Tihomir Bekavac, dipl. ing. stroj.
3. Marko Marušić, dipl. ecc.

Nadzorni odbor je imenovao Antu Kolobarića, dipl. ecc. za direktora Društva, a Mladena Prusinu, dipl. iur. za direktora Fonda.

Pripremio se promidžbeni materijal i uspostavila vrlo široka mreža akvizitera za upis certifikata i pristupilo se širokoj aktivnosti prikupljanja certifikata. Da bi Fond mogao biti registriran kod Komisije za vrijednosne papire trebalo je prikupiti 200.000.000,00 KM certifikata. Od studenog 2000. godine do sredine veljače 2001. godine u Fond je upisano 308.314.769,44 KM certifikata od strane 32.131 građanina.

Upisnici u Fond su najvećim dijelom bili Hrvati iz županija s većinom ili pretežno hrvatskim građanstvom, odnosno iz Zapadne Hercegovine, Mostara i doline Neretve, srednje Bosne, Posavine, Herceg-bosanske županije i Tuzle, a manjim dijelom iz Sarajeva i dijelova Republike Srpske, odnosno gradova Banja Luka, Grahovo, Glamoč, Drvar i Brčko.

Interesantno, u Fond se upisao znatan broj građana drugih narodnosti, što je znak povjerenja i ohrabrenja za Nadzorni odbor i menadžment Društva i Fonda.

Fond je formirao portfelj vrijednosnih papira tako što je prikupljenim certifikatima sudjelovao u javnim pozivima za kupovinu državnih poduzeća koja su ponuđena od strane Agencija za privatizaciju po županijama i na razini Federacije Bosne i Hercegovine i to u razdoblju od svibnja 2001. do prosinca 2003. godine, nakon čega više nije bilo javnog upisa dionica u privatizaciji. Portfelj vrijednosnih papira se sastojao inicijalno od 78 poduzeća u kojima je Fond imao vlasničko sudjelovanje od 0,5 % do 42 %.

Na javnim pozivima za kupovinu dionica poduzeća ponuđenih od strane agencija za privatizaciju Federacije BiH i županija Fond je kupio dijelove poduzeća u Sarajevu, Tuzli, Konjicu, Mostaru, Čapljini i drugim mjestima stalno procjenjujući bonitet kapitala i izvjesnost ulaganja.

Nakon uvođenja prinudne uprave nad Hercegovačkom bankom, koja je uložila 80 % kapitala, prinudna upraviteljica Toby Robinson je smijenila dva člana Nadzornog odbora Ivana Anđelića i Tihomira Bekavca, ističući prilikom smjene da su izuzetno obavili svoj posao ali da je do smjene došlo jer ih je delegirala Hercegovačka banka kao većinski vlasnik Fonda. Tom prilikom je imenovala sebe na čelo Nadzornog odbora. U daljem tijeku upravljajući Fondom prinudna upraviteljica je prodala Fond velikoj bankarskog grupaciji Hypo – Alpe – Adria Bank. Fond i dalje funkcionira u ovoj bankarskoj grupaciji pod istim nazivom i sve ove godine posluje s dobitkom a vrijednost dionica raste.

Nadzorni odbor,
slijeva nadesno: Tihomir Bekavac, Ivan Anđelić, Marko Marušić

ZAKLJUČAK I PERSPEKTIVA

Okolnosti u kojima je utemeljena Hrvatska zajednica Herceg Bosna su bitno različite od današnjih ali se i pored toga ukupna aktivnost Hrvatske zajednice Herceg Bosne odvijala u okviru Programskih načela usvojenih na I. saboru održanom 24. svibnja 1997. godine u Neumu.

Iz spektra aktivnost jasno se označava da se kroz savjetovanja, skupove, okrugle stolove pokretanje i razvijanje institucija sa hrvatskim predznakom pokušalo integrativno djelovati na sve procese BiH, te aktualizirati jasan hrvatski stav priznajući Bosnu i Hercegovinu u kojoj žive Hrvati kao ravnopravan i konstitutivan narod.

U svim aktivnostima Hrvatska zajednica Herceg Bosna se nije nikada nametala kao nadstranačka ili kao naddruštvena organizacija Hrvata u Bosni i Hercegovini. Stoga je u svojim tijelima i projektima strogo vodila računa o teritorijalnoj zastupljenosti i zastupljenosti svih političkih opcija Hrvata i pri tom njegujući veoma plodnu suradnju s predstavnicima Katoličke crkve kao univerzalne svjetske i nacionalne ustanove.

U želji da bude izraz svih društvenih ustanova Hrvata u Bosni i Hercegovini ponekad je gubila na efikasnosti izbjegavajući moguće prigovore.

Najveći broj projekata je završen a neki se nastavljaju među koje spadaju strategija razvitka Hrvatske zajednice Herceg Bosne i projekti koji se vode u okviru Hrvatskog leksikografskog instituta Bosne i Hercegovine.

Naravno, buduće vrijeme će ponuditi kao nužne i nove projekte. U okviru aktivnosti na projektima i pri rješavanju mnogih drugih pitanja vezanim za Hrvate u Bosni i Hercegovini održan je veliki formalnih i neformalnih sastanaka koji su mnoga rješenja inicirali, produbili i davali adekvatan izraz.

Hrvatska zajednica Herceg Bosna će i u buduće pokušati zadržati svoj prepoznatljiv profil djelovanja i to javno i u korelaciji sa svim hrvatskim subjektima u čitavoj Bosni i Hercegovini.

Iz dosadašnjeg iskustva uočili su se određeni nedostatci koji se prije svega odnose na odluku o broju, sastavu i načinu izbora zastupnika u sabor Hrvatske zajednice Herceg Bosna, gdje sabor ima veoma veliki broj članova te zbog troškova i zauzetosti sabornika je veoma teško održavati redovite sjednice. Broj sabornika treba smanjiti i svesti na reprezentante institucija koje predstavljaju. Također treba smanjiti broj odjela kao tijela Glavnog vijeća, a ostaviti mogućnost formiranja odjela kao odbora formiranih ad hoc u zavisnosti od pitanja vezanih za hrvatski narod u Bosni i Hercegovini.

Također treba usvojiti izmjene i dopune Statuta pa temeljitije razraditi poglavlja o saboru Hrvatske zajednice Herceg Bosne, Glavnom vijeću i predsjedniku Glavnog vijeća.

Najveći problem ove institucije je problem njezinog financiranja. Ustvari, ona ne participira ni u jednom proračunu niti s minimalnim troškovima, a naročito teško dolazi do sredstava za financiranje materijalnih troškova tajništva, rada tijela Hrvatske zajednice Herceg Bosne i predsjednika Glavnog vijeća. Ona se do sada uglavnom izdržavala od donacija i sponzorstva. Pouzdano se zna da je država u recesiji i da se svaka stavka proračuna reducira, ali zajednički utvrditi minimalnu obvezu financiranja iz svih proračunskih hrvatskih subjekata bi bilo neophodno zauzeti zajednički stav na saboru. Poseban elaborat o financiranju bi bilo uputno prezentirati na prvom narednom saboru.

Bilo bi pogrešno zbog financijskih pitanja dovesti u mogućnost opstanka jedne prepoznatljive hrvatske institucije u Bosni i Hercegovini koja uporno i slojevito traži svoj identitet unutar svih političkih, kulturnih i ostalih subjekata. Ona svojim dosadašnjim radom nije željela niti će se preklapati s programima bilo koje institucije Hrvata u Bosni i Hercegovini te koja ne želi preuzimati ni najmanji dio drugih institucija već biti ustanova koja povezuje sve institucije tražeći sa svima najoptimalniji hrvatski izraz. Ovakva ak-

tivnost zahtijeva izuzetnu osjetljivost, znanje i iskustvo što treba imati u vidu kod predlaganja kandidata za sva tijela na narednom izbornom sazivu sabora.

Inače, Hrvati nemaju veliki broj institucija koje sustavno izučavaju i prate politički, znanstveni, kulturni i obrazovni status Hrvata u Bosni i Hercegovini te treba inicirati utemeljenje novih, ali svaki put odmah pronaći načine financiranja.

Čini se da suradnja sa Republikom Hrvatskom kao matičnom zemljom Hrvata nije dobila onaj normalan očekivani rezultat koji je dopušten po Ustavu Republike Hrvatske i zakonodavstvu Bosne i Hercegovine. Potrebno je pronaći optimalne oblike institucionalne suradnje koji neće ovisiti o dnevnopolitičkim potrebama nego biti od trajnog interesa i koristi cijelom hrvatskom korpusu. U realizaciji spomenutog treba sudjelovati što veći broj institucija i pojedinaca kako iz Republike Hrvatske tako i iz Bosne i Hercegovine i to sve javno i na transparentan način.

Hrvatska zajednica Herceg Bosna je opravdala svoje osnivanje a njezino postojanje i nastavak djelovanja je potrebnije danas nego je bilo jučer. Sam ustroj i djelovanje Hrvatske zajednice Herceg Bosne treba stalno prilagođavati okolnostima u kojima ona djeluje.

BILJEŠKA O AUTORU

ANĐELIĆ, Ivan, diplomirani pravnik (Konjic, 13. VII. 1947.). Gimnaziju završio u Konjicu (1966.), a Pravni fakultet u Sarajevu (1970.). Potom radio u poduzeću ŠIPAD Šumarstvo u Konjicu do 1992. Bio je utemeljitelj općinskog HDZ -a Bosne i Hercegovine u Konjicu te jedan od utemeljitelja republičkoga HDZ-a Bosne i Hercegovine na konvenciji u Sarajevu (18. XI. 1990.). Tijekom rata u Bosni i Hercegovini (1992.-95.) pripadnik HVO-a Konjic u kojem obnaša dužnost tajnika. Nakon toga je predsjednik OO HDZ-a Bosne i Hercegovine Konjic (1996.-97.) te u istom mandatu dopredsjednik Županijske organizacije HDZ-a Bosne i Hercegovine, potom predsjednik Općinskog vijeća Konjic (1997.-99.). Odlukom Predsjedništva Bosne i Hercegovine 1997. imenovan zamjenikom načelnika za informiranje i kulturu u ime HVO-a kao sastavnice u Zajedničkom zapovjedništvu Vojske Federacije Bosne i Hercegovine. Umirovljen je 1998. Iste je godine imenovan za glavnoga tajnika Hrvatske zajednice Herceg Bosne, a 2004. za ravnatelja - Hrvatskoga leksikografskog instituta Bosni i Hercegovini. Stručne radove iz oblasti prava objavljivao u časopisu *Samoupravljanje* do 1990., te redovite tjedne kolumne u *Dnevnom listu* iz Mostara od 2003.

DJELA: *Pogled iznutra*, Mostar 2006.

SADRŽAJ

